Бальшавік Беларусі. 1927, 4-6

Пролетарыі ўсіх краёў, злучайцеся!

БАЛЬШАВІК БЕЛАРУСІ

ЧАСОПІСЬ ПОЛІТЫКІ І ПРАКТЫКІ
ПАРТЫЙНАЙ ПРАЦЫ
ОРГАН ЦК КП(б)Б

№ 4
КРАСАВІК

МЕНСК — 1927

М. Галадзед

Перавыбарная кампанія саветаў і далейшыя задачы парторганізацый

Заканчваецца паласа зьездаў саветаў—паласа перавыбарнай кампаніі. Пачынаючы ад перавыбараў сельсаветаў і канчаючы ўсебеларускім Зьездам—мы правяраем усе тыя дасягненьні, якія маюцца за апошні год у галіне гаспадарчага і культурнага будаўніцтва; правяраем, як у рэчавістасьці на практычнай працы ажыцьцяўляецца лёзунг партыі па ажыўленьні працы саветаў. Гэтым лёзунгам перад усімі організацыямі ставіліся задачы—далейшага ўмацаваньня дыктатуры пролетарыяту, узьняцьця політычнай актыўнасьці працоўных мас, уцягненьне гэтых мас у абмеркаваньне важнейшых мерапрыемстваў партыі і ўлады і ўсё большага ўцягненьня шырачэзных пластоў рабочых і працоўнага сялянства ў практычную працу соцыялістычнага будаўніцтва, на аснове разьвіцьця савецкай (пролетарскай) дэмократыі, на аснове разьвіцьця ініцыятывы і самадзейнасьці мас. Наколькі, організацыямі КП(б)Б уясьнена сутнасьць гэтых задач, у якой меры мы падышлі ад іх ажыцьцяўленьня ў рэчавістасьці — гэта асноўнае пытаньне якое павінна паставіць перад сабою кожная акруговая, раённая организацыя і кожная партыйная ячэйка. Калі мець на ўвазе (калі судзіць) папярэднія (праўда яшчэ няпоўныя) даныя абітогах перавыбарнае кампаніі, то ўжо можна зрабіць агульны вывад што ў нас маецца шэраг посьпехаў у ажыцьцяўленьні шэрагу задач, пастаўленых лёзунгам—„ажыўленьне саветаў". Бясспрэчным зьяўляецца тое, што актыўнасьць шырокіх пластоў рабочых і работніц у апошнюю кампанію перавыбараў Гарсаветаў значна ўзьнялася ў параўнаньні з мінулым годам. Справаздачна перавыбарная кампанія паказала, што гэтая актыўнасьць узьнялася яшчэ на адну ступень, гэта зн. на ступень строга-дзелавога характару; калі рабочыя масы патрабавалі ад Гарсаветаў і ад сваіх дэпутатаў ясных і точных адказаў аб праробленай працы, аб посьпехах і недахопах у гаспадарчым і культурным будаўніцтве. Строга дзелавы падыход, падмацоўваемы значным павышэньнем жывога інтарэсу з боку рабочых мас—ёсьць факт бясспрэчны, які праходзіў чырвонаю істужкаю цераз усю спраназдачна-перавыбарную кампанію. Асабліва гэта яскрава выявілася ў абгаварэньні наказаў і ў абгаварэньні кандыдатур у новы склад Гарсаветаў.

Павышэньне актыўнасьці працоўнага сялянства пад час апошняй перавыбарнай кампаніі сельсаветаў, на раённых і акруговых зьездах Саветаў таксама паказвае аб тым, што партыя мае значныя дасягненьні ў справе разьвіцьця шырокай грамадзкасьці навакол работы і перавыбараў саветаў. Характэрным зьяўляецца тая абставіна, што побач з бязумоўным праяўленьнем самадзейнасьці мас амаль на ўсіх выбарчых сходках праяўляліся павышаныя запатрабаваньні да працы саве-

таў і выканаўчым камітэтам. Каранымі пытаньнямі на раённых і акруговых зьездах саветаў—былі пытаньні аб пашырэньні школьнай сеткі, культурна-асьветных устаноў, пытаньні аховы здароўя, пытаньні быту і г. д. Такім чынам культурна-соцыяльныя запатрабаваньні мас зьяўляюцца зараз бадай на першым месцы, а гэта гаворыць аб тым, што побач з паляпшэньнем экономічнага дабрабыту ўсё больш растуць і культурныя запатрабаваньні працоўных. Побач з агульным павышэньнем актыўнасьці сялянскіх мас, асабліва выразіўшайся навокал перавыбарчай кампаніі, належыць таксама прасьлядзіць наколькі ўзьнялася актыўнасьць пролетарскіх і поўпролетарскіх пластоў вёскі і актыўнасьць беднаты. Няма сумленьня ў тым, што ў агульным пад'ёме актыўнасьці значна ўзрасла актыўнасьць і батрацка-бядняцкіх пластоў, якія найбольш організована,пад кіраўніцтвам партыйных організацый выступалі за правядзеньне сваіх кандыдатур у саветы, супроць прадстаўнікоў і стаўленьнікаў кулацтва. Бясспрэчным зьяўляецца тое, што асноўную ролю ў справе організацыі беднаты і батрацтва вёскі адыгралі папярэднія выбарчай кампаніі сходы беднаты і ўся экономічная работа з беднатой, якую партыя праводзіла ў апошнія гады ў вёсцы.

Такім чынам, адну з задач,—павышэньне актыўнасьці пролетарыяту і працоўнага сялянства, узмацненьне ролі ў савецкай грамадзкасьці вёскі бядняцкіх мас—мы пачалі выконваць у рэчавістасьці і не бяз посьпеху. Але задачы па ажыўленьню саветаў далёка ня вычэрпваюцца толькі посьпехамі ў перавыбарнай кампаніі. Гэта ёсьць політычныя дасягненьні, якія настойліва *трэба замацаваць штодзённай практычнай працай гарадзкіх і сельскіх саветаў. Бяз узмацненьня практычнай чыннасьці саветаў, бяз уцягненьня ў іх штодзённую работу шырокіх пластоў працоўных, без сыстэматычнай мобілізацыі грамадзкай ініцыятывы і разьвіцьця самадзейнасьці навакол саветаў—маючыяся політычныя посьпехі ня могуць быць замацованы і пастаўленыя перад партыяй задачы выкананы ня будуць. У наладжваньні практычнай працы гарадзкіх і сельскіх саветаў, у абавязковым уцягненьні ў іх работу ня толькі ўсіх выбарных членаў саветаў, але і шырокіх мас рабочых і сялян—у гэтым далейшыя, першаступянёвыя задачы організацыі.*

Вопыт працы Гарсаветаў і с.-саветаў паказаў, што мы ўжо знашлі шэраг практычных шляхоў для наладжваньня іх працы. Работа сэкцыі гарсаветаў і шэрагу гарадоў ужо мае значныя дасягненьні. Работа некаторых сельсаветаў (што відна з матэрыялаў спэцыяльнага абсьледваньня) прадстаўляе найлепшыя прыклады, якія абавязкова трэба выкарыстаць для таго, каб пасунуць уперад працу адсталых раёнаў. Але як у першым (у працы Гарсаветаў), так і ў другім выпадку (працы сельсаветаў), ёсьць яшчэ больш недахопаў чым дасягненьняў. Напрыклад, работа камісій сельсаветаў і асабліва работа рэвізыйных камісій амаль ні ссунута з месца, і вопыту ў гэтай справе ў нас ніяк недастаткова. На гэтым вучастку—на працы камісій сельсаветаў і сэкцый гарсаветаў—мы павінны сконцэтраваць максымум увагі, гэта зн., цераз гэтыя органы пры наладжваньні іх працы мы можам (і павінны) уцягнуць у практычную будаўнічую працу шырокія пласты працоўных.

У вёсцы асабліва неабходна будзе ўдзяліць увагу стварэньню актыву і ўцягненьню яго ў розныя віды практычнай працы.

Кадравы склад жаночага актыву, што відно з усіх даных, да гэтага часу яшчэ надта маналікавы, тут мы рухаемся недапушчальна ціха. Мала ўдзяляем увагі дзелавому выхаваньню сялянак на практыч-

най працы. Адсюль і тое, што процант жанчын у складзе новаабраных сельсаветаў у большасьці выпадкаў панізіўся. Канешна, гэта зьяўляецца вынікамі таго, што ні партячэйкамі, ні сельсаветамі не ўдзялялася да гэтага часу ўвагі дзелавому выхаваньню тых дэлегатак-сялянак, якія прымацованы, ці павінны быць прымацованы к рознага роду ўстановам.

Такім чынам, *побач з чарговымі задачамі па ажыўленьню практычнай працы гарадзкіх і сельскіх саветаў, неабходна сконцэнтраваць увагу парторганізацый на пашырэньне кадраў актыву наўкола іх працы.* Ажыўленьне саветаў само сабой палагае стварэньне беспартыйнага актыву, які зьяўляўся-б асноўным зьвяном злучаючым партыю з шырокімі масамі і які зьявіўся-бы асноўнай апорай у працы масавых арганізацый.

В. Нартыш-Блук

Аб некаторых недахватах у працы Савецкіх ячэек

Ня гледзячы на тое, што пры правядзеньні партыйнай праверкі у 1924 г. нявытворчых ячэек была праведзена, уагуле, досыць вялікая інструкцыйная праца і даны былі паказаньні да зьнішчэньня гэтых недахватаў у працы ячэек, усё-ж і на 3-ім годзе пасьля гэтай праверкі, назіраецца яшчэ цэлы шэраг недахватаў у працы ячэек.

Асноўнымі недахватамі ў працы ячэек у шмат якіх выпадках зьяўляецца наступнае: неналаджанасьць плянавай работы, адсутнічаньне належачага вучоту работы і праверкі выкананьня даваемых заданьняў ячэйкамі, слабая організацыйна-гаспадарчая дапамога вёсцы па лініі шэфства, слабое кіраўніцтва ячэйкамі ЛКСМ, ня досыць сур'ёзныя адносіны ў працы сярод жанчын, невыстарчальная ўвага к рабоце сярод беспартыйных, выпадкі фармальных адносін да справы і, нарэшце, самы асноўны недахват у працы Савецкіх ячэек—гэта неналаджанасьць кіраўніцтва ў галіне паляпшэньня і рацыяналізацыі Савецкага апарату. У гэтых адносінах назіраюцца выпадкі незразуменьня задач і форм гэтай работы. Эканомпраца вельмі часта выражаецца толькі ў заслухоўваньні індывідуальных дакладаў загадчыкаў аддзеламі і ўстаноў па пытаньнях рэжыму эканоміі, што напэўна, у падлічэньні дае вельмі мала вынікаў, і не дае магчымасьці абмеркаваць тыя практычныя мерапрыемствы, якія па мясцовых умовах зьяўляюцца жыцьцёва неабходнымі.

Да адмоўных момантаў працы неабходна аднесьці яшчэ тое, што *пляны прац* складаюцца ў кожнай ячэйцы па асабліваму мэтаду—то ў відзе пералічэньня пытаньняў, мяркуемых да абгаварэньня на агульных сходах, то ў відзе дырэктыўных паказаньняў, як-та:— „узмацніць працу сярод жанчын", „правесьці ў такі-та тэрмін толькі-та сходаў", „замацаваць кіраўніцтва сярод ЛКСМ" і г. д. Непаказваецца канкрэтна, што іменна трэба зрабіць, якую працу правесьці дзеля гэтага. Ёсьць яшчэ пляны дэкляpацыйнай уласьцівасьці з так званай „высокай палітыкай" у адцягнутай форме, з паказаньнем задач, стаячых перад партыяй і г. д. Аб канкрэтнай працы, якая намячаецца на надыходзячыя месяцы, паказваецца мала. Пляны гэтыя дрэнна прапрацоўваюцца, да абмеркаваньня іх партыйная маса ўцягваецца і праца па гэтаму пляну носіць нявыкрасьлены, і вельмі часта, выпадковы характар. Іншы раз, пляны гэтыя надмерна заграмажджаны шматлікавымі пытаньнямі, дзякуючы чаму, прапрацоўка іх праходзіць павярхова, формальна і плян выконваецца толькі на 40—50%.

Інструктаваньне ў галіне правільнага і мэтазгоднага складаньня пляну прац ячэек Райкомамі праводзіцца невыстарчальна і гэтыя дэфэкты выяўляюцца толькі пры абсьледваньні ячэйкі, а то і зусім непрыкмячаюцца.

З падлікам працы ячэек таксама нядобра абстаіць. Вучот асабовага складу ячэйкі не заўсёды на належнай вышыні. Назіраюцца выпадкі, калі ячэйка дакладна ня ведае, колькі ў яе членаў—выбыўшыя ўжо, лічацца на вучоце і наадварот, прыбыўшыя ў ячэйку не запісаны. Тлумачыцца гэта часткаю тым, што гэтыя таварышы, у некаторых выпадках, адкамандыроўваюцца без адкрэпіцельных талёнаў Райкому і ячэйка даведваецца аб гэтым адкамандыраваньні з значным спазьненьнем. Кепска вядзецца вучот даваемым партзаданьням паасобным членам ячэйкі. Няма сыстэматычнай праверкі выкананьня іх, індывідуальныя справаздачы мала заслухоўваюцца, або зусім не заслухоўваюцца. Апроч таго няма падліку выпісваемай членамі ячэйкі літаратуры, дзеля гэтага ячэйка слаба ведае аб тым, якая літаратура выпісваецца і чытаецца ўсёй партыйнай масай, і ці ўсе члены ячэйкі выпісваюць газэты і іншую літаратуру.

У галіне шэфпрацы ўсё яшчэ назіраюцца т. зван. „гастралёрствы“. Выяжджаюць у вёску памітынгаваць у кампанейскім парадку. Ёсьць, праўда, дасягненьні ў сэнсе падняцьця культурнага ўзроўню вёскі—шмат утворана хат-чыталень, патрачана на гэта шмат сродкаў, утвораны бібліотэкі, выпісаны газэты і г. д., але мала робіцца ў справе аказаньня організацыйна-гаспадарчай дапамогі вёсцы. Няма завостранай увагі гэтаму пытаньню. Мала зьвяртаецца ўвагі замацаваньню і разьвіцьцю існуючых грамадзкіх організацый, як та: КОВ. с. г. і спажывецкай каапэрацыі, ажыўленьню дзейнасьці сельсаветаў, арганізацыі беднаты, сельска-гаспадарчых арцеляй, мэліорацыйных і іншых таварыстваў і іншых. Ёсьць, бязумоўна, у некаторых выпадках, і гэтыя дасягненьні, але яны яшчэ, у агульным ліку, нязначны. Мясцамі некаторыя ячэйкі невыстарчальна ясна резумеюць задачы шэфпрацы, робяць неправільнае адхіленьне ў бок аказаньня матар'яльнай дапамогі, зьмешваючы разуменьне аказаньня організацыйна-гаспадарчай дапамогі з матар'яльнай дапамогай. Такая дзейнасьць у шэфпрацы ставрае ў селяніна няправільнае разуменьне і яна цалкам палагаецца на свайго шэфа, бачачы ў ім свайго роду сабез. Няма дроў для школы, няма печы ў чытальні, няма быка ў вёсцы—аба ўсім гэтым заяўляюць шэфу, спадзяючыся ад яго атрымаць сродкі для здабыцьця гэтага. Такі погляд у корні няправільны і ячэйкі павінны выжываць гэта. Галоўнай прычынай зазначанных недахопаў у шэфпрацы зьяўляецца невыстарчальнае інструктаваньне ў гэтым пытаньні з боку мясцовых партыйных організацый.

Праца сярод жанчын, асабліва ў горадзе з боку Савецкіх ячэек у большасьці выпадкаў астаўляе жадаць шмат лепшага. Ячэйкі мала зьвяртаюць увагі на гэту галіну працы, лічачы яе не першачарговай задачай.

Ёсьць выпадкі: калі доўгі час ня быў вылучан жанарганізатар, а калі гэтакі вылучаецца, то з ліку палітычна мала падрыхтаваных таварышоў, бо больш моцныя ў палітразьвіцьці таварышы лічаць, што гэтай справай займацца ім не да твару. Між тым, праца ў гэтай галіне патрабуе добра падрыхтаванага таварыша, актыўнага і не абавязкова жанчыну, і апроч таго ўмеючага зацікавіць жанчын у грамадзкай працы. Мала праводзіць сходы жанчын з дакладамі аб „8 сакавіку“ або ўтварэньня сярод іх „гурткоў рукамяства“ і дапамогі бяспрытульным дзецям, побач з гэтымі пытаньнямі выносіць на абмеркаваньне жаночых сходаў гаспадарчыя і бытавыя пытаньні з улічэньнем запытаньняў мясцовага жыцьця. Гэта значна ажывіць сход і падыйме іх актыўнасьць і зацікаўленасьць, трэба ўцягваць іх самых у гэту

працу. Напэўна, дзеля гэтага неабходна, каб ячэйкі больш аддалі ўвагі гэтаму пытаньню, мелі-б сталае і цьвёрдае кіраўніцтва гэтай працай, а неабмяжоўваліся-б дырэктывай у пляне сваёй работы накшталт „Узмацніць і паглыбіць працу сярод жанчын“.

Работа сярод жанчын аб'яднаемых Савецкай ячэйкай устаноў — у большасьці выпадкаў нават не азначаецца ў плянах прац ячэек, а калі якая небудзь праца і праводзіцца, то выпадкова і ў кампанейскім парадку, г. зн. у дні сьвят, калі склікаюцца агульныя сходы супрацоўнікаў і ставяцца даклады ў дзень Кастрычнікавай Рэвалюцыі, Парыскай Камуны і г. д., 1 мая, або прыцягненьнем нязначнага ліку беспартыйных на адчыненыя сходы парт. ячэек. Кіраўніцтва палітычным жыцьцём беспартыйных далёка невыстарчальнае. Палітгурткоў, профгурткой, і гурткоў самаадукацыі сярод беспартыйных мала арганізуецца. Абмеркаваньняў палітычных і гаспадарчых пытаньняў бягучага моманту на сходах беспартыйных ня бывае і беспартыйная маса невыстарчальна ўцягваецца ў грамадзкую працу. Вечары пытаньняў і адказаў не практыкуюцца, а між тым, гэты мэтад працы бывае іншы раз лепей якога дакладу. Сход па звычайнасьці праходзіць больш жвава і з вялікай цікавасьцю. На гэтых вечарох заўсёды можна ўстанавіць, чым дыша і аб чым думае беспартыйная маса.

Фармалізм у працы ячэек яшчэ адчуваецца, так, напр.,—заслухоўваецца даклад (не таму, што ён выклікаецца неабходнасьцю, а вельмі часта таму, што трэба зрабіць які небудзь даклад) аб працы таго або іншага аддзелу, даклад будуецца адцягнута, аб задачах установы, аб правільнасьці яго палітычнай лініі і г. д., але зусім не датыкаецца таго, як даны аддзел або ўстанова вядзе гэту працу ў апараце, якія маюцца недахваты і дасягненьні чаго не хапае ў ёй, аб гэтым менш усяго ідзе размова і ў выніку пагэтаму дакладу спрэчак мала, партмаса не выступае, бо пытаньні не завостраны, а калі і, ёсьць спрэчкі, то не заўсёды заносяцца ў пратакол (што вельмі важна) а за тым, па звычайнасьці, калі даклад не прыймаецца толькі да ведаму, абіраецца камісія для выпрацоўкі рэзалюцыі, а камісія гэту рэзалюцыю прадстаўляе праз месяц-два, а то і зусім не прадставіць. Сама па сабе рэзалюцыя іншы раз нічога не кажа. Ёсьць такія рэзалюцыі ў якіх кажацца: „Даклад прыняць да ведама“. „Даручыць заг. № Аддзелам узмацніць працу ў такой-та галіне або зьвярнуць увагу на тое-та або, пачаць працу па рацыяналізацыі апарату“. Такая, напэўна, рэзалюцыя, нічога роўным лікам, не выражае, нікога нічым не абавязвае і ў агульным выніку, вечар страчан, сход утомлен і ніякіх вынікаў не дасягнута. Праходзіць 6 месяцаў або год—зноў ставіцца той-жа даклад і зноў тыя-жа вынікі. На гэты недахоп працы некаторыя ячэйкі зьвярнулі ўжо сваю ўвагу і выжываюць гэту фармальнасьць, але гэтае яшчэ назіраецца і на гэта трэба зьвярнуць увагу партарганізацый.

Уплыў на савецкі апарат, г. зн. у пытаньні паляпшэньня і ўдасканаленьня (рацыяналізацыя) апарату да цяперашняга часу Савецкія ячэйкі ў большасьці сваёй зрабілі вельмі мала. Трэба спадзявацца, што апошняя пастанова ЦК УКП(б) за 9 кастрычніка 1926 г. па пытаньню аб задачах Савецкіх ячэек і ўзяты курс партарганізацыямі на ажыўленьне гэтай асноўнай работы Савецкіх ячэек зробіць прыкметны пералом у гэтых адносінах. Але побач з гэтым неабходна, каб нашы цэнтральныя і акруговыя проф. арганізацыі па лініі профэсыянальнай таксама ўзмацнілі-б кіраўніцтва эканомпрацай у ўстановах і не дапускалі-б такіх зьявішч (а такія выпадкі ёсьць), як ліквідаваньне эканомкамісій па прычыне таго, што яны не апраўдалі сябе.

Трэба яшчэ зьвярнуць увагу на правільнае кіраўніцтва ячэек эканомпрацай, бо назіраюцца выпадкі, калі ячэйка непасрэдна кіруе эканомкамісіяй паміма фракцыі Мясцкому, а Мясцком, у гэтай працы ня прыймае ўдзелу. Ці напр., ячэйка заслухоўвае цэлы шэраг кіраўнікоў аддзелаў установы па пытаньню аб рэжыме эканоміі і дае непасрэдна ім дырэктывы агульнага характару, у выніку чаго няма чакаемых дасягненьняў, ды яны і быць ня могуць, бо правядзеньне рэжыму эканоміі можа быць дасягнута толькі ў выніку правядзеньня рацыяналізацыі, а гэта праца сама па сабе патрабуе пільнай удумлівасьці, прапрацоўкі з прыцягненьнем ня толькі партыйцаў, але шырокай беспартыйнай масы данай установы, значыцца гэту задачу павінен разьвязаць калектыў, мянуемай Эканомкамісія (рабочае ядро) Эканомнарадай пацьвярджаючай правільнасьць прапрацованых пытаньняў і намечаемых мерапрыемстваў для правядзеньня ў жыцьцё праз кіраўнічы склад данай установы.

Вось тыя асноўныя моманты, на якія павінна зьвярнуць сваю ўвагу ўся партыйная маса Савецкіх ячэек.

М. Катушкін

Аб партыйна-выхаваўчай працы на вёсцы

(Па матар'ялам абсьледаваньня вясковай сеткі партасьветы)

Падрыхтоўка і выконваньне пляну. У мінулым 25-26 годзе, як у горадзе так і ў вёсцы школьнай сеткай партасьветы было абхоплена да 60 процантаў нашае парторганізацыі. Асноўны вынік з работы мінулага году такі, што калі ў адносінах колькасьці партвучобы мы і выконваем дырэктывы зьезду, то ў адносінах якасьці яе, гэтага сказаць нельга. Такое-ж становішча мы маем і ў гэтым годзе. Гэты, вялікай важнасьці, недахоп паставіў перад намі задачу на наступны год: палепшыць ідэёвы зьмест партвыхаваўчай працы, падняць яе якасьць не памяншаючы колькасьці, а ў вёсцы нават павялічваючы.

Галоўныя і неабходныя ўмовы для пасьпяховага рашэньня гэтае задачы, як тады здавалася, гэта падбор і перападрыхтоўка прапагандыстых і пявялічэньне сродкаў на партасьвету. З гэтага і была пачата падрыхтоўчая праца. Апрача таго, што ва ўсіх акругах былі праведзены курсы па перападрыхтоўцы прапагандыстых, ЦК арганізаваў двухмесячныя курсы вясковых прапагандыстых, праз якіх было прапушчана 80 асоб. Таксама ЦК павялічыў сродкі на партасьвету на 46 проц. у параўнаньні з мінулым годам. АПА ЦК намеціў сетку партасьветы па акругам, якая была пагоджана на агітпропнарадзе з АПА Акругкомаў. Сродкі і вясковыя прапагандысты, прайшоўшыя курсы, былі сваечасова разьмеркаваны па акругам у залежнасьці ад іх становішча і запатрабаваньня. Але ўсе гэтыя вельмі важныя ўмовы вельмі мала адбіліся як на колькасьці, так і асабліва на якасьці партасьветы. З маючыхся ў нашым распараджэньні матар'ялаў, мы ўжо цяпер можам зрабіць некаторыя вывады аб тым, як выконваецца намечаны АПА ЦК плян партасьветы і наогул як выконваюцца дырэктывы зьезду партыі аб колькасьці і якасьці ленінскай вучобы.

Вось даныя па асноўным школам перасоўкам за першую палову навучальнага году па сямі акругам:

	Намечана школ па пляну АПА	Якія павінны былі абхапіць				Арганізавана АК школ	Якімі было абхоплена				% выканан пляну ў адносіне партыйцаў
		Партыйцаў	Комсамольцаў	Беспарт.	УСЯГО		Партыйцаў	Комсамольц.	Беспарт.	УСЯГО	
1. Бабруйсккая	6	144	72	24	240	5	61	44	11	116	42,7
2. Мазырская	5	120	60	20	200	7	68	109	47	224	56,6
3. Калінінская	6	120	60	20	200	9	192	240	131	563	160
4. Магілеўская	5	120	60	20	200	5	57	61	7	125	47,5
5. Аршанская	4	96	48	16	160	3	38	51	16	105	40
6. Полацкая	6	144	72	24	240	7	58	150	43	251	40,3
7. Слуцкая	5	120	60	20	200	6	46	89	16	151	38,3
УСЯГО	36	864	432	144	1440	42	520	744	271	1535	60,18

Як відаць, колькасьць існаваўшых школ перавышае плян на шэсьць адзінак і агульны абхоп імі таксама больш пляну на 95 асоб. Але-ж абхоп партыйцаў, сяброў і кандыдатаў—520 замест 864 па пляну, што складае 60,18% пляну, затое абхоп комсамольцаў дае 172,2% пляну і беспартыйных 188,2%. Выхоўваць політычна вясковых комсамольцаў і беспартыйных сялян—справа добрая, але калі гэта выхаваньне ідзе за кошт не выхаваньня партыйцаў, для якіх галоўным чынам арганізуюцца перасоўкі, дык гэта справа нікуды ня варта. Утрымоўваць вельмі каштоўных 50 перасовак для камсамольцаў і беспартыйных у нас яшчэ няма магчымасьці, а пры такім укамплектаваньні як раз на іх столькі і выходзіць. Трэба адзначыць, што па пляну АПА ЦК партвучобай у гэтых перасоўках павінна было быць абхоплена ўсяго 18% вясковых партыйцаў у сярэднім за першы выпуск.

Па перасоўкам вышэйшага тыпу, на організацыі якіх асабліва настаівалі некаторыя акругі і абхоп якімі намечан плянам усяго 6% вясковых партыйцаў у сярэднім, мы бачым наступны малюнак:

	Намечана школ па пляну АПА	Якія павінны былі абхапіць				Організаван. школ акругкомамі	Якімі было абхоплена				% выкананьня пляну ў адносіне партыйцаў
		Партыйцаў	Комсамольц.	Беспартыйн.	УСЯГО		Партыйцаў	Комсамольц.	Беспартыйн.	УСЯГО	
1. Бабруйская	2	48	24	8	80	3	39	20	1	60	80,1
2. Мазырская	2	48	24	8	80	1	14	3	6	23	30
3. Калінінская	1	24	12	4	40	1	20	10	11	41	83,3
4. Магілеўская	2	48	24	8	80	—	—	—	—	—	—
5. Аршанская	1	24	12	4	40	2	30	12	6	48	125
6. Полацкая	2	48	24	8	80	—	—	—	—	—	—
7. Слуцкая	1	24	12	4	40	1	9	8	5	22	37,5
УСЯГО	11	264	132	44	440	8	112	53	29	194	42,42

Тут, як відаць з табліцы, плян наогул ня выканан і асабліва нізкі процант выкананьня яго ў адносіне партыйцаў, для якіх бадай выключна гэтыя школы і адчыняліся.

Калі далей паглядзім на стацыянарныя вясковыя партшколы, дзе больш спрыяючых умоў для вучобы партыйцаў і абхоп якімі быў прадугледжан у сярэднім 28 процантаў вясковай часткі партарганізацыі, то па чатыром акругам яны выглядзяць у наступным: (Гл. табл. на стр. 3).

Як бачым у адносінах абхопу партыйцаў, комсамольцаў і беспартыйных і тут зьявішча таго-ж парадку, што і па перасоўкам. Па партыйцам плян выконван на 80,35%, а па комсамольцам і беспартыйным на 244,7%. І наогул, па ўсім прыведзеным даным плян выканан: у адносінах партыйцаў (сяброў і кандыдатаў) на 65%, а ў адносіне комсамольцаў і беспартыйных на 174,5%. Чым-жа гэта тлумачыцца? Вядома што і плян, як орыентыровачны, не прэтэндуе на сто процант-

НАЗВА АКРУГ	Намечана школ па пляну АПА ЦК	Якія павінны былі абхапіць			Арганізав. школ акругкомамі	Якія абхапілі на 1 лютага *)			% выканан. пляну ў адносіне партыйцаў
		Партыйцаў	Комсамол. і беспарт.	УСЯГО		Партыйцаў	Комсамол. і беспарт.	УСЯГО	
Бабруйская	12	240	60	300	11 4	87 43	87 19	174 62	54,2
Мазырская	10	200	50	250	9	90 116	125 49	215 165	103
Калінінская	10	200	50	250	6	187	115	302	93,5
Магілеўская	10	200	50	250	8 6	75 77	96 23	171 100	76
УСЯГО	42	840	210	1050	44	675	514	1189	80,35

нае яго выконваньне. Але апраўдаць такое становішча не рэальнасьцю пляну ні ў якім разе нельга. Паглядзеўшы кожную з паказаных акруг паасобку мы ўбачым, што некаторыя акругі, як Калінінская, выконвалі яго па перасоўкам асноўным на 160%, па перасоўкам вышэйшым на 83% і па стацыянаркам на 93%, адначасова абхапіўшы шмат комсамольцаў і беспартыйных сялян. Пры гэтым адзначаю для яскравасьці, што ўмовы партвучобы ў Калінішчыне ня лепш, а нават горшыя чым у іншых акругах. Нельга таксама тлумачыць гэты недахоп нежаданьнем партыйцаў вучыцца. Яскрава, што прычыны гэтага недахопу перш усяго хаваюцца ў раскіданасьці партыйцаў па адзінкам па вёскам раёну на 20-40 вёрст і ў іх гаспадарчым жыцьці. Але-ж трэба сказаць, што парторганізацыі не дастаткова зьвярнулі ўвагі на організацыю школ, на выбар месца для іх заняткаў, на ўкомплектаваньне іх слухачамі-партыйцамі, на разгрузку апошніх ад розных абавязкаў, на час вучобы і на забясьпячэньне неабходнымі сродкамі. Тыя акругкомы і райкомы, якія гэтыя пытаньні добра вырашалі, добра і правялі партвучобу.

Якасьць партасьветы. Ня лепш абстаіць справа і з якасьцю партвучобы. Партыйная школа павінна даць партыйцу ня толькі зразуменьне тых ці іншых пытаньняў сёньнешняга дню, альбо навучыць яго адказваць на тыя ці іншыя пытаньні з падручніка, але і ўясьніць лінію партыі ўва ўсіх конкрэтных пытаньнях па соцыялістычнаму будаўніцтву і да некаторай ступені зарадзіць маладых партыйцаў партыйнымі ленінскімі ідэямі, прынцыпамі, якія-б яны бязухільна праводзілі ў жыцьцё. Трэба сказаць, што такога выхаваньня партыйцы ў нашых школах не атрымліваюць. Акончыўшыя школу партыйцы ў лепшым выпадку ўмеюць адказваць на тыя ці іншыя пытаньні з падручніка, а яскравага прадстаўленьня аб лініі партыі ў кожным асобным выпадку зьвязаным з іх-жа штодзённым жыцьцём і працай, яскравага прадстаўленьня аб сваіх абавязках, як партыйцаў, яны ня маюць. Вынікі абсьледваньня нізавой сеткі партасьветы ў чатырох ак-

*) Назоўнікам паказаны вышэйшыя групы.

ругах сьведчаць аб тым, што *зьмест і якасьць нашае партвыхаваўчай працы ў вёсцы не пасьпявае за ўзростам актыўнасьці ўсіх пластоў вясковага насельніцтва і за ўскладняючыміся ў сувязі з гэтым і ў сувязі з агульным узростам соцыялістычнага будаўніцтва задачамі.*

Ня добра тое, што некаторыя таварышы згаджаюцца з гэтымі недахопамі як з няўхільным зьявішчам, а некаторыя нават ня могуць іх заўважыць і яшчэ горш тое, што на гэты бок справы ў нашай партвыхаваўчай працы мала хто зварачвае ўвагу.

Слабае кіраўніцтва партасьветай, адна з прычын яе слабасьці. Агульныя прычыны нездавальняючай нашай партасьветы хаваюцца часткай у тым, што ўжо сказана аб арганізацыйных недахопах, часткай у слабасьці нашых прапагандыстых, асабліва з мэтодычнага боку, а часткай у той увазе, якую аказалі парторганізацыі на мясцох па кіраўніцтву гэтай вельмі важнай працай. Чым горш умовы працы школ, чым слабей кіраўнікі гэтых школ, тым больш павінна быць кіраўніцтва імі. Тут няма месца для высьвятленьня спосабаў гэтага кіраўніцтва, да яны і вядомы ўсім праводзячым гэту работу. Скажу толькі аб тым, што нават нарады кіраўнікоў школ у пачатку заняткаў ня ўсюды зьбіраліся, а калі зьбіраліся, дык тым горш, таму што як відаць з матар'ялаў, амаль-што ўсюды ў акругах заўважваюцца самыя розныя спосабы ў організацыі, у мэтадзе, у колькасьці дзён і гадзін заняткаў і г. д.

Прыводзім для прыкладу плян працы школ перасовак па Слуцкай акрузе як найбольш яскравы, але тыповы і многім акругам:

Назва школы па раёну	Колькі дзён займалася	Колькі гадзін у дзень	Навучальны плян у гадзінах						
			Аграномія	Прырода-знаўства	Грам.-знаўства	XV партыйная конфэрэнц.	Пленум і зьезд	Іншыя непрадугл. пытаньні	УСЯГО
1. Любаньская . .	38	8	20	14	148	60	—	34	276
2. Грэская . .	28	7	30	12	75	30	14	15	·176
3. Чырв. Слаб. . .	28	8	20	20	182	—	—	2	224
4. Старобінская .	45	8	20	20	250	36	30	4	360
5. Слуцкая . .	55	5	—	20	250	6	4	20	275
6. Капыльская . .	29	4	5	12	97	—	—	2	116
7. Дороск. (яўр) .	31	4	—	8	100	16	—	—	124

Лічбы непатрабуюць комэнтарыяў. Аднолькавыя школы з аднолькавымі праграмамі займаліся 28 дзён і 55 дзён.

Па аграноміі займаліся 30 гадз., 20,5 і ні воднае.

Па грамадазнаўству—75 гадз. і 250. На прапрацоўку XV партконфэрэнцыі—60 гадз., 4 гадз. і ніводнае. На прапрацоўку пленуму і зьезду КПБ—30 гадз., 4 гадз. і ні воднае. І наогул навучальны плян у гадзінах—116 і 360. З гэтага пляну відаць, што кожны кіраўнік кіраваў, як яму бог на душу палажыў.

У другіх акругах перасоўкі нават займаліся па праграме мінулага году і аб тым, што ёсьць новая праграма ўзнавалі ўжо па сканчэньню

заняткаў. Былі і такія перасоўкі, дзе праграма школы складалася з пяці і шасьці дысцыплін і ў рэшце такія, дзе адну праграму па грамадазнаўству падзялялі на часткі—гістарычную і эканамічную і гэтыя кавалкі аднае праграмы чарадавалі, паміж сабою два кіраўнікі. І ўсё гэта рабілася пад носам райкомаў і не далёка ад акругкомаў. Я ўжо не гавару аб мэтодах заняткаў, якія былі надзвычайна стракаты і часта няпрыгодныя (як лекцыі, пытаньні, адказы, пастаноўка не яскравых расплыўчатых пытаньняў і г. д.), што пры належнай увазе гэтай справе таксама можна было-б своечасова выправіць.

Да ўсяго гэтага далучаецца яшчэ спазьненьне выпуску з друку падручнікаў для вясковых школ перасовак і стацыянарак, што таксама дрэнна адбілася на партвучобе ў вёсцы ў першую палову гэтага навучальнага году. Будзем спадзявацца, што другая палова дасьць болей добрыя вынікі, а пакуль дырыктывы зьездаў партыі і пастановы агітпропнарад пры АПА ЦК аб узмацненьні партыйнага выхаваньня, аб павышэньні якасьці партвучобы выконваюцца яшчэ вельмі слаба.

Некаторыя вынікі і прапановы. З усяго сказанага можна зрабіць наступныя вынікі:

1) Партасьветная праца ў першай палове бягучага году праведзена не здавальняюча. А прычыны гэтаму—папершае: недастатковая ўвага парторганаў організацыі вясковых палітшкол, укамплектаваньню іх партыйцамі, на разгрузку апошніх ад розных абавязкаў і на забясьпячэньні іх неабходнымі матэрыяльнымі сродкамі. І падругое—нізкая кваліфікацыя, асабліва з мэтадычнага боку, значнай часткі прапагандыстых і зусім слабае кіраўніцтва іх працай з боку АПА акругкомаў. І ў рэшце не своечасовы выпуск падручнікаў.

2) Школы перасоўкі ў большасьці абслугоўвалі комсамольцаў і беспартыйных сялян, у значнай меры па прычыне не мажлівасьці партыйцам вучыцца ў іх па ўмовам свайго жыцьця і працы, у зьвязку з чым лічыць перасоўку, як масавую палітшколу абслугоўваючую вясковых партыйцаў не магчыма. Гэта форма палітшколы для партыйцаў паступова сябе зжывае. Па гэтаму ў наступным годзе галоўная ўвага павінна быць зьвернута на стацыянаркі, як найбольш апраўдаўшыя сябе ў гэтым годзе. Перасоўкі-ж, задачы якіх абслугоўваць, галоўным чынам, вясковых комсамольцаў і беспартыйных актывістаў, а партыйцаў толькі такіх, якія сапраўды могуць наведваць гэтыя школы, заставіць у меншай колькасьці, што дасьць магчымасьць лепш забясьпечыць іх кіраўнікамі і матэрыяльнымі сродкамі.

3) Да паловы прапагандыстых, у агульным іх складзе, не магчыма дапусьціць у наступным годзе да гэтай працы бяз сталай перападрыхтоўкі. Па гэтаму організацыя ў летні пэрыод кароткатэрміновых курсаў прапагандыстых зьяўляецца адной з неабходных умоў паднядзьця якасьці партасьветы ў наступным годзе.

4) Намечанаю Агітпроп нараду АПА ЦК сумесна з АПА акругкомаў у гэтым годзе неабходна правесьці ня перад пачаткам вучобы, а раней прыкладна ў чэрвені месяцы, што дасьць магчымасьць лепш падрыхтавацца на падставе вучоту вопыту гэтага году.

ГІСТПАРТ

М. Хатаевіч

Гомельская бальшавіцкая організацыя

(*З успамінаў*)

Лютаўская рэволюцыя захапіла мяне ў Янісейску, куды тыдні за тры да гэтага мне было дазволена, урэшце, пераехаць з вёскі Маклакава, дзе я адбываў ссылку. Пасьля 4-5 дзён я ў ліку аднэй з першых вяртаючыхся ў Расію партый ссыльных выехаў з Янісейску, спачатку на конях да Краснаярска, а адтуль чыгункай у Пецярбург. У Піцер мы прыехалі 12 сакавіка. Тут я заставаўся трохі больш 2-х тыдняў, уцягваясь пасьля 3-х гадовага перарыву ў бурлівы вір тагочаснай рэволюцыйнай чыннасьці і ўясьняя сабе многае, ад чаго я шмат у] чым адстаў, будучы закінуты ў глухую Сібірскую тайгу. 27 сакавіка я па нараду тагочаснага бюро ЦК знаходзіўшагася ў Пецярбурзе, выехаў у Гомель.

Прыехаў сюды ў канцы сакавіка, я застаў тут толькі адну „аб'яднаную", гэта значыць меншавіцкую с.-д. організацыю на чале якой стаялі два быўшых с.-д. бальшавікі—Сеўрук і Багданаў П. А. Згодніцка-абарончаскія настроі былі тут у поўнай меры. Той факт, што на чале меншавіцкай організацыі стаялі быўшыя старыя бальшавікі яшчэ больш павялічвала сумбур у галаве нават і ў найбольш рэволюцыйных і сьвядомых таварышоў. Даволі сказаць, што нябожчык і загінуўшы пад час Стракапытаўскага паўстаньня тав. Камісараў, якога я першага спаткаў па сваім прыезьдзе, быў так зьбіт з панталыкі гавэндамі аб партыйным адзінстве з меншавікамі і першы, хоць і вельмі кароткі час, не згаджаўся далучыцца да ўтворанай па маім прыезьдзе бальшавіцкай групы.

Асяродкам гэтае групы, складаўшайся ў першыя дні ўсяго з 11-12 асоб былі т.т. Д. А. і Е. Цырліны, а таксама вярнуўшыйся з ссылкі, але прыехаўшы некалькі раней мяне тав. Я. Агранаў. Да нас далучылася некалькі рабочых і работніц былых маіх знаёмых па гуртках 1913-14 г.г. У самым пачатку працы нам прышлося вытрымаць самае шалёнае прасьледваньне і працівадзеяньне з боку меншавіцка-буржуазнага блёку, аб'яднаўшагася дзеля барацьбы з зьявіўшыміся ў Гомлі бальшавікамі, якіх да гэтага часу тут расьпісвалі, як нейкіх страшэнных чуда-зьвярэй. Нашая друкаваная адозва, сродкі на выданьне каторае нам ледзь удалося сабраць, не выпушчалі з друкарні; прыбыўшыя на адрас савету для нас бальшавіцкія газэты („Правда" і інш.) не распаўсюджвалі і нам ня выдалі, у памяшканьнях, якія мы прасілі, нам адмаўлялі і г. д.

На заводах і прадпрыемствах меншавікі розным чынам прасьледвалі паасобных т. т. рабочых, заявіўшых ці чым-небудзь іншым выказваўшым сваё спачуваньне бальшавіком, пры чым справа даходзіла да звальненьня.

Першая наша арганізацыйная сходка адбылася 6 красавіка і налічвала ўсяго 25-30 асоб, з якіх ня больш 8 ці 10 чалавек было старых бальшавікоў, ці прымаўшых удзел у старых бальшавіцкіх падпольных гуртках. Усе іншыя былі рабочыя і жаўнеры, з якімі нам цяпер удалося занова наладзіць сувязь. З іх неабходна зазначыць т. Пеньеўскага, цяпер нябожчыка, загінуўшага ў 1919 годзе на Усходнім фронце, камандуючы Чырвонай дывізіяй (ён атрымаў шмат нагарод за выдатныя баявыя дзеяньні) і тав. Якубава, рабочага-чыгуначніка, цяпер памёршага ад сыпнога тыфусу. На гэтай сходцы нашая бальшавіцкая арганізацыя канчаткова аформілася і сконструіравалася. Мы называлі сябе пераемна Палескай арганізацыяй РСДРП (бальшавікоў), бо такую-ж назву бальшавіцкая арганізацыя насіла тут і ў годы падпольля. Гэтую назву мы рашылі прыняць і дзеля большае адзнакі ад меншавікоў, якія іменавалі сябе „Гомельскай аб'яднанай арганізацыяй с.-д.“. На гэтай сходцы быў вылучан камітэт у складзе 5-ці таварышоў, атрымаўшы назву Палескага камітэту, якому была даручана па магчымасьці выконваць абласныя функцыі, паколькі апрача нас ва ўсім заходнім краі ні было ніводнае бальшавіцкае арганізацыі.

Праца пасьля гэтага, ня гледзячы на нясупыннае і ўзмоцненае працівадзеяньне эс-эра-меншавіцкага савету, пачалася з вагромным напружаньнем і ўздымам і на гэтулькі-ж з вялікім посьпехам. Цераз памянёнага ўжо т. Якубава была ўстаноўлена сувязь з жалезнадарожнымі майстэрнямі і дэпо. Хоць і чорнасоценная тагочасная ж.-д. адміністрацыя і з надта моцнымі там эс-эрамі і меншавікамі, пры агульных варожых адносінах з боку адсталае масы чыгуначнікаў—рабочых і служачых не прыпыняліся ні перад чым у сваім прасьледваньні тав. Якубава і яго прыхільнікаў, мы на працягу 2-х тыдняў прыцягнулі ў шэрагі арганізацыі да 30 рабочых-чыгуначнікаў. Была таксама ўстаноўлена сувязь з іншымі заводамі і прадпрыемствамі.

Але галоўная і найбольш пасьпяховая наша праца праходзіла сярод многіх тысяч жаўнераў Гомельскага гарнізону. У Гомелі тады знаходзіліся вялікія базы і майстэрні (жал. дарожн. зброі, лётніцкія, аўтомобільныя) і спэцыяльныя тэхнічныя часткі войска, абслугоўваўшыя ў той час амаль што ўвесь Заходні фронт. Тут у гэтых базах і частках было занята звыш 10.000 чал., сярод якіх значны процант складалі мобілізаваныя на фронт кваліфікаваныя рабочыя. Сярод гэтай часткі гарнізону мы з першых-жа дзён сваёй працы пачалі карыстацца значным, а затым пераважаючым уплывам.

З найбольшым посьпехам пачалася наша работа сярод 2.000 жаўнераў 3-га карэннага парка, дзе памянёны ўжо т. Пеньеўскі быў абраны хутка-жа старшынёй паркавага камітэту. Да 100 чал. адтуль у працягу 2-х тыдняў, увайшло ў шэрагі нашае арганізацыі, а астатнія ў пераважнай сваёй большасьці бязумоўна пайшлі за намі. Мы ў той час з гонарам, а меншавікі з гіроніяй і прыкрасьцю называлі гэты парк Гомельскім Кронштадтам. Адтуль наша ўвага з гэткай-жа хуткасьцю пачала перакідвацца на іншыя тэхнічныя часткі. К канцу красавіка мы моцна зьвязаліся з жаўнерскай масай 2-ой аўтомобільнай майстэрні Зах. фронту, дзе было да 1000 жаўнераў і 4-м карэнным паркам (больш 2-х тысяч чалавек), з майстэрнямі Варшаўскае акругі шляхоў зносін (150 чал.), з аружэйнымі майстэрнямі Заходняга фронту

300 чал.) і ўсімі іншымі больш дробнымі, распаложанымі ў Нова-Беліцы, тэхнічнымі часткамі. Тут большая частка работы выпала на долю, зараз нябожчыка, загінуўшага пад час Стракапытаўскага паўстаньня т. Ланге, тады жаўнера 2-ой тылав. аўтомобільнай майстэрні і тав. Абрамовіча (майстра Варшаўск. акругі шлях. зносін). У Нова-Беліцы і ў самым горадзе сярод гэтай часткі гарнізону, ня гледзячы на ўсе працівадзеяньні згоднікаў, пераважаўшых нас і тэхнічнымі сродкамі і аратарскімі сіламі, наш уплыў рос і ўмацоўваўся з вагромністай хуткасьцю. Спачатку навокал нас гуртаваліся цесныя невялікія групы больш сьвядомых жаўнераў-пролетараў, сустракаўшыхся ў першыя дні агульную варожасьць і недавер'е з боку ўсёй астатняй масы, але затым лёд гэты хутка ламаўся і на зьмену варожасьці зьяўляліся спачуваньне і сымпатыя. Я пасьля сустракаў многіх з тых таварышоў жаўнераў, тады ўвайшоўшых у шэрагі нашае партыі і на фронце ў якасьці ваенкомаў палкоў і брыгад у шмат якіх кутках Расіі ў якасьці старшынь павятовых Выканкомаў і на іншай адказнай працы.

Адначасова мы імкнуліся пераставіць работу ў іншых частках гарнізону і сярод рабочых і пранікнуць у профэсыянальныя саюзы, але тут посьпех даваўся з значна большай працай. Асобныя рабочыя і жаўнеры ішлі да нас, але ў тыя першыя, пасьля лютаўскіх тыдняў, масы рабочых і жаўнераў яшчэ знаходзіліся поўнасьцю пад уплывам і ўладаю эс-эра-меншавіцкіх лёзунгаў і ілюзій.

Галоўная наша праца ў той час была агітацыя вусная і праз друк. Мітынгі на заводах, у казармах, на пляцох, організуемыя меншавікамі, ці організуемыя і намі самімі, займалі большую частку нашага часу. Ня гледзячы на тое, што оратарскімі сіламі мы былі надта бедны, што на мітынгу, прыкладна ў 3-м карэнным парку ці ў Нова-беліцы, супроць 1 каравага, у сэнсе оратарскіх здольнасьцяй, бальшавіка выступала ня менш паўдзюжыны салодкагласных і добраадукаваных эс-эра-меншавікоў, посьпех у гэтых мясцох амаль заўсёды заставаўся за намі. Оратарскіх сіл у нас у той час было на гэтульکі мала, што кожнаму з нас хто выступаў, прыходзілася штодзённа бываць на 3-4-х мітынгах, пры чым справа не абыходзілася і без таго, каб некаторых з нашых не „пакалачывалі", ні сьцягвалі з трыбуны, ні арыштоўвалі за выступленьні супроць вайны і ўраду Львова—Керанскага. Наша пропаганда праз друк абмяжоўвалася ў выданьні сваіх уласных праклямацый і адозваў і ў перадруку адозваў і рэзолюцый ЦК партыі. Гэта даводзілася нам з асабліва цяжкай працай, бо грошай у нас зусім ня было. Апрача таго мы выпісвалі і самі прадавалі „Правду", што было ў нашых руках адным з лепшых сродкаў агітацыі, бо яна лепш усяго разаблачала хлусьню, якую апавядалі рабочым і жаўнерам згоднікі пра „дзікіх страшыдлаў бальшавікоў". Газэту мы прадавалі беспасрэдна, бо газэтчыкі і апарат распаўсюджваньня друку пры Савеце рабочых і жаўнерскіх дэпутатаў ад гэтага адмовіліся. Продаж „Правды" павялічваў і грашовыя сродкі організацыі і стала аднэй з найбольш салідных крыніц прыбытку для нашае працы. Каб гэтыя сродкі павялічыць, намі 22 красавіка ў „дзень рабочага друку" быў праведзен кружачны збор на карысьць організацыі, які даў каля 6.000 рублёў.

Унутраная організацыйная праца праходзіла ў нас з меншым напружаньнем і тэмпам, чым праца ўне організацыі, агітацыйная. Нават агульныя сходкі організацыі, якія праводзіліся раз на тыдзень, мы больш выкарыстоўвалі для мэтаў агітацыйных, чым організацыйных. Яны праводзіліся адкрытымі па магчымасьці ў вялікіх памяшканьнях, якія мы даставалі толькі з вялікімі труднасьцямі, з дапушчэньнем бес-

партыйных; якія ішлі ў вялікай колькасьці на гэтыя сходкі і нават меншавікоў, калі тут-жа калі-ні-калі ўступалі з намі ў палеміку, што мы ахвотна дапушчалі.

Масы адносіліся да нас тады з вялікім інтарэсам, але ў гэтым інтарэсе было многае, напамінаючае цікавасьць, праяўляемая к дзіковіннаму і страшному.

Першыя тыдні свайго існаваньня організацыя ня мела сталага памяшканьня (бюро), а тулялася па кватэрам асобных таварышоў. Затым мы шляхам захопу зьмясьціліся ў памяшканьні школы па Аптэчнай вул.

Культурнымі інтэлігентымі сіламі організацыя была бедна надзвычайна. Калі пасьля 2-3-х тыдняў па нашым офіцыяльным узьнікненьні да нас далучыліся абладаўшыя параўнаўча высокім разьвіцьцём і ораторскімі здольнасьцямі т. т. Гіндзін (зараз у Маскве) і Леплеўскі (таксама ў Маскве), то гэта аказалася для нас вялікай падмогай.

Колькасна наша організацыя расла надзвычайна хутка.

У першыя тры тыдні—гэта быў найбольш трудны для працы пэрыод, калі згодніцка-абарончаскае паветра насілася ў паветры і атуманьвала мазгі мас,—організацыя павялічылася ад 30—200 чалавек.

Папытка з нашага боку завязаць сувязь па раёну і ўсёй вобласьці дзякуючы адсутнасьці матэрыяльных сродкаў і недахопу добра кваліфікаваных працаўнікоў, не дала асабліва рэчаісных вынікаў, прыходзілася абмяжоўвацца толькі пасылкай літаратуры ды і то па выпадковым адрасам ці з аказіяй.

Адзінай, найбольш блізкай тэрыторыяльнай організацыяй была Кіеўская, з якое першы час мы трымалі сувязь. Яшчэ ў першых чыслах красавіка мы дэлегіравалі тав. Цырліна Д. у якасьці нашага прадстаўніка на обласную партыйную конфэрэнцыю ў Кіеве, якая адбылася паміж 8 і 12 красавіка. Па прыезьдзе адтуль, ён-жа быў паслан на Ўсерасійскую партыйную конфэрэнцыю, адбыўшуюся ў Піцеры ў канцы красавіка.

Сувязь з ЦК партыі, хоць мы і імкнуліся ўстанавіць яе шляхам інформацыі, пасылкі справаздач, запытаньняў, у нас амаль адсутнічала. Да, гэта было натуральна, бо ўсю сваю ўвагу ЦК накіроўваў тады на больш важныя раёны, дзе сконцэнтравана была большая частка пролетарыяту і арміі. Кіраўнічыя палітычныя ўказаньні мы адтрымоўвалі з „Правды". Абы толькі трохі асноўныя палітычныя лёзунгі моманта выяўляліся для нас адтуль, мы без асабліва доўгіх дыскусій зараз-жа прыступалі к дзейнаму сапраўднаму ажыцьцяўленьню іх у самай гушчы мас. Тэзісы Леніна ў „Правде" ад 4 красавіка намі былі ўспрыняты адназгодна, як натуральнае тэорэтычнае заформленьне таго, што няясна бесформенна падсказывалася рэволюцыйным пролетарскім чуцьцём.

Савет рабочых і салдацкіх дэпутатаў у гэты першы лютаўскі кругабег часу быў цалкам і поўнасьцю ў руках згоднікаў. Галоўную ролю там адыгрывалі меншавікі. Ужо памянёны Сеўрук быў старшынёю савету, а Багданаў старшынёю Ваеннай сэкцыі. Эс-эраў, на чале якіх стаялі Рыбін і Астрахан (абое зараз перайшлі ў ВКП(б) і інш. у савеце было значна менш і яны там нават калі-ні-калі будзіравалі, пыталіся разыгрываць опозіцыю. Бальшавікоў у савеце ў першы месяц яго існаваньня ня было зусім. Толькі пасьля нашага сформаваньня, як організацыі, мы, згодна палажэньню, паслалі ад сябе двох прадстаўнікоў, якія ў першыя дні і ўяўлялі з сябе ўсю бальшавіцкую фракцыю. Але на працягу $1^1/_2$-2 тыдняў нам удалася дабіцца перавыбараў у тых воінскіх частках, дзе мы змаглі заваяваць сабе ўплыў, і апрача таго,

згрупаваць навакол сябе некалькі раней ужо абраных членаў савету, не пажадаўшых далучыцца да меншавікоў ці эс-эраў, і ў нас стварылася фракцыя ў 25-30 асоб.)

Аднэй з найбольш важных тады для нас баявых задач было, зразумела, задача ўмацаваньня нашага ўплыву ўнутры савету, адваяваньне яго з пад эс-эра-меншавіцкага і буржуазнага ўплыву, пад каторым ён тады цалкам знаходзіўся. Саветы для нас тады былі і арэнай, на якой з найбольшай яскравасьцю і поўнасьцю і разгортавалася наша барацьба за ўплыў над працоўнымі масамі, і трыбунай, з якой лепш усяго голас нашых агітатараў і пропагандыстых даходзіў да гушчы мас.

(Пасяджэньні савету тады адбываліся надта часта і прыцягвалі шырокую масавую аўдыторыю, якая з вялікай цікавасьцю ўслухоўвалася ў спрэчкі і дэбаты, якія праводзіліся тады, галоўным чынам, па пытаньням вайны, міра і ўлады. Нашы першыя выступленьні ў Савеце выклікалі вялікую сэнсацыю і інтэрас, такой-жа, які выклікала-б зьяўленьне на трыбуне белага мядзьведзя. Нас слухалі з вялікай уважлівасьцю, але ня рэдка перарывалі крыкамі і скандаламі, бо менш усяго мы імкнуліся гладзіць па шэрсьці паноў эс-эраў-меншавікоў і даволі часта гаварылі для іх даволі няпрыемныя рэчы. Галоўнымі нашымі оратарамі на пасяджэньнях Савету выступалі ўжо ўпамянёныя т.т. Гіндзін і Леплеўскі.)

У Выканкоме Савету ў гэты першы пэрыод прадстаўнікоў нашай фракцыі ня было зусім. (Толькі ў маі нам удалося адваяваць тры мейсцы ў Выканкоме.)

Тагочасныя паны становішча, гэта зн. кіруючыя колы меншавікоў і эс-эраў, адносіліся да нас палускэптычна, палубаязьліва.

Старанна пытаючыся падкрэсьліць, што яны нас ня лічаць сілай, з якой трэба было-б лічыцца, яны ўвесь час усімі сваімі паводзінамі даказвалі, што яны наскрозь прасякнуты зласьлівым страхам і варожасьцю да нас. Там, дзе толькі можна было, яны розным чынам перашкаджалі нам працаваць, закрывалі нам доступ у казармы і на заводы, не давалі памяшканьняў, затрудня лі магчымасьць карыстаньня друкарняй і г. д. і г. д.

Мы ў той першы кругабег часу менш ўсяго думалі аб заваяваньні пачэснага становішча і большае да сябе праявы пашаны ў кулуарах Савету, у тагочасных вярхушачных рэволюцыйных органаў. Уся наша ўвага, уся наша энэргія была накіравана на працу ў гушчы мас, у жаўнерскіх і рабочых нізох, дзе мы вялі працу з усім запалам і рэволюцыйнай палкасьцю. Мы ведалі, што самае важнае, гэта заваяваць уплыў, давер'е ў масах, павярнуць гэтыя масы за сабой, што пасьля гэтага ў кіраўнічых органах цэнтр цяжкасьці перасунецца на наш бок. Так яно ў сапраўднасьці і выйшла.

Аграмадны посьпех, якім сапраўджалася тады наша агітацыйная праца сярод мас, прыходзіцца зразумела, перш за ўсё тлумачыць ні нашай добрай працай, ні добрай якасьцю нашых агітатараў і пропагандыстых, а тым, што само жыцьцё, ход рэволюцыйных падзей з кожным днём усё больш разаблачалі перад вачамі нават найбольш адсталых пластоў пролетарыяту і арміі, усю хлусьлівасьць абарончаства і згодніцтва, бязьміласна зрывала з эс-эра-меншавікоў пышныя лахманы, якімі стараліся яны прыкрываць сваю ўбожаскую дробнабуржуазную сутнасьць.

У дзень сьвяткаваньня 1-га мая, быўшыя тады ў поўным упаеньні сваёй магутнасьцю і ўплывам на масы, гомельскія згоднікі ва ўсякім выпадку больш разумныя і дальнавідныя з іх, мелі поўную магчымасьць пераканацца ва ўсёй нятрываласьці свайго бліскучага ста-

новішча. Пад нашымі штандарамі і лёзунгамі, яскрава адзначаўшыяся сваёй рэволюцыйнай рашучасьцю і яснасьцю ад усяго астатняга кісла-салодкага словаслоўя ішло, апрача 200 членаў організацыі яшчэ каля 100 беспартыйных жаўнераў і рабочых, адбіўшыхся ад сваіх організацый, кабісьці з намі пад нашымі лёзунгамі.

Сьледам за намі ішлі тысячнай масай жаўнеры 3-га Караннога парка таксама пад рэволюцыйнымі бальшавіцкімі лёзунгамі. Яскравай адзнакай вылучаліся гэтыя лёзунгі і на іншых штандарах у розных мяйсцох паходу. Выступаўшых пасьля паходу з трыбун нашых ораатараў слухалі ў гэты дзень надта многа і ўважліва.

Пералом у настроях мас тады толькі пачаў сказвацца. Яшчэ няўхільны былі нават сярод больш перадавых і сьвядомых хістаньні і крокі назад, але для ўсякага, хто ўмеў тады ўважліва наглядаць, было ясна, што зорка згодніцтва закатваецца, што сапраўднымі панамі становішча хутка павінны стаць тагочасная наша, на від далёка не прэзэнтабельная, не ўладаўшая вялікімі інтэлектуальнымі сіламі, але дужая сваёй правільнай клясавай лініяй, сваёй рэволюцыйнай настойлівасьцю і рашучасьцю, маладая організацыя.

Ужо ў пачатку верасьня наша бальшавіцкая фракцыя ў савеце рабочых і салдацкіх дэпутатаў, хоць і не ўладала большасьцю, але была ўжо дастаткова многалікай. Наша партыйная організацыя налічвала ў горадзе да 8-9 сот членаў. Уплыў наш сярод большасьці вайсковых частак гарнізону быў пераважаючым. Яшчэ пад час Карнілаўскае авантуры ў Магілеве, быўшыя яшчэ офіцыяльна панамі па палажэньню меншавікі, зьвярнуліся да нас з прапановай сумесных дзеяньняў супроць карнілаўшчыны, бо для іх ужо тады станавілася зразумелым, што разьлічваць без нас і паміма нас знайсьці рэальную ўзброеную апору ў гарнізоне нельга было. Мы прынялі тады іх прапанову і дэлегіравалі двох сваіх прадстаўнікоў у створаную надзвычайную пяцёрку ці сямёрку і прынялі найбольш актыўны ўдзел ва ўсіх мерапрыемствах з боку Гомеля для зьліквідаваньня знаходзіўшайся ў нагэтулькі непасрэднай ад нас блізкасьці карнілаўшчыны. Нам тады між іншым, удалося затрымаць шмат карнілаўцаў, якія пасьля няўдачы змовы, імкнуліся міма Гомеля прашмыгнуць з Магілеву, у тым ліку некаторых міністраў Карнілаўскага ўраду. Каб зразумець усё значэньне гэтага звароту да нас за садзейнічаньнем з боку пануючых згодніцкіх партый, каб ацаніць яго з пункту гледжаньня вучоту зьмен у суадносінах сіл, трэба ведаць, што да гэтага адносіны да нас былі нацягнутымі, што пасьля ліпеньскіх дзён у працягу 2-3 тыдняў у срадзе згодніцкіх партый ішлі даволі сур'езныя перамаўленьні аб нашым арышце і мы самі падумывалі аб неабходнасьці перайсьці на нелегальнае палажэньне. Калі гэтага не здарылася, то толькі таму, што нас цярпелі дзеля таго, што баяліся.

Пасьля ліпеньскіх дзён карнілаўшчыны, як і ва ўсёй астатняй Расіі, наша організацыя яшчэ больш умацавалася. Яшчэ больш узмацніўся і ўмацаваўся наш уплыў і аўторытэт ў рабочых і сялянскіх масах і ў такой-жа ступені падаў і падрываўся аўторытэт і давер'е да эс-эра-меншавікоў.

Хоць наша фракцыя ў савеце была найбольш многалікай, але большасьць у ім належала аб'яднаным згодніцкім фракцыям. Большасьць Гомельскіх рабочых у сілу нацыянальных асаблівасьцяў і адсутнасьці ў Гомелі сапраўднага прамысловага пролетарыяту, ішлі

яшчэ за Бундам і іншымі нацыянальна-соцыялістычнымі яўрэйскімі партыямі, якія ўсе ў той час далучаліся да антыбальшавіцкага блёку згодніцкага фронту.

Уся маса служачых і чыноўніцтва (апошняга ў Гомелі было надта многа) і частка рабочых працягвалі складаць верную апору для меншавікоў і с-р. Нашы посьпехі сярод рабочых, хоць і былі надта сутнымі, але расьлі ня з гэткай хуткасьцю, як сярод гарнізону.

Але ў самым гэтым згодніцкім блёку, які спачатку быў вельмі згодным, пачалося перамяшчэньне некаторых сіл у наш бок, і як раз у гэты момант у ім утварылася значная шчыліна. Эс-эры з фракцыі Савету, якія пачалі лявець яшчэ за некалькі месяцаў раней працягвалі гэты процэс лявеньня з надзвычайнай хуткасьцю. Яны даволі часта ў Савеце сталі галасаваць разам з намі і тады меншавікі заставаліся ў меншасьці.

Гомельскія эс-эры, як левыя, так і правыя, жылі тады паміж сабой ў поўным адзінстве і сяброўстве. Яны сумелі разьмежаваць паміж сабой „сфэры ўплыву“ такім чынам, каб „лявізна“ адных не перашкаджала правізьне другіх. У той час, як першыя праяўлялі сябе і сваю лявізну ў гарадзкім Савеце, другія дзейнічалі ва ўсю ў павятовым Савеце сялянскіх дэпутатаў, сустракая там слабое працівадзеяньне з нашага боку і ніякага з боку сваіх левых сатаварышоў па партыі.

У вёсцы, калі мы ў той час і пачалі весьці працу, то толькі выпадковую, бессыстэмную, і, галоўным чынам, толькі недалёка ад Гомеля. Гэта праца абмяжоўвалася распаўсюджваньнем нашай бальшавіцкай агітацыйнай літаратуры.

Для лепшай характарыстыкі той напружанай атмасфэры, ствараўшайся наўкола барацьбы, якую вяла тады наша партыя, і наваколпрацы тагочаснага Савету і таго агромнага інтарэсу, з якім масы адносіліся да гэтай барацьбы, можна прывесьці наступны факт, меўшы мейсца ў сярэдзіне верасьня. У павестку дня пасяджэньня Савету было пастаўлена пытаньне аб вайне і міры. К моманту пачатку пасяджэньня ў памяшканьні Савету (замак быўш. князя Паскевіча) і ў парк, абкружаючы гэтае памяшканьне, зьявілася да 8.000 жаўнераў з Гомельскага перасыльнага пункту, каб прысутнічаць пры абмеркаваньні і вырашэньні гэтага пытаньня. Два вечары да 2-3 гадзін ночы цягнулася палкае абмеркаваньне пытаньня і ўвесь час уся гэта маса жаўнераў заставалася ня толькі ў памяшканьні, якое ледзь умяшчала 1000—1500 чалавек, але і наўкола яго пад адкрытым небам. Калі пасьля 2-х дзённых спрэчак большасьцю ў 2-3 голасы, галасамі меншавікоў, большай часткі эс-эраў і інш. партый супроць большавікоў была прынята нявыразная рэзолюцыя, дзе рэзка і адкрыта не ганьбілася палітыка і не ставілася пытаньне рубам аб адмаўленьні ад удзелу ў вайне сумесна з саюзьнікамі, гэта маса жаўнераў, чакаўшая пастановы савету, як вырашэньня свайго ўласнага лёсу, прыйшла ў моцнае абурэньне і патрабавала перагляду пытаньня. Было немагчыма для савету закончыць пасяджэньне і ўхадзіць, паколькі гэта вялічэзная аўдыторыя жаўнераў зусім ні зьбіралася ўходзіць, паколькі атмосфэра сярод яе была накалёна да самай крайняй ступені. Сярод гэтай масы перасыльных жаўнераў, месяцамі вандраваўшых з аднаго фронту на другі, была не малая колькасьць рознага роду падозронных авантурыстых, якія проста для таго, каб палавіць рыбу ў мутнай вадзе выкарысталі-бы ствараўшымся напружаным становішчам і павышаным настроем, каб выклікаць масу на стыхійныя бурныя эксцэсы. Каб адхіліць гэту небясьпеку, савет працягваў пасяджэньне і аднавіў спрэчкі па

абмеркаванаму ўжо пытаньню, і пад ціскам шматтысячнай масы, пры частцы ўстрымаўшыхся меншавікоў, прымае большасьцю прапанованую нашай фракцыяй рэзолюцыю.

Да рэчы сказаць з Гомельскім перасыльным пунктам у нас клопатаў і вазьні заўсёды было ў той час шмат. Амаль што ні штодзённа прыходзілася бываць там і ўжываць усе спосабы ааратарскага ўплыву, пераканаць і краснамоўства, то дзеля таго, каб прымусіць масу адмовіцца ад таго ці іншага самастойнага выступленьня, пляны якіх узьнікалі там даволі часта, то дзеля таго, каб прызваць яе да падтрыманьня і наогул для правядзеньня сярод гэтых 15-20 тысяч перасыльных жаўнераў тэй-жа агітацыйнай працы, што вялі мы сярод іншых частак гарнізону.

К канцу верасьня эс-эры ў Гарсавеце нагэтулькі палявелі, што амаль па ўсім пытаньням галасавалі разам з намі і мы стварылі ў ім параўнаўча моцную эс-эраўскую бальшавіцкую большасьць. Пры выбарах на праходзіўшым у Менску Заходнім абласным зьезьдзе Саветаў, ад Гомельскага Савету ўжо не прайшло ніводнага абаронца. Было абрана 3 бальшавікі і 2 левых эс-эры: пры выбарах на праводзіўшуюся ў Пецярбузе дэмократычную нараду ад Гомельскага Савету былі абраны ад нашай фракцыі т. Леплеўскі і адзін левы-эс-эр.

Фізіономія гэтых левых с.-р. была яшчэ надзвычайна неадзначальнай і не высьветлена; у сваёй уласнай партыйнай організацыі яны надта добра ўжываліся з самымі заядла-правымі с.-р., накшталт д-ра Цьветаева і інш. і прадстаўляўшых ім поўную свабоду дзеяньня.

У падрыхтоўчай кампаніі да 2-га Ўсерасійскага Зьезду Саветаў, Гомельскі савет па ўсім аснаўным пытаньням аб вайне, аб уладзе і зямлі прыняў нашы, бальшавіцкія, рэзолюцыі. Было абрана 2 дэлегаты: бальшавік і левы с.-р., якім быў дадзен наказ дабівацца пераходу ўсёй улады ў рукі саветаў. Тады-ж быў пераабраны Выканкомсавету і ў значнай большасьці туды былі абраны левыя: наша-ж фракцыя атрымала 6 месц з 15 і 2 мейсцы ў прэзыдыуме.

Пры атрыманьні першых адрывачных паведамленьняў аб праходзіўшым 25 кастрычніка ў Пецярбурзе перавароце, і а бегстве Керанскага, аб Вікжэле і г. д., узварушэньне і радасьць, а разам з тым і трывога сярод нашай бальшавіцкай організацыі, сярод усіх жаўнераў гарнізону і значнай часткі рабочых былі моцныя. Амаль ва ўсіх частках гарнізону і на шмат якіх прадпрыемствах удалося правесьці рэзолюцыю спачуваньня і рашучага падтрыманьня праходзіўшаму ў Пецярбурзе перавароту. Жаўнеры рваліся ў бой, патрабавалі безадкладна весьці іх супроць Керэнскага, і нам трэба было пакласьці шмат працы, каб стрымаць іх. Найбольш рэволюцыйныя вайсковыя часткі былі пераведзены на баявое палажэньне і сапраўды былі гатовы па першаму нашаму клічу ўступіць у бой. Тады-ж намі былі сфармаваны першыя атрады Чырвонай гвардыі, узброіўшы ружжамі і рэвольвэрамі, якія мы ўзялі рэволюцыйным шляхам з базы зброі Заходняга фронту, 400 чал. рабочых, членаў нашае партыі і спачуваючых.

Згоднікі таксама ўзварушыліся і, апіраючыся, галоўным чынам, на Гарадзкую думу і на павятовы савет сялянскіх дэпутатаў, бо з гарадзкога савету рабочых і жаўнерскіх дэпутатаў яны былі на 3/4 выцесьнены, сталі весьці рашучую кампанію супроць перавароту, прымаючы рэзолюцыі аб падтрыманьні Часовага Ўраду, распаўсюджваючы рознага чыну хлусьлівыя зьвесткі аб праходзячых падзеях ў Пецярбурзе аб перамогах Керэнскага, генэрала Краснова і г. д.

А ў сэнсе атрыманьня правільных зьвестак аб сапраўдным ходзе падзей, мы, сапраўды, аказаліся ў самым цяжкім становішчы.

Засеўшая ў Магілеве ў стаўцы разам з ген. Духонінем купка правых эс-эраў (Гольман і інш.) у тым ліку і спэцыяльна прыехаўшы туды Чарноў рассылалі, з мэтай унясеньня распаду і няўпэўненасьці ў рэволюцыйныя масы рабочых і сялян, па ўсёй краіне, вымышленыя тэлеграмы і паведамленьні аб перамогах Керэнскага, аб няўдачы перавароту, аб тым, што провінцыя і фронт не падтрымалі перавароту, які бязухільна абрачон на няпосьпех. У нас, у Гомелі пасьля атрыманьня першых паведамленьняў непасрэдна з Пецярбургу ў ноч на 26 кастрычніка больш ніякіх зьвестак аж да самага заканчэньня боек з войскамі генэр. Краснова пад Пецярбургам не паступала. Таксама нічога ня было вядома, якое становішча спраў і іншых мясцовасьцяй рэспублікі і на фронце. Ішлі толькі трывожныя чуткі аб крывавых бойках на вуліцах Масквы, аб тым, што чыгуначнікі ў асобе Вікжэля, прад'явілі новай уладзе ўльтыматум з пагрозай забастоўкі і аднначасова дзюжынамі атрымоўваліся провокацыйныя тэлеграмы з Магілеву, паведамляўшыя аб безнадзейным становішчы і няўхільнай няўдачы кастрычнікавага перавароту. Трудна абмаляваць тое становішча вялічэзнага ўзварушэньня і трывогі, у якім знаходзіліся мы, а разам з намі ўсе рэволюцыйна настроеныя масы ў гэтыя дні.

28 кастрычніка было склікана пасяджэньне Савету, на якім павінны былі выявіцца адносіны Гомельскіх рабочых і жаўнераў, да праісходзячых падзей і павінна было быць вырашана пытаньне, ці далучыцца Гомель да перавароту, праведзенаму 2-м Усерасійскім Зьездам Саветаў і Піцерскімі рабочымі і жаўнерамі ці не. Пасяджэньне гэтае была надзвычайна многалюдным. Будзе не фразай, а самай сапраўднай рэчавістасьцю, калі сказаць, што трудна знайсьці тыя словы, якімі можна апісаць тое нязвычайнае напружаньне і ўзбуджана-уважлівае становішча і настрой, якое панавала на гэтым пасяджэньні. У той вечар ня было таго звычайнага шуму, крыкаў і воплескаў, якія раней панавалі на ўсіх пасяджэньнях савету. Спрэчкі былі надзвычайна палкімі, к канцу іх была апавешчана толькі што атрымная з Магілеву новая тэлеграма аб тым, што казакі Краснова, пры садзейнічаньні паўстаўшых унутры гораду юнкероў вашлі ў Петраград, што імі абкружан ужо Смольны, што Ленін бяжаў і што большая частка членаў бальшавіцкага ўраду ўжо арыштованы. Гэта тэлеграма была заслухана маўкліва і, напэўна, шмат хто з тых, што прысутнічалі на гэтым пасяджэньні не забылі і доўга не забудуць гэтага моманту і таго становішча, якое перажылі яны тады. Пасьля агалашэньня тэлеграмы былі заслуханы яшчэ раз прадстаўнікі ўсіх фракцый, затым значнай большасьцю галасоў была прынята прапанованая нашай фракцыяй рэзолюцыя, вітаўшая праісшэдшы пераварот і абяцаўшая ад імя гомельскіх рабочых і жаўнераў поўнае падтрыманьне ўноў створанаму рэволюцыйнаму рабоча-сялянскаму ўраду. Па прыняцьці гэтае рэзолюцыі маўкліва, у сасрадаточана-ўдумлівым становішчы члены савету разыйшліся.

Два дні пасьля гэтага панавала яшчэ мінулая цяжкая невядомасьць і неапрадзялённасьць становішча. Толькі 30 кастрычніка былі атрыманы, урэшце, некалькі больш падрабязговыя зьвесткі аб перавароце 25 кастрычніка і аб справаждаўшых яго ў Пецярбурзе і Маскве падзеях. У той жа дзень было атрымана радыё тав. Троцкага аб перамозе, атрыманнай пад Пулкавым піцерскімі рабочымі над войскамі ген. Краснова, аб захопе гэтага генэрала ў палон і аб бегстве Керэнскага. Аднначасова з усіх канцоў і частак краіны і з усіх фронтаў ішлі паведамленьні, што рабочыя і жаўнеры ўсюды з вялічэзным энтузіаз-

мам сустракаюць вестку аб пераvароце, што ўсюды ўлада пераходзіць да саветаў без супраціўленьня з боку згоднікаў і агентаў Часовага Ураду.

Было зноў склікана ўрачыстае пасяджэньне савету, сумесна з павятовым выканкомам сялянскіх дэпутатаў, на якім большасьцю галасоў была ўхвалена аб пераходзе ўсёй палітычнай улады ў горадзе і павеце ў рукі саветаў і аб безварунковым ухіленьні і арышце ўсіх агентаў і прадстаўнікоў Часовага Ураду, якія не пажадаюць гэтага прызнаць. Была прынята таксама пастанова аб неабходнасьці ў бліжэйшым часе правесьці агульныя перавыбары савету і яго выканкому. Гэтыя перавыбары былі праведзены ў лістападзе і далі нам абсолютную большасьць мейсцаў у Савеце і Выканкоме.

Гомельскія згоднікі не пашлі па пятам сваіх маскоўскіх і пецярбурскіх сабратоў, не выступалі актыўна з зброяй у руках супроць кастрычнікавага перавароту. На славах жа і ў друку яны як толькі маглі кляймілі яго, называлі авантурай, салдацкім паўстаньнем, справакаваным бальшавікамі, якое цераз некалькі дзён павінна была закончыцца поўным крахам. Яны ня кідалі працаваць у савеце і ў выканкоме, выступаючы па кожным пытаньні з даўгімі і ня цікавымі прамовамі.

Пастановай таго-жа пасяджэньня савету быў створан ваенна-рэвалюцыйны камітэт у складзе 9-ці асоб, у які вайшло 4 члены нашай фракцыі, 2 левых с.-р. і па аднаму прадстаўніку ад некаторых іншых фракцый. Гэтаму ваенрэвкому было даручана фактычна ажыцьцявіць пераход улады к саветам.

Фактычнае становішча рэчаў у першы час пасьля кастрычнікавага перавароту зьмянілася ў нас у Гомлі надта мала, бо і раней да кастрычніка, уся рэальная палітычная ўлада ў горадзе належала Савету і ўсе маўкліва гэтую ўладу прызнавалі. Адразу пасьля перавароту Савет прыняў на сябе некалькі асноўных функцый агульнага кіраўніцтва горадам і паветам, выдаў некалькі загадаў, даючы дазвол на права нашэньня зброі, кіраўніцтва-жа большасьцю гарадзкіх і павятовых установ, фактычна прадаўжала заставацца ў працягу шэрагу некалькі тыдняў у руках гарадзкой думы і павятовай земскай управы. Толькі паступова і даволі нязграбна, з апаскай падыходзілі мы да неабходнасьці ўзяць у свае рукі адну за аднэй часткі адміністрацыйнага і гаспадарчага апарату. Цалкам гэта праца канчатковага пранікненьня Савецкай Улады ва ўсе куты і закуткі старога апарату і перабудовы яго на новы Савецкі лад ня была закончана нават к моманту эвакуацыі савецкіх органаў пры наступленьні немцаў у лютым 1918 г.

У павеце непасрэдна пасьля перавароту ўлада ад правых с.-р. перайшла к левым, ці больш верна некаторая частка правых адразу стала левай, а другая ўхілілася ад працы ў павятовым савеце сялянскіх дэпутатаў і аддалася цалкам агітацыі перад выбарамі ў Устаноўчае Сабраньне. З віду ідэёвае кіраўніцтва і ўплыў у арганізацыі с.-р. перашло к тым з іх, каторыя раней стаялі на чале левага крыла. Але хоць палітычна наша вёска больш туга, чым горад прыняла ідэю і сэнс кастрычнікавага перавароту і прызнала яго, але дэкрэт аб зямлі, выданы 2-м Усерасійскім Зьездам Саветаў, быў з надзвычайнай хуткасьцю ажыцьцяўлён тут самымі сялянамі без садзейнічаньня і ўказаньня гораду. У працягу 3-х тыдняў большасьць абшарнікаў і іх кіраўнічых ці арандатары прымушаны былі з вялікай пасьпешнасьцю пакінуць свае сядзібы, уся іх зямля і інвэнтар перайшлі ў рукі сялян, пры чым справа не абыйшлася без разгромаў і падпалаў шмат якіх абшарніцкіх маёнткаў і рознага роду іншых эксцэсаў.

Першае захапленьне перамогай прайшло. Пачалася трудная, страдная пара будаўніцтва новых формаў жыцьця ў надзвычайна цяжкіх варунках. З партыі, якая галоўную сваю задачу бачыла ў разбурэньні існуючага, у рэволюцыйнай барацьбе супроць старога, мы адразу сталі партыяй, ажыцьцяўляючай і адстаіваючай панаваньне працоўных, у партыю, якая галоўную сваю задачу бачыць у будаўніцтве і ў стварэньні новага. Замест барацьбы супроць улады буржуазіі і коаліцыі, трэба было ўмацоўваць сваю пролетарскую ўладу, рыхтавацца да таго, каб адстаяць яе ад шалёнага наскоку старога сьвету, набліжэньне і няўхільнасьць каторага ў той момант многія адчувалі.

Наша партыйная арганізацыя, ня хісталася і не асабліва доўга разважаючы, прыступіла да гэтай новай сваёй працы, да вырашэньня тых новых задач, якія паўсталі перад ёю. Ня было вопыту і дастатковай здольнасьці, было шмат наіўнасьці і лішняга захапленьня вонкавым, у некаторых была адсутнасьць цьвярозага вучоту об'ектыўнай абстаноўкі і адсутнасьць разуменьня ўсёй велічыні і цяжкасьці, якую мы паклалі сабе на свае плечы. Але гэта была беззаветная рэволюцыйная рашучасьць, быў энтузіазм і вера ў перамогу, была цьвёрдая рашучасьць да канца ажыцьцяўляць і праводзіць у жыцьцё толькі тое, што дыктуецца інтарэсамі пролетарыяту, была жалезная пролетарская спайка і дысцыпліна і з гэтым багажом мы сьмела выходзілі насустрач вялічэзным труднасьцям, выходзілі на шлях, па якому да нас ня ступала яшчэ ні водная партыя ў сьвеце.

Г. Лелевіч (Л. Магілеўскі)

Кастрычнікавыя дні ў Магілеве

(Адрывак з успамінаў)

I. Магілеўская контр-рэволюцыя

Магутная хваля Пролетарскай Рэволюцыі не адразу дакацілася да Магілеву.

У Петраградзе і Маскве ўжо даўно рэяў чырвоны штандар комунізму, а ў Магілеве ў працягу трох тыдняў панавала чарнасотніцка-згодніцкая хэўра.

Прычын для гэтага было больш, чым дастаткова.

З аднаго боку ў Магілеве тыпавым, адсталым, мяшчанскім гарадку, няма значных кадраў сьвядомага рэволюцыйнага пролетарыяту, з другога, контр-рэволюцыя зьвіла ў ім занадта моцнае асінае гняздо.

Стаўка вярхоўнага галоўнакамандуючага захавала склад часоў Мікалая II і Карнілава і зьяўлялася гняздом самай чорнай царысцкай рэакцыі.

Пры ім знаходзіўся агульнаармейскі камітэт, даўно не зьмяняемы, адарваўшыйся ад мас і насіўшы яскрава-згодніцкі характар.

Урэшце, Магілеўскі Савет меў пераважную згодніцкую большасьць.

Усе гэтыя організацыі былі асноўнымі ячэйкамі магілеўскай контр-рэволюцыі, і пры слабасьці і несьвядомасьці мясцовага пролетарыяту яны маглі некаторы час супраціўляцца чырвонай хвалі, кацяшчайся з Петраграду.

II. Першая вестка

Раніца 26 кастрычніка (па старому стылю)... „У Петраградзе паўстаньне бальшавікоў... Атрымана паведамленьне“, нэрвова паведамляе мне спаткаўшыйся на вуліцы знаёмы эс-эр...

Я сьпяшаюся да будынку быўшага дваранскага сабраньня на Тэатральным пляцу, дзе зьмяшчаецца Савет.

Там—хваляваньне,

Мітусяцца члены Выканкому, Савету, Камітэтаў, партый...

Сюды едуць дэлегаты петраградзкага ваенна-рэволюцыйнага камітэту, паведамляе адзін.

— Арыштаваць іх, павесіць!—у шаленстве крычыць, увесь пачырванеўшы з надуўшыміся на скіўіцах жыламі, бундавец Любанскі.

Воклічы абурэньня, пагрозы...

— Пронунцыямэнта! Авантура! Нямецкія шпіёны!—так і сыплецца з усіх бакоў.

Разьярона, іступленна накідваюцца ашалеўшыя згоднікі на прыхільнікаў Кастрычнікавае рэволюцыі.

Так спаткаў Вялікую Пролетарскую Рэволюцыю „передавы атрад“ магілеўскага пролетарыяту.

Зьвякаюць шпоры. У памяшканьне выканкому ўваходзяць, бліскаючы золатам пагонаў, некалькі афіцэраў з стаўкі.

Варты саюз згодніцкіх і золатапагонных белагвардзейцаў!

III. Сход Савету

28 кастрычніка ў памяшканьні гарадзкой управы—сход Савету.

Усе лаўкі заняты.

Заля і хоры біткам напоўнены публікай.

На пляцформе Савецкай улады з ліку гэтага аграмаднага сходу стаіць невялікая купка таварышоў: некалькі бальшавікоў, с.-д. інтэрнацыяналістых і ППС (лявіца).

Сход пачынаецца.

Правы эс-эр, жаўнер Георгіеўскага батальёну Бялевіч агалашае атрыманыя ім, як ад часовага ўраду, так і ваенна-рэволюцыйнага камітэту, тэлеграмы аб петраградзкіх падзеях.

З доўгаю прамоваю выступае правы эс-эр доктар Капысьцінскі, даказваючы, што бальшавізм гэта—масавая псыхічная зараза; накшталт дзіцячага крыжавага паходу, сэкты бічуючыхся і т. п.

Бурныя воплескі сходу пакрываюць гэту белагвардзейскую мудрасьць.

Калі-ж таварышы Ўсанаў, Хахлоў, Лазінскі, Залмансон у рэволюцыйных баявых прамовах характарызуюць здрадніцкую політыку коаліцыйных урадаў і даказваюць няўхільнасьць Кастрычнікавае Рэволюцыі, сход спатыкае іх сьмехам і шумам.

У разгары спрэчак у залі зьявіўся прыехаўшы з Петраграду быўш. Старшыня Магілеўскага Савету сялянскіх дэпутатаў вядомы, як „крайні левы“ і пасаджаны раней Керанскім у турму, прапаршчык Гольман.

Яму прадастаўляецца слова.

І што-жа? І гэты „крайні левы“ напаўняе сваю прамову хлусьнёй на вялікія падзеі 25 кастрычніка.

— „Кастрычнікавая рэволюцыя—ваенная авантура“...—„Троцкаму—месца ў Сібіры“!!!

І ўсё ў тым-жа напрамку.

Тав. Залмансон хоча выступіць з пярэчаньнем.

— „Я прапаную спыніць спрэчкі... Усё роўна кожны чэсны бальшавік павінен адмежавацца ад петраградзкай авантуры,—заяўляе Гольман.

Слова т. Залмансону не даюць...

Прымаецца рэзолюцыя, патрабуючая стварэньня „дэмократычнага міністэрства“.

А пасьля зачыненьня сходу, да групы бальшавікоў падыходзіць высокі вайсковец.

— Не падайце духам, таварышы!—говорыць ён, ціскаючы рукі. Цяпер вы—у меншасьці. Але хутка вы будзеце ў большасьці.

IV. У Выканкоме

Вечар... Пакой Выканкому напоўнены народам.

Кіпяць жвавыя спрэчкі!

— „Дзіўна! Ленін усё жыцьцё пісаў супроць дробна-буржуазнай эс-эраўскай програмы, а цяпер узяў, сьцягнуў яе і выдае за сваю“... іранізуе Гольман.

„Бальшавікі вядуць да таго, што я зноў на катаргу пападу. А мне гэта надаела. Хопіць!—крычыць правы эс-эр Шэбло.

— Зразумела, Ленін і К°—нямецкія шпіёны. Іначай яны зьявіліся-бы на суд, а яны скрыліся"—тут-жа шыпіць Бялевіч.

Побач спрачаюцца правы эс-эр Засорын і бальшавік-георгіевец т. Хахлоў.

„Тав. Хахлоў, заяўляе, урэшце, Засорын, у Карнілаўскія дні мы з вамі дзейнічалі разам, а цяпер між намі ляжыць бяздоньне".

Тав. Хахлоў сумна ківае галавой.

Гэта—праўда.

Тут-жа перапалоханы эс-эрык Б—й паведамляе:

— Зараз атрымана паведамленьне. У Петраградзе — анархія. Бальшавікі ўжо скінуты п'янымі граміламі. Петраград ахоплен агнём. Ідуць рабункі, п'янства...

V. Контр-рэволюцыя за працай

Генэрал Духонін, як вядома, адмовіўся распачаць перамаўленьні аб пераміры і адмовіўся выйсьці ў адстаўку.

Калі тав. Крыленка прапанаваў Магілеўскаму Савету ўзяць уладу і ўхіліць Духоніна, выканком прыняў ганебную рэзолюцыю аб непрызнаньні тав. Крыленкі і аб „кляйменьні яго ганьбай".

Агульнаармейскі камітэт і выканком уступіў у сьціслую сувязь з стаўкай, ствараючы з ёй адну чорнасоценную банду.

Для „абароны" гэтых гнёздаў контр-рэволюцыі ў Магілеў уступіў ударны полк.

Ударнікі маршыравалі па гораду з сьпевамі: „боже царя, за Русь, за веру"!

VI. „Усерасійская ўлада"

Не здавальняючыся простым супраціўленьнем Савецкае ўлады, агульнаармейскі камітэт пытаўся ўтварыць у Магілеве згодніцкі „ўрад" на чале з „цымервальдцам" Чарновым.

У Магілеў прыехалі Чарноў, Скобелеў.

8 лістапада (па стар. стылю) Чарноў выступіў на сходзе ПСР з доўгай фразістай прамовай.

Кастрычнікавую рэволюцыю ён разглядаў, як абіральны трук бальшавікоў для атрыманьня большага ліку галасоў пры выбарах ва Устаноўчы Збор.

Глыбокадумнае, сур'ёзнае тлумачэньне!

Навуковы аналіз!

У заключэньне Чарноў паведаў, што ён зусім не жадае ўлады але, калі партыя ўскладзе на яго гэты цяжар, ён падначаліцца.

Усё-ж, утварыць „урад" не ўдалося, і правадыры згодніцтва пасьпяшылі ўбрацца.

VII. Інформацыя

Першы час сталічныя газэты атрымоўваліся акуратна, і ў газэтных кіоскаў цягнуліся доўгія хвасты. Хутка, аднак, газэты перасталі атрымоўвацца.

Карыстаючыся гэтым, Карнілаўскі лісток „Могилевская Жизнь" зарабіў ва ўсю.

То ён паведамляў, што Петраград узят Керэнскім, то, што такія то палкі (называліся імёны) выступалі супроць Савецкай улады, то, што забіты т.т. Ленін і Троцкі.

Ад „Могилевской Жизни“ не адставалі і „рэволюцыйныя“ організацыі Магілеву.

Агульнаармейскі камітэт, выканком, к-ты ПСР, „Бунда“, СС, НС пачалі выдаваць бюлетэні.

Гэтыя бюлетэні (іх выйшла каля 20) уяўляюць з сябе адзін з ганебнейшых дакумантаў.

Зразумела, актаў Савецкай улады яны не друкавалі.

Зато поўнасьцю зьмяшчаліся акты Рады, Каледзіна, союзных аташэ, „Камітэту паратунку“ і таму падобнае.

Друкаваліся хлусьлівыя паведамленьні аб захопе Петраграду юнкерамі, аб перамогах Керэнскага.

VIII. Бура ідзе

Настрой у горадзе станавіўся ўсё больш трывожным.

Чорная сотня зьбіралася з сіламі.

Хадзілі чуткі аб рыхтуючымся пагроме, называлі нават тэрмін.

Ударнікі сваім настроем пацьвярджалі гэтыя чуткі. Але вось данесьліся весткі, што рэволюцыйныя войскі на чале з тав. Крыленкам ідуць на Магілеў, каб зьмесьці Духоніна і яго прысьпешнікаў.

Жыхары (абывацелі) з жахам чакалі боек пад горадам і шапталі: „Вось бяда! Прыдуць бальшавікі, рабаваць і рэзаць будуць. Канец прыйшоў“.

IX. 18 лістапада

Раніца 18 лістапада...

„Стаўка хацела бяжаць і затрымана“,—крычыць, убягаючы т. Г.

—„Што? У чым справа?—пытаюся я.

— Стаўка зьбіралася выехаць ў Кіеў, адказвае ён, ужо выносілі рэчы на аўтомобілі,—яны і зараз на пляцу ляжаць,—але падыйшлі георгіеўцы і заявілі, што стаўкі ня выпусьцяць.

Вечар таго-ж дня...

У агульнай зале Савету сабраліся прадстаўнікі гарнізону.

Заля біткам напоўнена публікай.

У памяшканьні выканкому тым часам ідуць нарады фракцый.

Сабраўшыяся ў залі з нецярплівасьцю чакаюць пастановы выканкому.

Наступае ноч.

У залі хваляваньне, стаіць нясьціхаючы гоман.

Урэшце, уваходзяць прадстаўнікі выканкому.

Запанавала цішыня.

Гарадзкі Выканаўчы Камітэт пастанавіў далучыцца да Савецкай улады. Вылучаецца ваенна-рэволюцыйны камітэт, у складзе наступных таварышоў...

Чытаюць прозьвішчы: Хахлоў, Усанаў, Брыльён, Гонікман і інш.

Гром воплескаў.

Пасьля кароткіх спрэчак склад рэўкому зацьвярджаецца.

Прадстаўнікі шэрагу армій, прыехаўшыя з фронту, каб замяніць адарваўшыхся ад мас згоднікаў з агульнаармейскага камітэту, гавораць баёвыя палкія прамовы.

Залю аглушаюць агнёвыя гукі „Марсэльезы“.

Урачыстая вялікая хвіліна: Магілеў стаў савецкім горадам.

Але ўзьнікае пытаньне, як-жа гэта савецкія згоднікі раптоўна так пачырванелі?

Прадастаўляем вырашаць яго гісторыі, напомнім толькі, што войскі тав. Крыленкі падыходзілі к гораду.

X. Магілеўскі Кастрычнік

На заўтра ўдарнікі пакінулі горад.

— Чаго вы ўходзіце?—спытаў я аднаго з іх.

— „Ня хочуць нас тут! Што мы гвалтоўна будзем, што-лі?“—адказаў ён.

А на другі дзень гадзіне а 11 па вуліцам, па напрамку да стаўкі прашоў першы атрад рэволюцыйных войск.

Цераз гадзіну па вуліцам пацягнуліся шэрагі матросаў.

У чорных шапках, цёмных шырокіх шынэлях з ружжамі за плячыма яны здаваліся ўяўленьнем магутнасьці.

Пражужжэлі аўтомобілі, ашчаціненыя штыхамі.

Чырвоная раць займала горад.

Група матросаў, угледзеўшы ў вітрыне магазіну паперы паштоўкі з портрэтамі Мілюкова, Керанскага і інш., зайшла ў магазын і загадала ўбраць іх.

Гаспадар магазыну, дрыжучы, падначаліўся.

Гадзіны 3...

Унізу ў сходаў зьмясьцілася оркестра георгіеўскага батальёну.

Жужжа пад'езджае к памяшканьню Савету аўтомобіль, саправаджаемы грузавіком з узброенымі матросамі.

Оркестра ўдарае „Марсэльезу“.

Па сходах хутка ўбягае тав. Крыленка, у саправажджэньні невялікай сьвіты, сярод якой вылучаецца орыгінальная фігура вайсковага ў сінім мундзіры, пагонах паручніка і сіней фуражцы з чырвоным аколышам,—фігура вядомага Шнэдра.

Рэволюцыйны галаўковерх праходзіць у пакой рэўкому.

Калі ён выходзіць адтуль, да яго падыходзяць з лагодным выглядам двое нейкіх саюзных афіцэраў.

Разам яны выезджаюць у стаўку.

„Які жах! На станцыі забіты Духонін!“—паведаміў мне таварыш вечарам таго-ж дня.

Аказалася, што на вакзале разыгралася кашмарная трагэдыя.

У той-жа дзень у Магілеве стала вядома, што напярэдадні з Быхава бяжалі знаходзіўшыяся там пад вартай генэралы: Карнілаў, Дэнікін, Лукомскі, Маркаў і інш.

Гэтая вестка страшэнна наэлектрызавала матросаў і, калі Духоніна прывезьлі на вокзал ён быў забіты, не гледзячы на протэсты тав. Крыленкі.

Гэтым вечарам ужо выйшаў першы нумар бюлетэню рэўкому, замяніўшага старыя хлусьлівыя бюлетэні.

Магілеўскі Кастрычнік ажыцьцявіўся.

НА МЯСЦОХ

Б. Васільлеў

Аб працы сельскіх саветаў

(*Мазырская акруга*)

Значна павысіўшаяся палітычная актыўнасьць сялянства, пры бязумоўна ўзрастаючай кіруючай ролі беднаты ў гэтым росьце патрабуе ад нас перш за ўсё змагчы правільна выкарыстаць гэтую растучую актыўнасьць.

Як першачарговая задача дзеля гэтага высоўваецца паляпшэньне працы нашых Саветаў, па лініі работы каторых перш за ўсё павінна быць выкарыстана здаровая актыўнасьць батракоў, беднякоў і серадняцтва.

Асабліва неабходна завастрыць гэтую задачу—ажыўленьня і паляпшэньня працы Саветаў, калі неабходна адразу-ж, работай Саветаў, замацаваць дасягнутыя намі посьпехі на перавыбарах.

У нас маецца павялічэньне партыйнага асяродку ў складзе с/саветаў. Калі мы па акрузе ў 1926 г. мелі у складзе с.-с. 7,5% і ў складзе старшынь с.-с. 32,1% камуністых, то ў 1927 г. ў складзе пленумаў процант павялічыўся да 10,3% і ў складзе старшынь да 45%.

Узрасла ўдзельная вага беднаты ў складзе с.-с. Так, калі мы мелі ў 1926 г. звольненых ад падатку 4,2%, то ў 1927 г. 32%.

Прадпасылкі для працы бязумоўна палепшыліся. Наша задача вучэсьць вопыт усёй мінулай працы Саветаў з тым, каб на гэтай аснове будаваць працу ўноў абраных Саветаў.

Аб чым-жа нам гаворыць вопыт мінулай працы сельскіх саветаў? Перш за ўсё ў частцы партыйнага кіраўніцтва.

Партыйнае кіраўніцтва. Трэба агаварыцца, што ў абсолютнай большасьці с.-с. па акрузе нельга стварыць фракцый (большасьці с.-с. маюць у сваім складзе 1-2 членаў ці толькі кандыдатаў партыі). Гэта ў значнай ступені ўскладняла і ўскладняе ажыцьцяўленьне правільнага партыйнага кіраўніцтва работай сельсаветаў.

Частка партячэек лічыць, што калі ў с.-с. ёсьць 1-2 комуністыя, то гэтым партыйнае кіраўніцтва забясьпечана і шэраг парт'ячэек не заслухоўвалі дзеля гэтага ні разу дакладаў аб рабоце сельсаветаў.

Шэраг партячэек пры заслухоўваньні дакладаў с.-с. выносяць занадта „агульныя“ пастановы, якія з посьпехам можна даць любому с.-с. па ўсёй акрузе. Напрыклад, па гэткаму важнейшаму пытаньню, як ажыўленьне працы камісій с.-саветаў, пастановы абмяжоўваюцца: „Узмацніць працу камісій“. Вось адзін з абразчыкаў такога роду кіраўніцтва: пастанова *Сімонавіцкай ячэйкі* Лельчыцкага раёну па справаздачнаму дакладу с.-с.: „У далейшым неабходна: 1) правесьці хут-

чэй рамонт школы і снабдзіць яе дрывамі; 2) узмацніць узысканьне с.-гасп. падатку і страхоўкі; 3) наладзіць сувязь з л-вам; 4) ажывіць працу камісій пры Сельсавеце.

Ёсьць, праўда, і ў гэтай галіне некаторае ўзрушэньне ў бок паляпшэньня. Прыводзім толькі адзін з шэрагу прыкладаў:

Пастанова *Рэмізаўскай ячэйкі,* Каралінскага раёну. Праца с.-с. хоць і атрымала ўзрушэньне ў бок паляпшэньня, але ўсё такі ў далейшым неабходна: выканаць с.-гасп. падатак і страхавыя плацежы, прыпыніць драпежніцкія вырубкі лесу мясцовага значэньня, якія маюць месца ў в. Дзьвіжкі і Аляксандраўцы. Палепшыць і паглыбіць працу камісій пры Сельсавеце. Прывесьці трыер і правесьці ачыстку насеньня. Папулярызаваць і імкнуцца к пасеву культурных траў. Культкамісіі весьці працу па растлумачэньню сярод членаў машыннага таварыства аб тым, каб яны наведвалі заняткі с.-гасп. гуртка заахвочваць машыннае таварыства і аказаць яму садзейнічаньне ў ажыцьцяўленьні намечанага ім пляна на бягучую весну.

Маюцца выпадкі, калі партячэйкі заслухоўваюць даклады беспартыйных старшынь с.-с. (па дагаворанасьці), але тут бываюць такія казусы, што ячэйка па дакладу ня выносіць ніякіх пастаноў аб далейшай працы для таго, каб гэтыя пастановы маглі быць выкарыстаны с.-с. у сваёй далейшай працы. Гэта, бязумоўна, значна зьмяншае значэньне гэтых дакладаў.

Задача, якая стаіць перад намі ў гэтай галіне—значна палепшыць партыйнае кіраўніцтва ячэек с.-с., уносячы ў гэтае кіраўніцтва больш сыстэматычнасьці, праверкі выкананьня пастаноў і што самае галоўнае—гэта кіраўніцтва павінна быць не „агульным“, а практычным, выходзячым з мясцовых умоў і магчымасьцяй, вучытваючы важнейшыя моманты, высоўваемыя партыяй у працы Саветаў на кожны пэрыод.

Ажыўленьне Саветаў. Як абстаіць у нас справа практычнага праламленьня партыйных дырэктыў аб ажыўленьні Саветаў?

Бязумоўна, што ў гэтай галіне некаторыя вынікі ўжо маюцца.

Папершае, у частцы ўзмацненьня як працы, так і значэньня Пленуму сельсаветаў. Напрыклад, Астражанскі с.-с., Лельчыцкага раёну правёў за год 11 пленумаў, на якіх вырашаліся важнейшыя пытаньні працы Саветаў, як-та: даклады коопэрацыі, школы, зямельныя, пытаньні аб лясох мясцовага значэньня і г. д. Значна паднялася актыўнасьць членаў сельсаветаў на саміх Пленумах.

Некалькі наладзілася плянавасьць работы як Пленумаў, так і прэзыдыумаў Сельсаветаў.

З другога боку паступова, праўда яшчэ даволі ціха, пачынаюць разьвіваць сваю работу камісіі пры с.-с. Па акрузе (па ня поўнаму вучоту), апрача членаў с.-с. уцягнута ў камісіі—855 актывістых—сялянбатракоў, настаўніцтва і г. д., з гэтых 855 чал. 106 жанчын і з усіх каля 38% прымаюць удзел у працы да аднаго году, гэта зн. актыў, недаўна ўцягнуты ў працу камісій. Ёсьць ужо і конкрэтныя дасягненьні ў працы камісій. Так, у Рэмізаўскім с.-с., Каралінскага раёну ў в. Дзьвіжкі па ініцыятыве коопэрацыйнай камісіі адчынена крама спажывецкага таварыства; у Астражанскім с.-с., Лельчыцкага раёну па ініцыятыве тэй-жа камісіі арганізована сялянская арцель у ліку 70 асоб для лесараспрацовак.

Дасягненьні маюцца і па агульнай рабоце Саветаў. Напрыклад, Галоўчыцкі с.-с., Нараўлянскага раёну купіў дом, дадалі лесу і пабудавалі аднокомплектную школу ў в. Буда; Ст.-Высоцкі с.-с., Каралінскага раёну—купіў дом і пабудаваў новы будынак пад 2-х комплектную школу;

Сімонавіцкі с.-с., Каралінскага раёну—у мінулым годзе распачаў і ў гэтым годзе закончыў пабудову памяшканьня для 2-х комплектнай школы.

Як відна, с.-саветы пачынаюць станавіцца правадніком растучай здаровай актыўнасьці сялянства.

Усё-ж, побач з гэтымі недахопамі яшчэ значна больш дасягненьняў.

Галоўныя, на якіх нам асабліва трэба завастрыць увагу, гэта *якасьць працы сельсаветаў.* Папершае, і прэзыдыум і Пленум с.-с. праходзяць надзвычайна неарганізавана, пытаньні да іх амаль не падрыхтоўваюцца, часта ставяцца ў процэсе самога пасяджэньня, перагрузка асабліва пленумаў вялікай колькасьцю пытаньняў, адсюль і надзвычайна слабая прапрацоўка (а часта і адсутнасьць яе) пастаноў, вынасімых с.-с. Як прыклад, можна прывесьці Кабылішчанскі с.-савет, Азярыцкага раёну, дзе на адным Пленуме былі пастаўлены такія пытаньні: 1) даклад аб працы школы, 2) даклад зямельна-лясной камісіі, 3) даклад комунальнае камісіі, 4) аб сельска-гасп. падатку, 5) разьмеркаваньне бясплатнага лесу, 6) аб страхоўцы, 7) запытаньне розных дырэктываў РВК. Па шмат якім з гэтых пытаньняў вынесена пастанова: „працу адобрыць, даклад прыняць да ведама“.

У адносінах уцягненьня членаў с.-с. у працу камісій асноўная ўвага павінна быць зьвернута на *павышэньне адказнасьці за работу.* Члены с.-с. даволі часта ніякай нагрузкі ня маюць, камісіі падбіраюцца часта, габінэтна, формальна, бяз вучоту жаданьня вылучаемых у гэтыя камісіі, адсюль і адсутнасьць адказнасьці ў працы. Вось, напрыклад, культкамісія пры Лучыцкім с.-с., Капаткевіцкага раёну, пастанавіла адчыніць хату-чытальню ў в. Капцэвічы, а практычна ніхто з членаў камісіі ці с.-с. нічога не зрабіў і добры замер застаўся толькі замерам.

Што яшчэ зьніжае адказнасьць—гэта амаль-што адсутнасьць справаздачнасьці паасобных членаў с.-с. Справаздачы праводзяцца толькі за працу ўсяго сельсавету перад самымі перавыбарамі. *Больш справаздачнасьці, больш адказнасьці* перад абіральнікамі кожнага члену Савету—павінна быць ажыцьцяўлена ў працы нашых Саветаў у поўнай меры.

Плянавасьць працы і праверка пастаноў. Нашы сельсаветы яшчэ ў надта малой ступені праламілі партыйную дырэктыву аб тым, што „асяродкам усёй нашай працы павінны быць пытаньні гаспадарчыя“ і гэта галоўным чынам тлумачыцца раскіданасьцю працы с.-саветаў, недастатковая плянавасьць, ня вучот важнейшых задач, якія стаяць перад Саветам на вядомы кругабег часу.

Ёсьць яшчэ сельсаветы, якія працуюць без усякіх пляноў, у шэрагу Саветаў замест пляноў пішуцца дэклярацыі накшталт таго, як Пціцкі с.-с., Капаткевіцкага раёну ў частцы культпрацы ў пляне піша: „Культкамісіі с.-с. правесьці сярод насельніцтва кампанію па растлумачэньню аб вялікім значэньні газэт, якія распаўсюджваюць павышэньне культурнага разьвіцьця сялянства і дапамагаюць сялянству хутчэй падыйсьці да культурнага вядзеньня сельскае гаспадаркі і набліжэньня *да соцыялізму*“ і г. д., а практычнай задачы на плянавы пэрыод не паказвае.

Усё-ж, шэраг Сельсаветаў пляны складаюць ужо даволі практычна. Так, напрыклад, Кабыльшчанскі сельсавет у сваім пляне на 1927 г. высоўвае: 1) па падрыхтоўцы вясеньняй пасяўной кампаніі правесьці своечасова сходы, падрыхтаваць да гэтага насельніцтва; 2) закончыць канчаткова пабудову шляхоў і мастоў; 3) для пабудаваньня школы ў Кабыльшчане з грамадзкага дому ў Забалоцьці правесьці кампанію па

перавозцы апошняга; 4) правесьці рэвізію лясоў мясцовага значэньня ў раёне сельсавету; 5) высьвятліць пытаньне аб арганізацыі машынных таварыстваў у раёне сельсавету; 6) высьвятліць пытаньне аб арганізацыі школы ў пасёлку Віша.

Ці Пціцкі с.-савет: 1) ізхадайнічаць і падрыхтаваць дровы для школ; 2) заслухаць справаздачны даклад спажыв. Таварыства адзін раз у тры м-цы; 2) прасіць РВК аб пабудове мастоў па шляху Пціч-Калінкавічы; 4) прасіць РВК аб хутчэйшым лесе для пабудовы бані ў с.-с.; 5) ва ўсіх вёсках паставіць супроць пажарную працу на належную вышыню, дзеля, чаго пастарацца, каб ва ўсіх вёсках была неабходная колькасьць багроў, драбін і г. д.

На што трэба зьвярнуць увагу—гэта на ўнядрэньне ў плянавую працу сельсаветаў вырашэньня на месцы *практычна* асноўных пастаноў партыі і Савецкай улады. Трэба, каб такія пытаньні, як рэжым эканоміі, зьніжэньне цэн, барацьба за рацыяналізацыю апаратаў, разьвіцьцё пасеваў спэцыяльных культур і траў, вытворчае кооперавань-не сялянства і г. д.—находзілі сабе месца ў плянах, так і ў працы сельсаветаў. А то мы, напрыклад, у пляне працы Пціцкага с.-с. маем толькі „намёк" на гэтую працу.

Напрыклад: „Правесьці працу па растлумачэньню сярод сялян аб значэньні масавага ўступленьня сялян у коопэрацыю і што толькі гэтым адным можна дабіцца неабходнага зьніжэньня цэн на прадметы шырокага спажываньня".

Яшчэ адзін момант, які патрабуе да сябе асаблівае ўвагі—гэта пытаньне аб праверцы выкананьня пастаноў. У нас ёсьць такі прыклад, калі колькасны с.-с., заслухаў даклад Заг. Школай, нават не паслаў яму для выкананьня сваю пастанову па дакладу. Праверка выкананьня сваіх пастаноў значна падымае аўторытэт с.-с. сярод насельніцтва.

Клясавая лінія ў працы. Мы правялі і праводзім вялікую працу з беднатой як у галіне ўзьняцьця яе палітычнай актыўнасьці, так і ў частцы экономічнай дапамогі ёй. Гэтая нашая праца павінна знайсьці свой поўны адбітак у працы новых Саветаў. Ці ўсё ў нас абстаіць добра ў справе правядзеньня ясна-выразнай клясавай лініі ў працы сельветаў?

Даволі прывесьці адзін прыклад, для таго, каб упэўніцца ў адваротным. У зьвестках, якія прадстаўлены з месц у РВК на яго запытаньне аб сялянскім актыве, уцягнутым у працу с.-с., прыводзяцца даныя, што якасьць актыву—ўцягнута 41 заможных. Гэта даволі паказальна ў тых адносінах, наколькі працаўнікі с.-с. яшчэ ня ўсвоілі клясавай палітыкі партыі ў вёсцы. На гэты бок трэба будзе сконцэнтраваць асноўную ўвагу.

Трэба зараз-жа прыступіць да ўзмацненьня груп беднаты ў с.-с. з тым, каб падняць удзельную вагу беднаты ва усёй працы с.-с. з тым, каб сама бедната прыняла актыўны ўдзел у працы Саветаў, як арганізаваная сіла супольна з серадняком.

Трэба ў той-жа час яшчэ раз падкрэсьліць неабходнасьць усямернага ўзмацненьня партыйнага кіраўніцтва Саветамі.

Гэтым мы даб'ёмся ўнядрэньня клясавай лініі ў працы нашых Сельскіх Саветаў.

Г. Ш—ль

На пленумах мясцовых парткомаў

Пленум Гомельскага Акругкому

Апошні пленум Гомельскага Акругкому ўдзяліў асобую ўвагу пытаньню аб бліжэйшых задачах партарганізацыі ў сувязі з рашэньнем X зьезду КП(б)Б, адзначыў шэраг труднасьцяй, якія стаяць перад партарганізацыяй на бліжэйшы час (гаспадарчыя замінкі, павялічэньне беспрацоўя, ускладненьне работы ў сувязі з правядзеньнем у жыцьцё новых задач высунутых X зьездам КП(б)Б).

Пленум даў шэраг дырэктыў у галіне растлумачэньня асноў нац. палітыкі партыі ў горадзе і ў вёсцы, практычнае правядзеньне беларусізацыі, узмацненьне работы сярод інтэлігенцыі, барацьбы з беспрацоўем, зьнішчэньне труднасьцяй гаспадарчага парадку, паляпшэньне масавай і ўнутрыпартыйнай работы.

Пленум падвёў вынікі прашоўшай справаздачнай кампаніі саветаў. Справаздачная кампанія сельсаветаў у значнай меры дзякуючы ліквідаваньню губэрні і рэарганізацыі апарату—прашла слаба. Адзначаецца рост самадзейнасьці, ініцыятывы і здаровай крытыкі з боку рабочых і сялян, але побач у гэтым расьце і актыўнасьць кулацтва, якая прыняла ў гэтым годзе больш арганізацыйны характар. Пры гэтым тактыка кулацтва ў гэтым годзе некалькі іншая—кулакі прабуюць праводзіць свае мерапрыемствы досыць асьцярожна, цераз іншых. Пленум канстатаваў слабую актыўнасьць жанчын, слабы ўдзел беспартыйнага сельскага актыву, моладзі, а таксама грамадзкіх арганізацый вёскі (ККОВ, каапэрацыі, профсаюзаў) і даў шэраг дырэктыў у адносінах правядзеньня перавыбараў.

Па пытаньню аб становішчы і пэрспэктывах сельска-гаспадарчай каапэрацыі і сельскай спажывецкай каапэрацыі, пленум прызнаў дзейнасьць усёй сыстэмы с.-г. каапэрацыі слабай і процант каапэраваньня сялянскіх гаспадарак не выстарчальным, адзначыў слабы грашовы і арганізацыйны стан с.-г. крэдытнай сеткі, цяжкае становішча колектыўных гаспадарак. У адносінах спажывецкай каапэрацыі пленум даў шэраг дырэктыў па іх замацаваньню; у прыватнасьці Пленум даў дырэктыву аб узмацненьні каапэрыраваньня, узяўшы напрамак на ахапленьне да новага гаспадарчага году да 60% усіх гаспадарак.

Пленум Калінінскага Акругкому

Лютаўскі пленум акругкому падвёў вынікі перавыбараў сельсаветаў па акрузе. Па дакладу разгарнуліся вельмі ажыўленыя спрэчкі. Усе выступаўшыя адзначалі цэлы шэраг недахопаў кампаніі, рост актыўнасьці ўсіх пластоў сялянства, у прыватнасьці адзначалася новая „тактыка“ кулакоў: кулакі ў гэтым годзе выступалі арганізавана, „нах-

рапам", але стараліся асьцярожна праводзіць сваё. Гарачыя спрэчкі выклікалі пытаньні аб магчымасьці прадастаўленьня серадняком права галасаваць на сходах беднаты.

У прынятай па дакладу рэзалюцыі Пленум прызнаў лішняе для сераднякоў права голасу на сходах беднаты, нават у тых выпадках, калі большасьць на сходзе складала бедната—недахопам праведзеных сходаў. У агульным Пленум адзначыў своечасовую і ў асноўным выстарчальную падрыхтоўку да перавыбараў, узмацненьне ў выніку праведзенай работы з беднатой—бядняцка-серадняцкага блёку, значны рост актыўнасьці беднаты, але яшчэ большы рост актыўнасьці серадняка, пасыўныя адносіны інтэлігенцыі да перавыбараў, слабы ўдзел батрацтва, дзякуючы слабой падрыхтоўчай рабоце сярод яго, слабы ўдзел ККОВ, а таксама выпадкі арганізаваных выступленьняў кулацтва, імкненьня з іх боку захапіць кіраўніцтва сельсавету. Пленум таксама адзначыў выстарчальны ўдзел партарганізацый, рост аўтарытэту партыі, павялічэньне ў складзе с/с ліку партыйцаў на 2,8% і колькасьці камсамольцаў на 2,1% (усяго партыйцаў у с/с 12,7%, камсамольцаў—11,1%. Старшынь с/с партыйцаў і комсамольцаў 62%).

Асаблівую ўвагу Пленум удзяліў пытаньню аб паляпшэньні савецкага і каапэрацыйнага апарату і барацьбе з бюрократызмам і валакітай. Пленум намеціў шэраг мерапрыемстваў па ажыўленьню працы с/с, разгрузцы іх ад лішніх канцэлярскіх заданьняў і паляпшэньня кіраўніцтва з боку Райвыканкомаў, упарадачэньне работы нізавой каапэрацыйнай сеткі і інш. Ажыўленыя спрэчкі разгарнуліся на пленуме вакол пытаньня аб прыгоднасьці ўжываньня мэтаду адазваньня неапраўдаўшых сябе членаў с/с. Выступаўшыя таварышы выказываліся супроць прыгоднасьці гэтага мэтаду.

Вялікую ўвагу пленум удзяліў дакладу аб стане парт'асьветы ў партыйнай і камсамольскай арганізацыях. Побач з значнымі дасягненьнямі (значнае разгортваньне сеткі і здавальняючае матар'яльнае становішча яе, узмацненьне кіраўніцтва з боку ОК і іншых), Пленум адзначыў шэраг недахопаў: слабы ўдзел некаторых РК у організацыі і комплектаваньні школ, позьняя прысылка дапамогі, невыстарчальная ўвага з боку ячэек і іншых. Пленум даў шэраг паказаньняў па зьнішчэньню зазначаных недахопаў і паляпшэньне далейшай работы сеткі партадукацыі.

Пленум Бабруйскага Акругкому КПБ

На апошнім Пленуме Бабруйскага Акругкому стаялі даклады аб выніках Перавыбараў с/с, аб становішчы с.-г. каапэрацыі і аб росьце організацыі.

У выніках перавыбараў с/с, Пленум адзначыў выстарчальную падрыхтоўчую работу з боку АК, РК і фракцыі АНК і РВ К-аў.

У дапамогу вясковым ячэйкам было паслана 38 адказных працаўнікоў; праведзена 271 сход беднаты (у мінулым годзе 132), 104 сходы сялянак, адзначан таксама вялікі ўдзел у падрыхтоўчай і прадвыбарнай кампаніі партарганізацый, павышэньне кіраўнічай ролі партячэек на вёсцы, адсутнічаньне фактаў праяўленьня хвасьцізму з боку ячэек (за выключэньнем паасобных членаў партыі). Партсклад у с/с павялічыўся супроць мінулага году ў 6,4% да 11,1%, у складзе старшынь с/с—з 28,3% да 41,4%. Пленум адзначыў значную работу, праведзеную з беднатою (на праведзеных 271 сходах амаль поўнасьцю прысутнічала бедната—72%), значнае павышэньне беднаты, узмацненьне бедняцка-серадняцкага блёку. Побач з гэтым Пленум адзначыў да-

лёка не выстарчальную, мясцамі зусім актыўнасьць батрацтва, як вынік слабой падрыхтоўчай работы сярод іх, а таксама не выстарчальны ўдзел у перавыбарах местачковага працоўнага насяленьня. Па дакладу фракцыі Акрсельсаюзу, пленум побач з арганізац.-гаспадарчым ростам констатаваў усё яшчэ цяжкае матар'яльна-грашовае становішча с.-г. каапэрацыі; з прычыны адсутнічаньня выстарчальнай колькасьці ўласных сродкаў, слабага матар'яльнага ўдзелу насяленьня, невыстарчальнай увязкі работы саюзу і нізоўкі з патрабавальнымі вытворцы, пераважэньня гандлёвага ўхілу, не адпавяданьне тэмпу росту грашовым магчымасьцям і тэмпу капіталнакапленьня і інш. Адзначана таксама слабае гаспадарчае абслугоўваньне нізоўкі з боку Акрсельсаюзу, усё яшчэ наяўнасьць момантаў высокіх накладных выдаткаў, слабае арганізацыйнае становішча колгаспадарак, наяўнасьць значнай колькасьці „дзікіх" аб'яднаньняў, цяжкае становішча малочнай каапэрацыі, невыстарчальнае каапэрыраваньне беднаты, невыстарчальнае абслугоўваньне спэцыяльных відаў каапэрацыі, усё яшчэ неправедзенае разьмежаваньне функцый с.-г. і спажывецкай каапэрацыі і наяўнасьць сур'ёзных недахватаў у галіне гандлёвых узаемаадносін Акрсаюзу і нізовак.

Пленум намеціў шэраг мерапрыемстваў па замацаваньню ўсёй сістэмы і паасобных відаў с.-г. каапэрацыі.

Вялікую ўвагу Пленум удзяліў пытаньню росту арганізацыі. Пленум адзначыў значны рост усёй акруговай арганізацыі (з 1/XI—1925 г. па 1/I—1927 на 62%). Пры гэтым тэмп росту гар. арганізацыі (70%) вышэй, чым ва ўсіх раёнах разам узятых (47%). Процант рабочых зьменшыўся за паказаны пэрыод з 64,4% да 54,9%, процант сялян павысіўся з 21 да 28,6% і служачых—з 16,3 да 16,5%. Пленум лічыць зьніжэньне % рабочых ненармальным, бо наяўнасьць падставы для павышэньня проценту рабочых. Адзначаецца значны % адсейваньня рабочых (з 430 падаўшых заявы прынята 14—31%) пры параўнальна значна менш строгім адборы служачых (прынята 42% усіх падаўшых заявы), значнае адсейваньне жанчын (да 55%), у прыватнасьці работніц (да 35%) і значны процант (38%) служачых з перадаваемых комсамольцаў.

Разам з гэтым адзначаецца малады вытворчы стаж (5—3 гады) прынятай у партыю асноўнай масы рабочых. Пленум канстатаваў невыстарчальную ўважлівасьць ячэек да пытаньняў прыёму ў партыю і клапатлівасьць аб сацыяльным складзе арганізацыі. Побач з гэтым адзначаецца, што процант партыйнай праслойкі на прадпрыемствах тым вышэй, чым меншая колькасьць рабочых на прадпрыемствах, пры чым на больш буйных прадпрыемствах складае ўсяго ад 5 да 20%. Пленум прызнаў, што масавая праца на больш буйных прадпрыемствах пастаўлена слаба, а на прадпрыемствах, дзе партыйцы пераважаюць у агульным ліку рабочых масавая праца некалькі прытупляецца і маюцца разважаньні аб тым, што ўсё лепшае ўжо адабрана і прыймаць ў партыю ў бліжэйшы час няма каго. Пленум адзначыў таксама падзеньне % рабочых ад станка (на 1,9%) і батракоў (на 0,3%) значнае паляпшэньне ў нацыянальным складзе, здавальняючае ўцягненьне з КСМ у шэрагі партыі (з агульнай колькасьці 811 прынятых—на КСМ падае 44),—каля 55%.

Выходзячы з аналізу сацыяльнага складу і росту арганізацыі Пленум даў шэраг дырэктыў па пытаньню рэгуляваньня росту і прапанаваў бюро Акругкому сыстэматычна цераз кожныя тры месяцы ставіць на сваіх пасяджэньнях пытаньне аб росьце, яго тэндэнцыях і мерапрыемствах па яго рэгуляваньні праводзімых райкомамі і ячэйкамі.

Пленум Слуцкага Акругкому КПБ

Лютаўскі Пленум Слуцкага Акругкому падвёў вынікі кампаніі перавыбараў с/с. Пленум адзначыў, што ў агульным і цэлым кампанія была забясьпечана правільным парткіраўніцтвам. Праведзена значная праца з беднатой, якая ня гледзячы на цэлы шэраг недахопаў (даручэньня правядзеньня сходаў беднаты не падрыхтаваным партыйцам, комсамольцам і нават беспартыйным, выпадкі няправільных адносін да серадьнякоў і інш.), упаўне сябе апраўдала і дапамагла ўзмацненьню серадняцка-бядняцкага блёку. З недахопаў кампаніі галоўныя: невыстарчальная падрыхтоўчая работа сярод батрацтва, некаторае зьніжэньне проценту прысутнічаючых на сходах (галоўным чынам з-за недахопу вучоту часу і месца сходаў і інш.). Памяншэньне ў с/с проценту жанчын (на 30%).

Новы склад с/с значна палепшыўся, павялічыўся процант камуністаў, комсамольцаў і беднаты. Выходзячы з вынікаў кампаніі Пленум Акругкому намеціў шэраг мерапрыемстваў па замацаваньню ў выніку кампаніі дасягненьняў і далейшаму ажыўленьню працы с/с. У прыватнасьці Пленум прызнаў мэтазгодным у далейшым кампанію перавыбараў не праводзіць у калядныя сьвяты.

Па дакладу с/с ПСПС Пленум адзначыў шэраг дасягненьняў у працы, рост колькасьці членаў Саюзаў за 1926 год на 14,34%, аднаўленьне і расшырэньне саюзнага актыву, паляпшэньне кіраўніцтва, паляпшэньне масавай працы, большае ўкарэньваньне ў саюзную масу ідэй прафсаюзнай дэмакратыі, прыстасаваньне саюзнага апарату ў большай сваёй частцы да абслугоўваньня паасобных нацыянальнасьцяй, паляпшэньня працы ў вёсцы. Маюцца таксама дасягненьні ў галіне тарыфна-эканамічнай і культурнай працы. Побач з гэтым Пленум адзначыў шэраг недахопаў, невыстарчальнае прыцягненьня прафсаюзнага актыву ў практычную працу, невыстарчальнае разгортваньне працы сярод батрацтва, слабы ўдзел прафсаюзаў у барацьбе з бюракратызмам і бесгаспадарнасьцю, невыстарчальная праца вытворчых нарад і камісій, прафсаюзная маса не ўцягваецца ў барацьбу за зьніжэньне цэн і інш. Пленум даў шэраг дырэктыў па зьнішчэньню зазначаных недахопаў.

Пленум заслухаў таксама даклад Старадароскага РК і Горкаўскай ячэйкі таго-ж раёну папярэдня абсьледаваных інструктарам АК. Пленум адзначыў амаль поўнае выкананьне дырэктыў АК, рост партсеткі, узмацненьне кіраўніцтва сельячэйкамі, агульнае аздараўленьне арганізацыі, рост ініцыятывы партячэек і правільную лінію РК у гэтым напрамку, паляпшэньне працы Пленумаў, Бюро РК і бюро ячэек з партактывам і шэраг іншых дасягненьняў.

Побач з гэтым Пленум адзначыў недахопы ў працы, у прыватнасьці ў адносінах рэгуляваньня росту, невыстарчальная плянавасьць працы некаторых ячэек, наяўнасьць паасобных выпадкаў хваравітых зьявішч, невыстарчальнае вывучэньне беспартыйнага сялянскага актыву і інш. і даў шэраг паказаньняў у далейшай працы Райкомаў.

Пленум Віцебскага Акругкому

Лютаўскі пленум Віцебскага Акругкому падвёў вынікі Кампані перавыбараў Саветаў. Па дакладу разгарнуліся надзвычайна жывыя спрэчкі—выступала 22 ч. Загвоздкай спрэчак было пытаньне аб зьніжэньні % удзелу ў справаздачна-перавыбарных сходах. Шэраг таварышоў лічыць, што ў сапраўднасьці ў гэтым годзе быў не дакладны

падлік. Зазначалі на цэлы шэраг тэхнічных дэфэктаў правядзеньня кампаніі. Выказваліся думкі аб неабходнасьці больш доўгіх тэрмінаў кампаніі, а таксама перанясеньня тэрміну кампаніі на час калі сялянкі слабаднейшыя і можна праводзіць сходы на адкрытым паветры.

У рэзолюцыі пленум адзначаў, што кампанія была даволі забясьпечана парткіраўніцтвам, меней назіралася выпадкаў „хвасьцізму", і замазваньня кіраўнічай ролі партыі, вырас аўтарытэт партыі і давер'е да яе бедняцка-серадняцкай масы. Праведзеная шырокая праца з беднатою ўзмацніла бедняцка-серадняцкі блёк і дала сваё станоўчыя вынікі.

У складзе ўноў абабраных Саветаў павялічылася парт-ядро з 11,5% да 14,4%; паменшылася комсамольскае ядро з 12,3% да 11,8% і колькасьць жанчым з 9,4% да 7,3%.

У складзе старшынь парт-ядро павялічылася з 33,3% да 48,4%. Усяго парт-комсамольскае ядро складае ў саветах 26,2% і ў складзе старшынь 58,79. Бедната ў складзе саветаў складае 55,3% і ў складзе старшынь—60%.

Аднаўленьне складу Саветаў выражаецца ў 48,4%, склад прэзыдыумаў у 24% і складу старшынь у 28,8%.

Побач з гэтым пленум адзначыў наступныя асноўныя недахопы: зьніжэньне % удзельнічаньня ў выбарах, слабы ўдзел рабочых прамысловых прадпрыемстваў разьмешчаных ў сельскіх мясцовасьцях, с.-г. рабочых і батракоў, паніжэньне ўдзелу жанчын, невыстарчальны ўдзел сельскай інтэлігенцыі. Адзначан таксама шэраг організацыйных недахопаў (несваечасовая рассылка на мясцы наказаў, позваў, лістовак, няўдачны выбар часу сходаў, несваечасовая падрыхтоўка памяшканьняў, установленьне выбарчых вучасткаў вялікіх разьмераў, невыстарчальнае арганізацыйна-тэхнічнае кіраўніцтва нізавымі выбарчымі органамі).

Сур'ёзную ўвагу пленум удзяліў прадстаячай пасеўнай кампаніі. У спрэчках асабліва падкрэсьлівалі небясьпечнасьць таго, што камітэты ўзаемадапамогі ня справяцца з загатоўкай насеньня. Пленум зацьвердзіў у асноўным АКЗА, адзначыў шэраг труднасьцяй у прадстаячай кампаніі з прычыны недароду мінулага году і намеціў шэраг фактычных мерапрыемстваў па зьнішчэньню гэтых труднасьцяй і аказаньню дапамогі беднаце.

Вельмі жвава прайшло абмеркаваньня пытаньня аб культурным будаўніцтве. Па дакладу выказалася звыш 20 ч. Адзначыўшы шэраг дасягненьняў і недасгаткаў пленум даў шэраг дырэктываў па паасобным галінам культурнага будаўніцтва.

ТРЫБУНА

С. Вольфсон

Об одной рецензии

В № 27 „Правды“ помещена за подписью Р. В. рецензия на мою книгу „Диалектический материализм“.

На протяжении шести изданий, которые она выдержала, моя книга вызвала многочисленные критические отклики. О ней писали и в специальной и в общей прессе. Она прошла сквозь строй десятков всяких рецензий, начиная беглыми заметками и кончая целыми статьями. Рецензии были самыми разнообразными; оценка, которую давали книге, не была всегда одинаковой. Одни из писавших останавливались на недостатках, которые они находили в моем курсе, другие подчеркивали по преимуществу его достоинства. В процессе дискуссии, развернувшейся вокруг книги, выявлялись ее плюсы и минусы. Но в одном сходились все писавшие о ней: ни один из моих рецензентов не подверг сомнению ортодоксальный марксизм книги. Строгая ортодоксальность книги не оспаривалась ни в одной из десятков посвященных ей рецензий, напечатанных в „Известиях „ЦИК“, в „Вестнике Ком. Академии“, в „Книгоноше,“ в „Книге и Революции“, „Под знаменем Марксизма“, „Спутнике Коммуниста“ и других органах. Спорили о методологии курса, о форме его построения, о приводимом в нем фактическом материале, о его популярности и языке,—здесь были расхождения во мнениях. Но повторяю не было расхождения в том, что курс—ортодоксально-марксистский..

И вот теперь, когда книга выдержала шесть изданий, когда она прошла через руки сотен тысяч читателей, автором названной рецензии мне брошено обвинение, что книга извращает марксизм, что в ней имеются „уклоны“, что она содержит в себе собственные „теории“ автора и т. д.

Это упреки такого рода, мимо которых нельзя пройти, и в ответ на которые я вынужден взять перо.

Я буду останавливаться лишь на тех обвинениях, которые конкректно пред‘явлены мне Р. В., лишь на тех упреках, которые им точно формулированы. Что же касается общей оценки курса и неопределенных указаний, на „скольжение“, „схематичность“, „механическое пристегивание“ и т. д., то по этому поводу в спор вступать не собираюсь. Каждый читающий волен оценивать книгу, так как считает нужным. Здесь спор может свестись лишь к «общим местам» и потому заранее обречен на бесплодность. Наконец, не критикуемому автору вообще вести такой спор!.. Мне остается лишь черпать удовлетворение из того факта, что многие авторитетные и достаточно-известные в марксистской литературе критики дали моей книге оценку *диаметрально противоположную* той, которой ее встретил Р. В.

Ад рэдакцыі: З прычыны таго, што кніга проф. Вольфсона вызывае шэраг прынцыповых супярэчнасьцяй па пытаньням гістарычнага матэрыялізму, рэдакцыя дае мажлівасьць выказацца шэрагу таварышоў па зачэпленым пытаньням.

Поэтому я перехожу непосредственно к тому фактическому обвинительному материалу, который содержит рассматриваемая рецензия.

Обвинение № 1. „Категорию—суб'ект—об'ект автор исчерпывает рефлексологией Павлова", да еще „подвергая соответствующей—задним числом—обработке Фейербаха". По поводу „заднего числа" ломать копий не буду, предоставляя хитроумному автору рецензии излагать или критиковать давно умершего мыслителя „передним числом". Что же касается „обработки", то это словечко должно, повидимому, внушить читателю мысль, что я излагаю Фейербаха искаженно, что я искусственно подгоняю его мысли под развиваемые мною положения и т. д. Но привести тому хоть одно слово доказательства рецензент счел лишним и так поступил не без основания: *этого слова не было в его распоряжении*. Всякому читателю, который попытается обратиться к названным Р. В. страницам моего курса: 137, 139, 140, придется недоуменно развести руками. Где „обработка", что за „обработка", в чем „обработка"? Загадочная картинка для детей разного возраста...

Но не в одной этой „загадочной картинке" ведь заключается обвинение № 1. Читатель помнит, что я обвинен еще и в том, что исчерпываю категорию суб'ект—об'ект рефлексологией Павлова. Здесь уже *мне* придется называть страницы своего курса: 131, 132, 135, 136, 137, 138, 139, 140. Вот надежные свидетели тому, что вопрос об отношении суб'екта к об'екту излагается мною в самом строгом соответствии и указаниями творцов нашей теории, что я опираюсь в своем изложени именно *на них*, что именно *их* положения служат мне отправными пунктами для изложения взглядов ортодоксального марксизма на категорию суб'ект—об'ект, а к Павлову я прибегаю постолько, поскольку в его работах мы находим доказательство тому, что современное естествознание блестяще оправдывает („задним числом", уважаемый рецензент) философские принципы марксизма. Вот и все. Так неужели-ж рецензент был так непоколебимо уверен, что его заметку прочтут лишь читатели, невидавшие моей книги? Напрасная уверенность!

Таков первый и, конечно, не единственный пункт, по которому Р. В. „обрабатывает" читателя его рецензий.

Последуем к другим.

Обвинение № 2 заключается в приписывании мне рецензентом „голой механической точки зрения". Эта точка зрения усмотрена Р. В. в моих словах о том, что „наука начинает об'яснять сложнейшие явления человеческого духа физико-химическими процессами". Эти слова выхвачены рецензентом из двух страниц, на которых я противопоставляю материалистическую точку зрения виталистической. В чем наиболее характерная черта витализма? В том, что он отрицает подчиненность жизненных явлений физико-химическим процессам, и старается вывести эти явления из действия особой жизненной силы, особого психического фактора. Опровергая витализм, я и утверждал, что наука „современности с ясностью, не оставляющей места колебаниям, устанавливает отсутствие в нашем организме каких бы то ни было элементов, чуждых внешнему миру".

Я старался показать, что наша психика зависит от определенных химических процессов, происходящих в нашем организме, что разговоры о какой то непостижимой, чуждой неорганическому миру силе, руководящей этим процессом, являются идеалистическими бреднями и что, наконец, „на наших глазах наука начинает об'яснять сложнейшие явления человеческого духа физико-химическими процессами".

Имел ли я право так утверждать? На этот вопрос должен дать положительный ответ.

Ибо для грамотного марксиста ясно, что жизнь есть „игра физико-химических сил“ (проф. В. А. Барыкин), что „психика—есть интроспективное выражеиие физиологических процессов“ (Н. И. Бухарин), что наше сознание, наша психика „есть суб'ективное выражение тех же самых физиологических и физических процессов, которые происходят в организме“ (К. Н. Корнилов).

Повидимому, всего этого не знает или не хочет знать мой энергичный критик. Иначе его перо не повернулось бы написать, что указание на зависимость нашей психики от физико-химических процессов является „голой механистической точкой зрения“. Но „умысел другой тут был“... Слова эти сказаны рецензентом, конечно, с определенной и достаточно прозрачной целью...

Механицизм!—вот жупел, которым теперь приводят в страх и в ужас богомольных старушек от марксистской ортодоксии. Как соблазнительно же пустить этот жупел в оборот против автора, на которого хочешь набросить тень всякой оппортунистической скверны!..

Но существует и логика ошибок. Тот полемический выкрутас, к которому прибег Р. В., обязывает и к соответствующим выводам. Р. В. восстает против мысли, что явления нашей психики могут быть об'яснены физико-химическими процессами. Это значит, что, по его мнению, таких явлений нельзя об'яснять помощью физики и химии, а для об'яснения их надо апеллировать к какому-то особому фактору, чуждому законам физического, неорганического мира. Так из-под строчек моего ортодоксального критика показались его виталистические уши. Если у меня „голая механистическая“ точка зрения, то у моего рецензента уж во всяком случае задрапированная вуалью марксистской фразеологии реакционно-виталистическая. Я говорю реакционно-виталистическая, ибо в наши дни витализм является основным убежищем всякой философской поповщины.

Раньше, нежели закончить свои об'яснения по этому пункту, хотел бы еще привести небольшую справку. Год тому назад мне пришлось вести публичный спор с митрополитом Александром Введенским на тему: „Материализм и идеализм“. Митрополит Введенский бросил мне тогда тот же самый упрек, который „задним числом“ счел возможным повторить Р. В. Введенский заявил (в присутствии огромной аудитории и многочисленных оппонентов, из среды которых назову хотя бы тов. Р. Выдру), что об'яснять явления нашей психики помощью физико-химических процессов значит—спускаться до жалкого механицизма... Этой, думаю нелишенной некоторого интереса, справкой исчерпываю обвинение № 2.

Обвинение № 3 посвящено вопросу о переходе количества в качество, который якобы „отождествлен мною с вопросом о противоположности постепенного развития и скачка“. Ну, и шутник же мой рецензент!... Я черным по белому пишу, что „диалектическая теория эволюции учитывает, что развитие и в природе и в обществе характеризуется *двумя* моментами: *постепенным изменением и скачками*, а он, ретивый рецензент, подымает гвалт: „Отождествление“. Я противопоставляю возможной попытке отождествления известные слова Г. В. Плеханова о том, что „скачки предполагают непрерывное изменение, а непрерывное изменение неизбежно приводит к скачкам“, а рецензент вопит: „Отождествление“! Ну и шутник же!..

Что же толкнуло Р. В. завопить об „отождествлении“. Он сам отвечает на этот вопрос: Мои слова о том, что „наблюдение над при-

родой дают бесчисленные примеры того, как количество переходит в качество, т. е. как постепенное развитие вдруг прерывается скачком. В этих словах я изложил одну из азбучных истин марксизма. Почему же не понял ее рецензент?

Позвольте вместо ответа процитировать следующий отрывок из статьи Плеханова, направленной им сорок лет тому назад против Льва Тихомирова: „Количественные изменения, постепенно накопляясь, переходят, наконец, в качественные. Эти переходы совершаются скачками и не могут совершаться иначе. Политические постепеновцы всех цветов и оттенков, Молчалины, возводящие в догмат умеренность и аккуратность, никак не могут понять этого обстоятельства"...

Никак не могут понять. Что-ж, на „нет" и суда нет...

Обвинение № 4. „Хотя автор открещивается от фатализма, но тем не менее по существу не отделывается от него". Здесь же в скобках названа и страница, которая должна изобличить меня в смертном грехе фатализма: 168. Я с десяток раз прочел эту страницу от буквы до буквы. Я старался уловить, в чем мог придирчивый критик найти хоть намек на фатализм, хоть отдаленное указание на него. И я пришел к совершенно твердому убеждению, что Р. В. мог с тем же апломбом и с той же добросовестностью назвать страницы 268, стр. 368, и даже отсутствующую в курсе страницу 468. „По существу" от этого ничего не изменилось бы: эти ссылки в равной мере соответствовали бы действительности, как сделанная Р. В... На стр. 168 Вольфсон согрешил по фатализму. Но на стр. 168 нет ничегусеньки, имеющего отношение к фатализму. Поди докажи, что ты не верблюд!..

К тому же обвинению примыкает и указание, что у меня „проскальзывает совершенно ложное понимание необходимости, как чисто суб'ективное". Откуда сия напасть? Из следующих моих слов: „Для того, чтобы иметь возможность свободно выбирать между многими возможностями, я должен быть уверенным в том, что данная возможность способна удовлетворить мои потребности, что именно она необходима для меня в настоящее время". Почему я так утверждал? Потому, что как я указываю в том же месте: „Лишь сознание *необходимости* позволяет мне решиться на *свободный выбор*, на действие. Этот свободный вывод был бы невозможен без сознания необходимости: лишенный последнего, я бы разрывался центробежными тенденциями различных возможностей, моя воля парализовалась бы нерешительностью, мое *я* раз'едалось бы сомнениями". Ложное ли это понимание необходимости? Нет, это совершенно правильное понимание этой категории, понимание, находящееся в строгом соответствии тому, что утверждает Энгельс в „Анти-Дюринге". Творец нашей теории в этой работе подписывается обоими руками под гегелевым определением свободы, как понимания необходимости. Он солидаризуется с известными гегелевыми словами о том, что „слепа необходимость лишь постолько, посколько она не понятна". Наконец, Энгельс недвусмысленно и категорически заявляет: "... свобода воли означает не что иное как способность человека решать вопросы со знанием дела. Чем, следовательно, свободнее решение человека по отношению к известному вопросу, тем с большей *необходимостью* будет определено содержание этого решения; тогда как неуверенность, покоющаяся на незнании и, повидимому, произвольно выбирающая между многими различными и взаимно противоречащими возможными решениями, всем тем самым доказывает свою несвободу, свое подчинение той действительности, над которой она должна была бы господствовать".

Я привел эти слова не для того, чтобы спрятаться от Р. В. за широкую спину Фридриха Энгельса. Я хочу другого. Пусть читатель сравнит приведенные слова Энгельса с инкриминируемой мне фразой и решит, ложное или правильное—марксистское понимание необходимости я развиваю.

Последнее замечание по 4 пункту. Особое неудовольство рецензента вызвало сделанное мною в главе, посвященной детерминизму, напоминание о буридановом осле. На этот раз должен покаяться. Я забыл про знаменитый совет Генриха Гейне авторам: не употреблять имен некоторых животных—во избежание гнева некоторых критиков. Раскаиваюсь за нарушение этого доброго совета.

Обвинение № 5. Оно характеризует «общую философию истории автора». Раньше всего должен заметить, что никакой особой, своей философии истории я не изобретал и изобретать не собираюсь. Я лишь посильно,—по мере своих знаний и способностей,—излагал в курсе марксистскую, диалектико-материалистическую философию истории. А затем хочу добавить, что с рецензентом произошел на сем месте весьма неприятный пассаж. Все обвинение свое он построил на восьми выхваченных из курса и приписанных мне строчках. Но увы! Строчки то оказались не моими, а... Антонио Лабриола. Да, рецензент оперирует как моей фразой великого итальянского марксиста, которая знакома всякому среднему студенту, и которую (лукавый попутал!) Р. В. впопыхах принял за мою. И конфуз же!...

Мы добрались до обвинения № 6. Это, можно сказать, „гвоздь рецензии". Обвинение касается моего изложения теории классов и классовой борьбы. Р. В. упрекает меня в том, что я отвожу этой теории мало страниц. Но ведь это ребяческая постановка вопроса—сводить дело к количеству страниц, отводимых той или иной проблеме. (В скобках замечу, что рецензент плохо подсчитал страницы. Быть может, пересчитает). Дело не в страницах, а в том, что весь курс от первой до последней страницы построен под углом классовой борьбы, обусловившей то или иное течение философской мысли, определяющей собою судьбу любой из идеологий, освещаемой в курсе. Ведь такие части курса, как, скажем, глава о государстве, всецело посвящены классовой борьбе. Обвинять книгу, насквозь пропитанную учением о классовой борьбе, в том, что она этой борьбе уделяет недостаточно места,—значит производить покушение с негодными средствами. Но то лишь цветки, ягодки же в том, что я, оказывается, провозглашаю своим курсом: „Долой классовую борьбу, да здравствует гражданский мир". Вы сомневаетесь в этом? Извольте Р. В. пред'явит вам две сокрушительные цитаты.

Вот первая, приводимая Р. В. цитата: „Общество, в котором господствует равновесие интересов, не знает классов: общество, в котором интересы находятся в состоянии неустойчивости, расслоено на классы. Раньше всего я хочу восстановить цитату такой, какою она является в моей книге, ибо рецензент помощью многоточия „обработал" ее. У меня в книге напечатано: „Общество, в котором господствует равновесие интересов, не знает классов (таким обществом является первобытная община—в прошлом, социалистическое общество—в будущем). Общество, в котором интересы находятся в состоянии неустойчивости, расслоено на классы и развивается под сильнейшим влиянием происходящей в его недрах классовой борьбы" (стр. 221).

Дает ли эта цитата хоть малейшее право говорить о том, что в ней содержится отрицание классовой борьбы, иль проповедь гражданского мира?... В чем здесь отрицание классовой борьбы? В указании, что ее не знала первобытная община и не будет знать социалистическое общество?! В чем здесь проповедь гражданского мира? В указании на то, что общество, в котором господствует равновесие интересов, не знает классов?! Так, что ли?... Позволить себе такого рода утверждение, как сделанное Р. В., значит обнаружить наглую бесцеремонность в обращении с критикуемым автором. Это—форменный разбой пера...

Но позвольте, ведь Р. В. имеет в своем распоряжении *две* сокрушающих меня цитаты. Обратимся ко второй. Приведу ее опять-таки полностью, как она изложена у меня: „С того момента, как развитие производительных сил в капиталистическом обществе достигает своего зенита, классовая борьба из предпосылки развития производительных сил превращается в тормоз. Смена буржуазии пролетариатом, единственным классом, могущим планомерно организовать хозяйство, парализованное капитализмом, знаменует переход от классового к бесклассовому обществу" (стр. 231).

Верна ли содержащаяся в приведенной цитате мысль? Безусловно. Если рецензент бросает мне эту цитату как перчатку, я с готовностью эту перчатку подхватываю. Разве, в самом деле, не потому современная буржуазия Запада не в состоянии развивать производительные силы, что та классовая борьба, которая неизбежна при ее господстве, тормозит дальнейшее развитие этих сил? И разве не потому величайшей исторической задачей, которая поставлена перед нашей эпохой, является низложить эту буржуазию, освободить человечество от раздирающей его классовой борьбы и дать новый простор загнивающим при капитализме производительным силам?

Я подробно говорю в курсе о том, что освобождению пролетариатом человечества от классовой борьбы будет предшествовать период ожесточеннейшей классовой борьбы и излагаю взгляды В. И. Ленина на характер и формы этой борьбы в промежуток меж капиталистическим государством и бесклассовым обществом. Красной нитью тянется через инкриминируемую главу утверждение, что „классовая борьба, клокочущая в недрах общества, является мощным фактором его перманентного революционного обновления". Мысль, которую я в различных формулировках неоднократно излагаю.

И после этого вопить о том, что я предаю забвению классовую борьбу и проповедую гражданский мир!.. Нет, право мой рецензент забыл ту русскую пословицу, которая в определенных случаях требует „знать же меру"...

Обвинения № 7—такого, собственно, даже не пред'явлено. Приведенные две цитаты, взятые на стр. 263 и 259 курса, при чем последняя, по пагубной привычке рецензента «обработана». Затем глубокомысленно поставлен вопросительный знак, в связи с тем, что наборщик вместо слова „стоящего" напечатал „состоящего", и столь же глубокомысленно расставлено несколько знаков восклицательных. Наконец, следует горделивое заявление о том, что „комментарии излишни". Спасибо на том, что Р. В. тем самым освободил и меня от комментариев... Излишни.

Я старался строчка за строчкой следовать по пятам своего рецензента. Я думаю, что смог показать, каков научный багаж моего

критика, насколько он авторитетен в вопросах, о которых самоуверенно судит, каковы его полемические приемы. Если Р. В. тяжеловесно сострил по поводу того, что я „заварил“ на 379 страницах своего курса эклектическую похлебку, то да позволено будет заметить, что мне за Р. В. во всяком случае не угнаться. Он удосужился на каких-нибудь полутора сотнях газетных строк изготовить такой критический винегрет, заварил такую протухшую всякого рода виталистическими и оппортунистическими ароматами кашицу, которые во-всю обнаружили его полемическое мастерство.

Это „мастерство“ такого рода, что относит рецензию Р. В. к числу тех, по поводу которых спорить нельзя,—их можно только *разоблачать*...

Выдра

Наглядное пособие к извращению марксизма

Плохо теперь приходится Р. В., подписавшему рецензию в № 27 „Правды“ на книгу С. Я. Вольфсона „Диалектический материализм“,— плохо. Подумайте только, какой „сокрушительный“ удар обрушил на него раз'яренный автор—куда там удар, целый град ударов, размеренных, расчитанных, пронумерованных. Но... не так страшен чорт, как его... малютка. И я беру на себя смелость показать, что Р. В. был совершенно прав и еще более прав после появления статьи С. Я. Вольфсона. Заранее оговариваюсь, что настоящей заметкой преследую лишь узкую задачу—ограничиться разбором тех пунктов, которые намечены в рецензии. Это не значит, что со всем остальным в книге обстоит вполне благополучно с марксистской точки зрения. Но об этой стороне дела в другой раз. Итак, к делу.

Во избежание всяких дальнейших недоразумений спешу заявить: в одном пункте Р. В. дал маху—не сообразил, что, читая книгу Вольфсона, надо иметь в голове *полностью* все прочитанное для того, чтобы отличить, что принадлежит Вольфсону и что принадлежит другим. В таком легкомыслии Р. В., несомненно, виноват. Его не могут оправдать ни „прелестная“ манера С. Я. Вольфсона игнорировать общепринятый в литературе обычай прибегать к кавычкам при цитировании чужих мыслей, ни еще более „свободная“ манера—выдавать их за свои, вовсе не указывая ни автора, ни факта цитирования. Повторяю, даже эти „обстоятельства“ не могут извинить Р. В. Что-ж значит, он неправ, пред'явив свое обвинение об общей „философии“ истории Вольфсону? Оказывается, такая же „философия“ истории присуща Антонио Лабриола. Доверчивый читатель, пожалуй, признает правоту Вольфсона. Но не будем так доверчивы и посмотрим, что Антонио Лабриола говорит *после* той цитаты, которую привел Вольфсон. Рассказав о „естественных порождениях непосредственной мысли“, Антонио Лабриола добавляет: „Во всех этих концепциях и вымыслах, превращающихся при свете критики в простые временные средства и в игру незрелой мысли, но нередко кажущихся даже *людям образованным* верхом понимания, обнаруживается и отражается значительная часть процесса человеческого развития; и по этой причине на них не следует смотреть, *как на бесполезные выдумки или как на плоды кратковременной иллюзии*“ (курсив наш. В.[1]). Что же отсюда следует? Что—естественные порождения непосредственной мысли“, вопреки своей „естественности“ и „непосредственности“ оказываются совсем не „бесполезными выдумками“ и „иллюзиями“, т. е. что квалифицировать их просто, как идеалистическую точку зрения и только—нельзя. А. Вольфсон после указанного в рецензии рассуждения от себя добав-

[1]) Ант. Лабриола. Исторический материализм, стр. 63. Изд. ГИЗ. 1926 г.

ляет следующее: „Все события общественной жизни историческая наука до открытия материалистического понимания истории рассматривала сквозь идеалистическую призму“, т. е. иными словами сводит эти „естественные порождения непосредственной мысли“ к „бесполезным выдумкам“ и „иллюзиям“, к „идеалистической призме“. После этого он отсылает читателя к Лабриоле. Да ведь Лабриола не говорит того, что говорит Вольфсон, наоборот, философия истории итальянского мыслителя составляет полную противоположность „философии“ истории Вольфсона, сводящейся *целиком* к идеализму и только. Совершенно прав был Р. В. по *существу*, отметив иронически „общую философию истории автора“.

А теперь от этого общего вопроса обратимся к конкретным пунктам рецензии.

Начнем с категории: суб‘ект—об‘ект. Тов. Вольфсон, очевидно, убежден, что он в этом вопросе стоит на строго-марксистской точке зрения. Поэтому он вначале направляет все свои усилия на то, чтобы показать, что „к Павлову прибегает постольку, поскольку в его работах мы находим доказательства тому, что современное естествознание блестяще оправдывает („задним числом“, уважаемый рецензент) философские принципы марксизма“. Что-ж „блаженны верующие“.

На самом деле вопрос обстоит иначе. „Не всякий, твердящий—господи, господи—войдет в царствие мое“. Не всякое *словоупотребление*—суб‘ект—об‘ект означает истинное понимание этой категории. С. Я. Вольфсон выхолостил из нее ее действительное содержание, оставив одни слова. В самом деле, что он приводит, как *раскрытие* этой философской категории? Слова Павлова о пути „об‘ективных исследований“, о плодотворности „об‘ективного физиологического анализа“, рассуждение о внутренней секреции, о физиологических процессах. И все это завершается знаменитой фразой: „На наших глазах наука начинает об‘яснять сложнейшие явления человеческого духа физико-химическими процессами“. Имел ли Р. В. право обвинить автора в „исчерпании категории суб‘ект—об‘ект рефлексалогией Павлова“? Полное право. О чем говорят этот „об‘ективный метод“, внутренняя секреция, физико-химические процессы? Они говорят о стремлении свести „сложнейшие явления человеческого духа“ к механическому движению материи. Суб‘ект в этой постановке вопроса исчезает, растворяется в об‘екте. Никакой диалектической связи и взаимного проникновения здесь нет. С виду получается сверхматериализм—ничего, кроме движения материи. А в самом деле это капля в каплю похоже на тот недостаток французского материализма, который отмечен Энгельсом и назван им механизмом. У каких же основоположников марксизма Вольфсон нашел это возведение недостатка материализма XVIII столетия в принцип диалектического материализма. Может быть, Вольфсон поделится своими знаниями с читателями?

В сущности говоря, указанная защита Вольфсона от упрека в искажении категории—суб‘ект—об‘ект на механический лад приведена лишь для одной видимости, ибо он тут же, обнаружив попытку защитить себя от механизма, переходит в атаку на диалектическую постановку вопроса. Видите ли, если не стоять на механической точке зрения, то нельзя бороться с витализмом. „В чем наиболее характерная черта витализма? В том, что он отрицает подчиненность жизненных явлений физико-химическим процессам и старается вывести эти явления из действия особой жизненной силы, особого психического фактора. Опровергая витализм, я и утверждал, что „наука современности с ясностью, не оставляющей место колебаниям, устанавливает отсут-

ствие в нашем организме каких бы то ни было элементов, чуждых внешнему миру“ и т. д. и т. д. Интересно, кого тут хочет Вольфсон ввести в заблуждение? Ведь, каждому более или менее знакомому с современной литературой по этому вопросу, известно, что эти соображения были выдвинуты *открытым* сторонником механической точки зрения т. Степановым, и что он именно бросил обвинение Энгельсу, будто он „подает виталистам не палец, а всю руку[1]). Разница между Степановым и Вольфсоном та, что первый делает это открыто, а второй скрытно, трусливо, замаскировано, почему и получает характеристику эклектицизма. Интересно, что этот взгляд прорывается у Вольфсона и в изложении его истории философии. Приведя цитату из Гольбаха: Lustime de la nature. „В ужасных сотрясениях, которые время от времени происходят в политических организациях и часто приводят к разрушению государств, не бывает ни одного действия, ни одного слова, ни одной мысли, ни одного желания (точности ради следовало-бы добавить: ни одной страсти,—так, как сказано у Гольбаха: „il u‘ya pas one seule action, une seule parole, une seule peusêe, une seule volontè, une seule panion...“ Выдра) в среде участников революции—ее совершающих или являющихся ее жертвами, которые не были бы необходимы и не действовали бы как они должны действовать, не приводили бы к тому, что они неминуемо должны были вызвать,в соответствии с положением, занимаемым участниками в этом моральном вихре“,—он добавляет от себя: „Мысль, которую не мешало бы усвоить и в наше время всем тем, которые полагают, что любой контр-революционный брандмейстер при помощи хорошей пожарной кишки может потушить пламя революции“. Действительно, как р-р-р-еволюционно! Между тем мы здесь имеем ни что иное, как возведение в добродетель того же самого порока французских материалистов, на разоблачение которого столько сил потратили и Маркс и Энгельс и Плеханов—перенесение законов механики в общественные явления. А наш р-р-р-еволюционный „марксист“ ставит это рассуждение своим слушателям в пример правильного диалектического подхода! И это не случайно. И нисколько не случайно, что Фейербах взят в той же трактовке, втиснут между двумя выдержками из Павлова, долженствуя подтверждать его. Прав был Р. В., обвинивший Вольфсона в обработке Фейербаха, ибо точка зрения последнего, как небо от земли, отличается от точки зрения Вольфсона. Во всяком случае мы теперь можем сказать определенно: размежевание началось, и Вольфсон стал на сторону механистов. Как после этого выглядит утверждение его, „что вопрос об отношении суб‘екта и об‘екта излагается мною в самом строгом соответствии с указаниями творцов нашей теории“—пусть судит читатель.

Атака продолжается. „Р. В. восстает против мысли, что явления нашей психики могут быть об‘яснены физико-химическими процессами. Это значит, что, по его мнению, таких явлений нельзя об‘яснить помощью физики и химии, а для об‘яснения их надо апеллировать к какому-то особому фактору, чуждому законам физического, неорганического мира. Так из-под строчек моего ортодоксального критика показались его виталистические уши“. Старо, уважаемый „диалектик“, старо: вы говорите—уши, Степанов говорит Энгельсу—пальцы, руки. Р. В. попадает в хорошую кампанию. И я должен сказать, что вполне согласен с Р. В В дополнение еще скажу, что диалектический материализм стоит на той точке зрения, что сознание человека упра-

[1]) Степанов. „Исторический материализм и современное естествознание“, стр. 51.

вляется *особыми* законами, отличными от законов, присущих физико-химическим процессам. Об этом достаточно говорит Энгельс в „Диалектике природы“, книге, которую Вольфсон будто бы, по его заявлению, „использовал“, но которая осталась для него за семью печатями.

Совершенно полное непонимание существа вопроса Вольфсон обнаруживает, когда подходит к обвинению в отожествлении перехода количества в качество и противоположности постепенного развития и скачков. В девственной невинности своего неведения он даже не понял, в чем заключается обвинение. Он представляет дело так, будто Р. В. инкриминирует ему отрицание не то постепенности, не то скачков, не то того и другого вместе и с величайшим негодованием апеллирует к читателю: „Я черным по белому пишу, что „диалектическая теория революции учитывает, что развитие и в природе и в обществе характеризуется *двумя* моментами: *постепенным изменением и скачками*, а он, ретивый рецензент, подымает гвалт: „отожествление“. Положение, в которое попадает Вольфсон, становится все пикантнее и веселее. Он даже не понимает, о чем речь идет. Дело совсем не в том, что Вольфсон будто-бы отожествляет постепенное развитие и скачки. Никто его в этом не думал обвинять. Пусть „скачет“, сколько хочет. Дело в том, что Вольфсон отожествляет *проблему* перехода количества в качество *с проблемой* постепенного развития и скачков. Дело в том, что можно стоять на точке зрения постепенного развития и скачков и все таки не разделять взгляда в переходе количества в качество. Р. В. обвиняет Вольфсона в том, что он не дает никакого понятия качества и количества, и потому они остаются одними *словами*, за ними никакого раскрытого содержания нет. Поэтому-то и выходит у Вольфсона, что оба вопроса совпадают, отожествляются. Он, к стыду философскому своему, даже не понял, что ему говорят, и с горделивым видом филистера только еще более подчеркивает свою „невинность“: „Я же говорил, я же пишу черным по белому“.

Чем дальше в лес, тем больше дров. Вольфсон не понимает, на чем основано обвинение его в том, что он „по существу не отделывается от фатализма“. „Я, говорит, с десяток раз прочел эту страницу от буквы до буквы и т. д.“. Поистине, удивительно. Что-ж, предоставим судить читателю, может быть он окажется понятливее автора. „Раньше, нежели перейти к последнему (материалистическому пониманию истории), мы должны подчеркнуть, *что историко-социальный детерминизм марксизма* является результатом той *мотивированной предопределенности* (курсив наш В.), из которой исходит диалектический материализм во всех своих построениях. *Историко-социальный детерминизм—вывод из детерминизма антропологического*“. Что это такое? Что за мотивированная предопределенность? Где у Маркса, Энгельса, Плеханова, Ленина автор нашел подобные вещи? Ведь эта предопределенность, хоть и мотивированная, точь в точь напоминает предопределение бога (оно ведь им тоже „мотивируется“) или предопределение фатума. И что за детерминизм антропологический? Скучно писать и раз'яснять такие устаревшие вещи. Ведь антропологическая точка зрения это точка зрения Фейербаха. И Маркс потратил не мало сил для того, чтобы отвергнуть, вернее, снять, эту точку зрения, указывая на „немую общность“, на бессодержательность ее с общественной точки зрения Но Вольфсон идет еще дальше назад по сравнению с Фейербахом. Как-же это не фатализм, когда возобновляется и выдается за марксизм точка зрения французских материалистов, с их „зашалившим атомом“, „компасная стрелка“ Лейбница, „камень“

Спинозы. Разве мало Плеханов постарался над выяснением сущности фатализма, заключающейся в рассуждениях о „камне“, „зашаливших атомах“, „компасной стрелке“ и прочих аксессуарах фатализма? И Вольфсон эту ахинею под видом антропологического детерминизма преподносит, как диалектико-материалистическое понимание необходимости. И, главное, подтверждает это примерами для детей младшего возраста—вот, мол, до чего предопределена наша свобода выбора, что „если бы я протянул руку, для того, чтобы взять в нее луну, то я бы, конечно, сделался предметом исследования психиатра“. Ведь это же курам на смех! Нет ничего удивительного в том, что впоследствии, когда переходит к социальной постановке вопроса, необходимость превращается в суб'ективную. И я выразился бы гораздо резче, чем сказано в рецензии—„проскальзывает совершенно ложное понимание необходимости, как чисто суб'ективной“,—не проскальзывает, а выпирает. В благородном негодовании автор предлагает сравнить две цитаты—его и Энгельса. Что-ж, путь очень хороший, и мы им воспользуемся:

Энгельс: „Свобода воли означает не что иное, как способность человека решать вопросы со знанием дела. Чем, следовательно, свободнее решение человека по отношению к известному вопросу, тем с большей *необходимостью* будет определено *содержание* (курсив наш) этого решения, тогда как неуверенность, покоющаяся на незнании и, повидимому, произвольно выбирающая между многими различными и взаимно противоречащими возможными решениями, тем самым доказывает свою несвободу, свое подчинение той действительности, над которой она должна была-бы господствовать“.

Вольфсон: „Для того, чтобы иметь возможность свободно выбирать между многими возможностями, я должен быть уверенным в том, что данная возможность способна удовлетворить мои потребности, что именно оно необходима для меня в настоящее время. Лишь сознание *необходимости* позволяет мне решиться на *свободный* выбор, на действие. Этот свободный выбор был бы невозможен без сознания необходимости: лишенный последнего, я бы разрывался центробежными тенденциями различных возможностей, моя воля парализовалась бы нерешительностью, мое Я раз'едалось бы сомнениями“.

А теперь пусть читатель судит. О чем говорит Энгельс, о какой необходимости? О той, которая присуща „*содержанию* этого решения“. Откуда „содержание этого решения“ приобретают такую необходимость? От своего *об'екта*, от „дела“. Таким образом, необходимость, присущая самому *об'екту*, отражаясь в сознании человека, прекращается в его свободу, в его „способность решать вопросы со знанием дела“, так как он владеет закономерностями, присущими предмету. Никакой необходимости в смысле принудительной силы удовлетворения потребностей здесь нет. Свобода есть *осознанная* необходимость, а не *сознание* необходимости. Иными словами, об'ективная необходимость, перешедшая в сознание человека. Поэтому Энгельс говорит о „содержании“ решения. Поэтому Энгельс подчеркивает, что *результат* неуверенности, „*повидимому*, произвольно выбирающей и т. д.“ есть тот, что действительность господствует, подчиняет себе такого „произвольно-свободного“ человека, т. е., что об'ективная, необходимость присущая предмету, жестоко карает тех, кто ее игнорирует, и ускользает из их власти.

Теперь посмотрим, что получается у Вольфсона: „Для того и т. д.“ Дело сразу меняется. Необходимость поставлена в зависимость от „удовлетворения моей потребности“, т. е. чисто суб'ективного обсто-

ятельства. Данная „возможность способна удовлетворить мои потребности“ не потому, что эта возможность выражает в моем сознании необходимость, присущую предмету, а потому, „что именно она необходима для меня в настоящее время“. Разве здесь не самое вульгарное понимание необходимости? Разве это не чисто суб‘ективная необходимость? Разве не характерно, что у Энгельса результом состояния „произвольного выбирающего“ является то, что необходимость, присущая об‘екту, обнаруживает себя в подчинении себе „произвольно выбирающей“ личности, а у Вольфсона результатом подобного же состояния являются... „сомнения“, т. е. чисто суб‘ективное обстоятельство. Об‘ект со своей необходимостью у Вольфсона исчез, осталось в сущности тавтология, ибо разве не то же самое „разрываться тенденциями и пр.“ или „раз‘едаться сомнениями?“ Исходный пункт Энгельса 1) *действительно* свободное решение, означающее, что *содержание* решения обрело всю необходимость об‘екта, поэтому и говорится: „тем с большей необходимостью будет определено *содержание* этого решения“ и 2) иллюзорно свободно решение, означающее, что необходимость, присущая об‘екту, не вошла в сознание, не подчинилась ему и господствует над ним. Исходный пункт Вольфсона: 1) сознание, нашедшее уверенность в том, что данная возможность способна удовлетворить мои потребности, что именно она *необходима* для меня в настоящее время, т. е. сознание, как будто тоже свободное, но приобревшее свою свободу, в свою очередь, от сознания „необходимости для меня в настоящее время“ иными словами, как свобода, так и необходимость остаются чисто суб‘ективными; 2) сознание, лишенное сознания необходимости, так и остается сознанием „раз‘едающимся сомнениями“ и пр., т. е. и здесь все дело сводится к суб‘ективным переживаниям,—единственное, что интересует Вольфсона. Вопроса об об‘ективном результате он даже не ставит,—результате, в котором, помимо суб‘ективного момента должна обнаружить себя необходимость об‘екта—последняя исчезает в изложении и понимании Вольфсона. Вот к чему приводит сравнение двух цитат. Вольфсон претендует на правильное изложение Энгельса, но предварительным условием для этого служит *понимание* Энгельса.

Обратимся теперь к теории классов уважаемого автора. Он опять таки негодует и еще и еще раз приводит свое определение, тем самым доказывая, что даже *не понимает* сути вопроса. Все дело будто бы заключается в том, что Р. В. „обработал“ его определение, выбросив фразу в скобках: „(таким обществом является первообытная община—в прошлом, социалистическое общество—в будущем)“. Я должен сказать, что от включения этой фразы дело нисколько не меняется. Вся суть заключается в том, что Вольфсоном дано неправильное, не диалектическое, а механическое представление о факте *деления* общества на классы. Что же касается утверждения о бесклассовости первобытной общины и социалистического общества, то подобное утверждение относится к азбучным прописям, известным уже учащимся школы I ступени. Дело совсем не в этом. Дело в *понимании того, почему общество делится на классы,* и почему подобное деление не имеет места. „Общество (первобытное, социалистическое), говорит Вольфсон, в котором господствует равновесие интересов, не знает классов; общество, в котором интересы находятся в состоянии неустойчивости, расслоено на классы и развивается под сильнейшим влиянием происходящей в его недрах классовой борьбы“. Здесь, как видно, даны причины деления общества на классы и отсутствия такого деления—в одном случае равновесие интересов, в другом—неустойчивое их со-

стояние. Верно ли это? Нет, не верно. Если даже мы допустим, что речь идет об экономических интересах, то что может означать, их равновесие? Во-первых то, что различные интересы *существуют*, и во-вторых то, что они находятся в состоянии равновесия, что они взаимно уравновешиваются. Иного смысла *теория равновесия* не имеет и иметь не может. Применима ли она по отношению к первобытной общине или к социалистическому обществу? Нет, не применима, ибо в них *не существует* различных экономических интересов, а потому нет и их *равновесия*. Автор подходит к обществу с механической точки зрения. Интересы, мол, уравновешены и... классов нет. Но ведь совершенно естественно задать вопрос: почему в одном случае наступило равновесие, а в другом состояние неустойчивости? *С такой точки зрения* поиски ответа являются напрасным делом, ибо Вольфсон поверхностно *описывает* явление, нисколько не об'ясняя его. Первобытная община и социалистическое общество *потому* не знают классов, что там существует *неразличное единство частного и общего интереса*, что они взаимно друг друга проникают, короче, что между ними нет противоречия. Единство, а не равновесие. Это значит, что *общий и частный интерес* не существуют самостоятельно и независимо друг от друга, что мы можем различить их там только в абстракции. В действительном бесклассовом обществе частный интерес существует лишь в качестве общего и наоборот. С этой точки зрения вполне понятно, почему марксизм ищет причину разделения общества на классы в таких категориях, как разделение труда, приводящее к развитию производительных сил и к возникновению *частной собственности*, т. е. к *раздвоению* прежнего единства (вспомните, что Ленин говорит о категории *раздвоения*), к отделению частного интереса от общего, к их взаимному противоречию и борьбе. А с точки зрения теории равновесия нет никакой надобности прибегать ко всем категориям исторического материализма, ибо все и так оказывается „просто и понятно". Если же Вольфсон впоследствии прибегает в другом месте к ним, то это, во-первых, подчеркивает его непоследовательность, невыдержанность, во-вторых, обнаруживает всю вредность и нелепость теории равновесия. Вот что надо было *понять* под иронией кавычек, в которые включил Вольфсоново положение Р. В.

А как же быть с гражданским миром? На основании чего был брошен этот упрек? Конечно, не на основании теории равновесия, и напрасно Вольфсон *здесь* ставит свои вопросы Гражданский мир вытекает из другого положения, которое приведено Р. В. При этом я должен заметить, что вывод Р. В. совершенно правилен. А вывод Вольфсона, *будучи по форме чрезвычайно несовершенным*, а по существу, *выражая совершенно независимое от рассуждений Вольфсона положение марксизма*, все-таки к делу не относится и стоит в противоречии с первым положением Вольфсона. Должен здесь заметить, что вывод Вольфсона является переделкой известного положения Энгельса. Приведем оба

Вольфсон: „С того момента, как развитие производительных сил в капиталистическом обществе достигает своего зенита, классовая борьба из предпосылки развития производительных сил, превращается в тормоз".

Энгельс: „В настоящее время мы быстрыми шагами приближаемся к такой ступени развития производства, когда *существование классов* (курсив мой Выдра) не только перестает быть необходимостью, но и становится положительным препятствием для производства. Они исчез-

нут, исчезнут с той же неизбежностью, с какой ранее возникли"[1]. Похоже на то, будто Вольфсон говорит то же самое, что и Энгельс. Но, именно, только „похоже". На самом деле Вольфсон извращает Энгельса. Энгельс говорит, что *существование* классов (конечно, со всеми вытекающими отсюда последствиями) становится тормозом, а поэтому делает вывод об *исчезновении классов*. А Вольфсон говорит, что *классовая борьба* превращается в тормоз. Единственный вывод отсюда—требование уничтожения *классовой борьбы* или призыв к гражданскому миру. Такой вывод тем более необходим, что он вытекает у Вольфсона из самой постановки вопроса. „С того момента, как развитие производительных сил в капиталистическом обществе достигает своего зенита и т. д.". Спрашивается, кто же устанавливает этот момент, кто устанавливает этот зенит, да и вообще, как его можно установить? Это совершенно абстрактная точка зрения, неприменимая к действительному ходу вещей. Между тем, какова постановка этого вопроса у Энгельса. Никаких зенитов, никаких моментов. Наоборот, само то обстоятельство, что существование классов стало „препятствием для производства", служит *определяющим* фактом для понимания „ступени развития производства" и, таким образом, определяет момент отрицания *существования* классов. У Вольфсона же получается: зенит сам по себе, классовая борьба сам по себе. Что же удивительного, что приходишь к чисто *внешнему* отрицанию классов? Что же касается „смены буржуазии пролетариатом", то она совершенно никакого отношения не имеет к постановке вопроса Вольфсоном, и появление ее должно быть отнесено за счет его „критических" способностей.

Наконец, последние два пункта о государстве. Уважаемый автор принял заявление Р. В.—„Комментарии излишни" за чистую монету и потому решил обойти подводный камень: мои комментарии, мол, тоже излишни. Таким образом, для Вольфсона даже не существует вопроса, в чем здесь может быть искажение. Между тем путаница здесь у Вольфсона невероятная. Чтобы обнаружить ее целиком, я приведу наиболее полно цитату из „Диалектического материализма" Вольфсона: „Против марксистского понимания государства, как органа классового господства, стоящего (здесь была опечатка—состоящего) на страже эксплоатации, иногда выдвигается возражение, сводящееся к тому, что мыслимо государство не только не содействующее эксплоатации, но даже ей противодействующее. В свете существования советского государства, ведущего беспощадную борьбу с эксплоатацией, это возражение приобретает видимость убедительности. Но только видимость". Краткий смысл этой длинной и туманной фразы сводится к следующему: ошибаются те, кто, на основании существования советского государства, отрицают определение государства, как „органа классового господства, *стоящего на страже эксплоатации*". Раз ошибаются, то потому, что либо не понимают природы государства, либо не понимают природы советского государства. Чего же добывается Вольфсон? Он хочет во чтобы то ни стало показать, что его определение правильно даже „в свете существования советского государства", т. е., что и советское государство подходит под это определение. Возражение—„только видимость". Если читатель не верит в подобную чушь, то предоставим слово самому Вольфсону, пусть он сам своими словами покажет, во-первых, что он именно и добывается подведения советского государства под свое общее определение государства, и, во-вторых,

[1]) Ф. Энгельс. Происхождение семьи и собственности и т. д., стр. 117.

как он доказывает, что советское государство есть *тоже* „орган и пр., стоящий на страже эксплоатации". Пусть только читатель достаточно крепко держит себя в руках, чтобы не лопнуть со смеху. Вот как выглядит *доказательство* Вольфсона [1]). „В самом деле. Советское государство борется с эксплоататорскими тенденциями (—только с тенденциями!) класса капиталистов (—очевидно нэпманской буржуазии и кулачества), который революция лишила его господствующих позиций (как известно, „революция лишила господствующих позиций" класс помещиков и класс капиталистов старой царской России, что касается нэпманской буржуазии, то она ими никогда и не владела—), но который она не убила (—что это значит, одному Аллаху известно). Этот класс (т. е., какой *этот* класс?), пусть лишенный своих государственных позиций, все же существует в данном государстве (—ясно, что через все дебри можно уже разглядеть, что Вольфсон добивается констатирования того факта, что у нас есть нэпманская буржуазия). Значит, он старается (только старается еще, как хорошо!) эксплоатировать другие классы, но эти, подвергающиеся угрозе эксплоатации (только угроза!) классы держат в своих руках государственную власть и с ее помощью противодействуют классовому врагу..." Цитата еще не кончена, но неужели, дорогой читатель, Вас Вольфсон еще не убедил, во-первых, в том, что советское государство *тоже* подходит под общее определение государства, и, именно, во-вторых, потому, что оно *тоже* „стоит на страже эксплоатации", только так сказать „на страже эксплоатации *наоборот*", совсем как в армянском анекдоте. Что называется „невинность соблюсти и капитал приобрести"—и общее определение государства сохранено, и советское государство, как орган „противодействия подвергающихся угрозе эксплоатации классов классовому врагу" (уф!) охарактеризовано. Был ли прав Р. В., когда назвал все это бесподобное рассуждение „безнадежной и вредной путаницей", пусть судит читатель. Но... цитата еще не кончена. Мы продолжаем ее: „...классовому врагу, который (т. е. нэпманская буржуазия), следует еще указать, продолжает владеть властью (не то наша нэпманская буржуазия, не то выброшенный нами за границу класс помещиков и капиталистов старой царской России продолжает владеть властью!) в окружающих советское государство странах". Конечно. Если читатель и теперь еще не согласен, что советское государство подходит под общее определение государства, то он сам виноват в этом. Вольфсон здесь не при чем—он сделал все, что было в его силах, чтобы доказать свой тезис. Разве вы не чувствуете всю логику этого перехода: „который, *следует еще указать*, и т. д.". Почему это следует указать? На основании чего? И в какой мере эти фантастические бредни (—русские классы где-то владеют властью) могут об'яснить существо советского государства, как государства вообще? Вольфсон всем этим не смущается. Цитата не кончена. Непосредственно вслед за всем приведенным идет: „Мы имеем перед собой государство переходного типа", и дальше ленинская характеристика его из „Государство и революция". Итак, ко всеобщему удовлетворению дело кончается благополучно. Раз дано определение Ленина, кто же может придраться, гарантия полная. Поистине, не знаешь чему удивляться—дерзости или „критическим" способностям автора.

В силу необходимости приходится еще дать комментарии к одному пункту, где Р. В. считал комментарии излишними. Речь идет опять таки о государстве. Р. В., видите ли, обработал цитату на стр.

[1]) В скобках мои слова.

259. Что-ж, можно привести ее целиком: „Расслоенное на множество социальных пластов, имеющих различные интересы, государство скрепляет враждующие классовые единицы железным обручем власти“. Ну, в самом деле, раз имеются такие „марксистские“ категории, как различные интересы, классовые единицы, железный обруч власти, то стоит ли сомневаться в марксистской выдержанности автора? Даже, оставляя в стороне всю эту фразеологическую дребедень, как „пласты“, „классовые единицы“ и пр. надо ответить:—да, стоит, весьма стоит. Ибо что же это за государство, которое оказывается расслоенным на множество социальных пластов? Может, уважаемый автор удосужится показать нам такое действительно существующее государство, т. е. такой аппарат классового насилия, который был бы „расслоен“ и пр. Достаточно поставить этот вопрос, чтобы понять всю абсурдность его с марксистской точки зрения. Между тем у Вольфсона так черным по белому и написано. Путаница ли это безнадежная и вредная? Да, несомненно.

Подведем итоги. Факт таков, что категорию суб'ект—об'ект Вольфсон свел к чистому „об'ективизму“ Павлова. Факт таков, что Фейербах вклинен в эту „смесь“ и потому искажен. Факт таков, что защита Вольфсона от упрека в механическом мировоззрении является лишь маневром, ибо он тут же переходит на механическую точку зрения, считая ее единственно правильной для борьбы с витализмом. Факт таков, что Вольфсон даже не понял, в чем заключается брошенное ему обвинение в отождествлении двух проблем—проблемы постепенности и скачков и проблемы перехода количества в качество. Факт таков, что сами эти категории у Вольфсона никакого содержания не имеют. Факт таков, что по вопросу о необходимости Вольфсон придерживается точки зрения французских материалистов, т. е. фатализма. Факт таков, что с другой стороны Вольфсон придерживается суб'ективного понимания необходимости, как вытекающей из „потребностей моих в настоящее время“. Факт таков, что теория классового деления общества вульгаризирована теорией равновесия интересов, что классовая борьба представлена не как следствие *существования* классов, а как самостоятельное явление, требующее теоретически собственного отрицания, т. е. гражданского мира. Факт таков, что вопрос о государстве и советском государстве безнадежно и вредно запутан как самой своей постановкой, так и нелепостями, которые к нему пристегнуты.

Как теперь разоблачен, пусть судит читатель.

В заключение должен отметить, что в своем ответе на рецензию Вольфсон потерял все масштабы и границы. От философской оценки он с легкой грациозностью перескакивает к *политической* оценке. Никто, конечно, не может отрицать за ним права давать *политическую* оценку. Но, как известно, для этого требуются данные. Когда Плеханов квалифицировал своих противников как „политических постепеновцев“ и „Молчалиных“, у него были для этого *политические* данные. А что имеет Вольфсон, когда он обнаруживает смелость приложить тот же масштаб к Р. В.? Какие *политические* шаги последнего дали Вольфсону основание заговорить о „политических постепеновцах“ и прочей дребедени? Только полным забвением всяких границ и самовлюбленностью нашего фразистого „диалектика“ можно об'яснить то смешное положение, в которое он попал, и по поводу которого можно вполне применить слова Крылова: „Не лучше ли на себя, кума, оборотиться“.

У ЦК КП(б)Б

Предварительные итоги проверки работы по оживлению сельсоветов и работы с беспартийным крестьянским активом

Тезисы доклада тов. Голодеда на расширенном совещании Заворгов ОК КПБ по материалам инструкторских комиссий ЦК КП(б)Б, утвержденные Бюро ЦК

I

Итоги работы по оживлению советов

А. Достижения в области советской демократии и поднятия активности масс

1. Поставленные партией задачи по оживлению советов находят свое осуществление в практической работе местных парторганизаций. Ряд успехов в этой области подтверждают правильность политики партии и укрепляет ее влияние на развитие широкой общественности вокруг осуществления задач по социалистическому строительству.

Активность широких мас крестьянства в общественной жизни деревни безусловно повысилась в сравнении с прошлыми годами. Подтверждается это, во-первых, фактом увеличения процента избирателей, участвовавших в избирательных собраниях при перевыборах сельсоветов 1927 г. с 43,3 проц. в прошлую кампанию до 44,4 проц. при последних перевыборах (взяты данные по обследованным комиссиями районам). Во-вторых, значительно увеличилось количество выступлений на выборных собраниях; особенно активно выдвигались и обсуждались все выдвинутые кандидатуры в состав сельсоветов, при чем как правило соблюдался повсеместно принцип персонального голосования. В третьих, расширилось участие широких масс крестьянства в обсуждении проводимых партией и властью мероприятий.

2. Несомненно и то, что возрастающая активность масс все больше направляется в русло советской общественности и что, в общем под'еме активности, усиливается активность батрацких и бедняцких слоев и влияние этих групп на развивающуюся общественность (активность батрачества ниже активности бедноты, но она гораздо выше прошлых лет). Повышение батрацко-бедняцкой активности свидетельствуется значительным повышением участия бедноты и батраков в выборных собраниях, что подтверждается большинством актов из материалов комиссий. Точно также можно констатировать все большее усиление авторитета партии среди широких масс крестьянства, примером чему служит увеличение по БССР процента коммунистов и комсомольцев в составе новоизбранных сельсоветов (от 18,4 проц. до 21,4 проц.)—общий процент коммунистов и комсомольцев) при почти полном изжитии администрирования и командования со стороны сельячеек. Выдвигаемые ячейкой кандидатуры, как правило, поддерживались массой и проводились в состав сельсоветов за редким исключением. В ряде мест крестьянство по собственной инициативе требовало выбора в сельсоветы коммунистов: „Дайте коммуниста, он уж не подведет, у него не будет ни сватов, ни кумов".

Все эти факты в значительной мере об'ясняются улучшением руководства со стороны парт'ячеек, а также практикой проведения собраний бедноты и работы с ней[1]).

---

[1]) Оценка последней избирательной кампании в настоящих выводах является предварительной и краткой (относится только к обследованным районам), так как в ближайшее время вопрос будет специально разработан и обсужден в ЦК КПБ по материалам всех округов.

3. В области вовлечения масс в обсуждение важнейших мероприятий имеются значительные достижения в ряде сельсоветов и районов. Причем собрания бедноты сыграли в деле вовлечения масс не маловажную роль (по посевной кампании, налогу, землеустройству и другим хозяйственным вопросам). Кроме того, это вовлечение шло через установление практики проведения расширенных Пленумов Сельсоветов и РИК'ов и через проведение Пленумов Сельсоветов по отдельным деревням (практика Новосадского сельсовета, Новодворского сельсовета, Минский округ и др.). Точно также нужно отметить как положительный факт и то, что в отличие от прежних лет за последний год есть некоторые достижения в развитии работы комиссий сельсоветов и через которые бесспорно вовлекаются более широкие слои крестьянского актива в проработку отдельных вопросов. Хороший опыт вовлечения масс в практическую работу имеет Новосадский сельсовет через создание временных комиссий для разработки отдельных вопросов, ограничивая сроком работу этих комиссий.

4. К недостаткам в области развития демократии и вовлечения масс в обсуждение вопросов нужно отнести следующее: не проверяется и недостаточно налаживается работа комиссий сельсоветов. Выдвигаемые вопросы на разрешение общего собрания зачастую не подготовляются предварительно президиумом сельсовета. Часть вопросов, требующих предварительно обсуждения с беднотой, не проводятся через собрания бедноты, следствием чего является в ряде случаев вынесение сходом решений не в интересах бедноты. Точно также необходимо отметить, что ячейками и райкомами недостаточно использован беспартийный крестьянский актив при проведении избирательной кампании.

5. В отличие от ряда достижений в массовой работе сельсоветов нужно отметить абсолютную рутину в общественной работе кооперативных организаций.

В большинстве случаев в Правлении кооперативов работает только председатель Правления. В значительной части кооперативов заседания Правлений почти не созывается, а если созывается, то весьма не регулярно. Ряд важнейших вопросов кооперативного строительства и работы кооператива решаются либо самим председателем, либо только правлением, не вовлекая в обсуждение вопросов широких слоев (хотя бы актива) пайщиков. Например, правлением кооперативов (идет речь об обследованных комиссиями раойнах) совершенно не развита общественность вокруг вопросов по снижению розничных цен, кооперирования крестьянства и т. д. Отчетность перед пайщиками весьма слабая. Важнейший вопрос о проведении льготного (за счет специального фонда) кооперирования бедноты разрешается многими кооперативными правлениями бюрократически, кабинетно и формально, без организации вокруг этого важнейшего вопроса широкой общественности. Общественная и культурно-просветительная работа кооперацией ведется слабо. Из достижений в области кооперативной работы можно отметить значительный рост пайщиков, что, главным образом, об'ясняется мотивами экономического характера, но никак не развитием общественной работы со стороны кооперативных органов. Слабо поставлено инструктирование кооперативной низовки со стороны кооперативных центров (окружных и центральных).

Б. Проверка содержания работы сельсоветов

За последний год значительно улучшилось содержание работы обследованных сельсоветов и соответствующих РИК'ов. Примером этому может служить, во-первых, то, что многие сельсоветы в основном сумели сосредоточить свое внимание на вопросах хозяйственного и культурного строительства. Лозунг партии об уделении внимания вопросам хозстроительства многими РИК'ами и сельсоветами усвоен и на деле проводится в жизнь. Однако в решениях сельсоветов больше всего отражается инициатива по хозстроительству, исходящая из районных центров и недостаточно использовывается инициатива самих крестьянских масс, которая в ряде случаев проявляется в широких размерах. Например, в некоторых сельсоветах имеются значительные успехи в развитии инициативы широких масс крестьянства и использование крестьянской самодеятельности по хозяйственному и культурному строительству: починка дорог, ремонт и постройка мостов, постройка школ на средства самого населения (Лясковский сельсовет Бобруйского округа и Новосадский сельсовет Минского округа), постройка общественных бань и проч.

В большинстве обследованных сельсоветов работа безусловно ведется под углом зрения удовлетворения интересов бедноты и середняка. Это можно проследить на работе многих сельсоветов по распределению сенокосных угодий, по налогу, землеустройству, по распределению леса и т. д., где ряд сельсоветов ведет свою работу под углом зрения укрепления бедняцко-середняцкого блока.

Во многих местах на почве развития хозяйственной самодеятельности населения расширяется работа по организации разных видов сельско-хозяйственной кооперации: молочные товарищества, кредитные, мелиоративные и друг.

2. Наряду с имеющимися достижениями в содержании работы многих сельсоветов имеется еще ряд плохих примеров, когда даже при наличии благоприятных условий работа сельсовета не налажена. Например, Станьковский сельсовет (Койдановский район,

Минского округа) независимо от наличия в районе сельсовета количественно больших партийной и комсомольской ячеек (25 чал. парт'ячейка и 95 чал. комсомола), а также наличие значительных кадров культурных работников, сельсовет не наладил работы, как по содержанию, так и по развитию общественности вокруг работы сельсовета. Причиной этому служит, конечно, слабое руководство советско-хозяйственной работой со стороны партийной ячейки и слабая работа сельсовета над использованием имеющихся возможностей для укрепления своей деятельности.

3. Экономическая работа кооперации также имеет ряд достижений. Почти во всех обследованных кооперативах эти достижения выражаются в увеличении оборотов (Новоселковское потребобщество увеличило свои обороты с 1821 р. до 5682 р. в месяц), в увеличении собственных капиталов (Самохваловичское потребобщество увеличило капиталы на 14 проц.); в ряде случаев снижены цены, за последнее полугодие, а также есть некоторые успехи в деле сокращения накладных расходов. Однако, все эти достижения являются результатом только кабинетной работы по директивам сверху без развития вокруг деятельности кооперативных обществ широкой крестьянской общественности, следствием чего является и то обстоятельство, что в работе ряда кооперативов затушевывается классовая линия.

В. Организационная постановка работы

1. В области постановки организационной работы сельсоветов уже имеются хорошие образцы, которые обязательны к перенесению в другие районы и округа. Например, Лясковский сельсотет (Бобруйский округ) и Новосадский сельсовет (Минский округ) работают по хорошо разработанным планам, разбитым по квартально и помесячно с установлением календарных сроков выполнения. В планах работы безусловно предусмотрены важнейшие вопросы хозяйственного и культурного строительства, а также вопросы общественной работы.

2. Порядок подготовки вопросов председателем к заседанию президиумов и президиумами к пленуму сельсоветов и к общим собраниям в значительной части из обследованных сельсоветов вошел в практику, следствием чего является вынесение в таких случаях конкретных и деловых решений зачастую с обозначением срока выполнения постановлений и указанием ответственности за проведение в жизнь того или другого решения. Безусловно при такой постановке работы проработка всех разрешаемых вопросов проводится с достаточной серьезностью.

3. Проверка выполнения решений, как правило, не вошла в практику работы сельсоветов и зачастую вынесенные конкретные решения не до конца проводятся в жизнь, за исключением некоторых сельсоветов (2-3 из обследованных), которые время от времени начали проверять выполнение своих решений. Проверка происходит следующим путем, во-первых, периодически заслушивают отчеты отдельных членов сельсоветов, которым поручено проведение в жизнь того или иного вопроса, во-вторых, путем заслушивания докладов комиссий сельсоветов и временных комиссий и только в незначительной степени проводится проверка, в порядке исполнения плана работы.

4. Слабо наблюдается инструктирование и помощь со стороны сельсовета в выполнении порученной работы малоразвитым членам сельсовета, главным образом, из бедноты, батраков и женщин. Инструктирование сельсоветов со стороны окрисполкомов и райисполкомов осуществляется недостаточно. Кратковременный выезд отдельных членов РИК'а на места не всегда дает нужные результаты. В ряде случаев РИК'и практикуют периодически вызов предсельсоветов в РИК для докладов и получения соответствующих указаний, что, конечно, не восполняет полностью недостатка инструктирования сельсоветов и в особенности не разрешает вопроса о постановке инструктирования и помощи в работе малоподготовленным членам сельсоветов. Таким образом обязательное усиление инструкторской работы РИК'ов и ОКК'ов является важнейшей задачей, стоящей перед ними.

5. Наряду с недостаточным живым инструктированием в то же время наблюдается чрезмерная перегрузка сельсоветов письменными циркулярами, при чем циркуляры повторяются по несколько раз. Как например: сельсоветы регулярно получают бюллетени СНКБ, в которых печатаются важнейшие директивы всех ведомств и в тоже время те же циркуляры присылаются в копиях из РИК'ов. При чем РИК, как правило, получаемый им из Окрисполкома циркуляр, автоматически перепечатав, посылает сельсоветам. Бесспорно, нужно решительно *сократить* всю „циркулярщину", ибо это перегружает работу сельсоветов и ничего практически не дает.

Наряду с этим наблюдаются и такие случаи, когда отдельными представителями центральных и окружных учреждений при их выездах на места проводится работа в деревнях не только по согласованию с сельсоветом (что обязательно для всех ведомств), но даже и без ведома последнего. В значительной мере тормозится и без надобности, в ущерб живому делу, загромождается работа сельсоветов перегрузкой разного рода отчетностями и обязательным представлением бесконечного множества разного рода статистических данных. Каждое ведомство требует сведений по своей линии и это все тормозит живую работу сельсоветов и безмерно перегружает его работников. Нужно решительно

отказаться от такой практики и установить менее бюрократический порядок получения нужных сведений. Сократить требования отчетов от сельсоветов, больше установить живого инструктирования и помощи им в работе.

6. Из массовых общественных организаций особенно обращает на себя внимание организационная работа кооперации и ККОВ. Кооперативные организации в абсолютном своем большинстве не только не подготовляют, но и не проводят ряд вопросов через соответствующие выборные органы, а решаются единолично. В силу этого и обсуждаемые вопросы на общих собраниях пайщиков не получают конкретного разрешения, а принимаются общие, ничего не говорящие, постановления.

7. Комитеты крестьянской взаимопомощи во всех обследованных местах, за небольшим исключением, работают плохо. Отсутствует общественность в их работе. Подбору работников не уделяется должного внимания ни со стороны ячеек, ни со стороны райкомов и потому работники ККОВ в большинстве случае слабые. Частичная причина еще заключается в том, что работники ККОВ весьма низко оплачиваются. Заседания ККОВ проводятся нерегулярно и зачастую важнейшие хозяйственные вопросы проводятся единолично председателем, поэтому множество нареканий со стороны населения за неправильное распределение всевозможных льгот среди отдельных социальных групп крестьянства.

Инструктирование и руководство работой со стороны район. ККОВ весьма слабое. Вопрос об оживлении и укреплении деятельности комитетов взаимопомощи должен стать перед всеми Окружкомами, райкомами и сельячейками как одна из важнейших задач. Тем более, что целый ряд экономических мероприятий государства по оказанию помощи бедноте направляются через ККОВ, не говоря уже о том, что их задача заключается и в развитии общественной инициативы для оказания помощи бедноте.

В целях оживления работы ККОВ и в целях необходимости привлечения внимания к их работе всех парторганизаций и широкой общественности Отделу Печати ЦК и ЦК ККОВ об'явить в газетах смотр и конкурс на лучшую работу сельского комитета крестьянской взаимопомощи.

8. Из других общественных массовых организаций наиболее активно проявляют свою деятельность сельско-хозяйственные кружки, работа которых в ряде случаев привлекает внимание широких слоев крестьянства. При умелой постановке работы сельскоз. кружки могут быть (в ряде мест уже являются) основными организациями массовой агропропаганды среди крестьянства. С неменьшей активностью работают делегатские собрания, при чем эта форма работы среди крестьянок укрепляется, как основная форма массовой работы. Необходимо отметить, что работа по выдвижению кадров активисток-крестьянок, могущих, при помощи руководителей, проводить делегатские собрания, — ведется недостаточно. Работа ячеек ДН, МОПР'а, Осо-Авиахима недостаточно руководится со стороны ячеек и соответствующих районных центров, хотя почва для развертывания их деятельности имеется (наличие членов этих организаций в каждом сельсовете). Есть прекрасные образцы, которые необходимо, как правило, перенести в другие районы и округа — издания стенных газет (Новосадский сельсовет, Минского округа). Вокруг стенгазет в данном сельсовете группируются лучшие силы крестьянского актива. Кроме того, через стенгазету общественное мнение значительно влияет на исправление имеющихся недочетов в работе сельских организаций. Однако, необходимо отметить, что в ряде мест коммунисты слабо участвуют в работе стенгазет и ячейки еще недостаточно уделяют внимания руководству стенгазетами.

9. Собрания бедноты по всем обследованным районам проводятся по всем важнейшим вопросам и не только в связи с перевыборными кампаниями, но и при проведении разного рода экономических мероприятий, что значительно содействует и обеспечивает проведению курса по укреплению классовой линии в работе и укреплению бедняцко-середняцкого блока.

В отличие от прошлого года удалось гораздо больше привлечь на собрания бедноты батрачество и сельхозрабочих, но все же активность батраков на собраниях бедноты ниже активности бедняков. Однако, необходимо отметить, что в отдельных ячейках и районных парторганизациях работа с беднотой имеет небрежный характер, что выражается в слабой подготовке вопросов к собраниям бедноты, в установлении большего размаха в работе без учета возможностей обслуживания собраний, не налажен еще учет и проверка проводимой работы и в ряде случаев не налажена хозяйственная работа с беднотой. Опыта работы групп бедноты еще совсем не имеется, так как последние начали организовываться (повсеместно) только в последнюю перевыборную кампанию сельсоветов. Поэтому наряду с продолжением практики проведения собраний бедноты, парторганизациям необходимо уделить максимальное внимание постановке работы групп бедноты.

Г. Партийно-пролетарское руководство

1. Партийное руководство работой сельсоветов и других ораанизаций осуществляется в большинстве случаев через отдельных коммунистов, работающих в соответствующих организациях, фракций сельсоветов, Правлений кооперативов в ряде случаев невозможно организовать из-за недостатка действительных членов партии. В таких случаях нужно установить практику совещаний коммунистов, кандидатов и комсомольцев.

2. Руководство парт. ячеек значительно улучшилось, но наряду с улучшением есть еще ряд случаев проявления хвостизма, смешения функций ячейки и сельсовета. Кроме того, есть случаи, когда ячейкой и сельсоветом по одним и тем же вопросам принимаются неодинаковые решения (наиболее широко обхватываются вопросы сельсоветом и уже ячейкой). В таких случаях ячейка отстает от работы сельсовета, что заключает в себе опасность ухода сельсовета из-под руководства и влияния парт. ячейки. В большинстве случаев ячейки предварительно не обсуждают вопросов, подлежащих рассмотрению в сельсовете, кооперативе и проч. и ограничиваются только участием выборных коммунистов на заседаниях соответствующих органов.

В то же время следует отметить, как определенный недостаток, такие явления в работе некоторых ячеек, когда коммунисты (члены сельсовета, кооператива и т. д.) не участвуют в практической работе этих органов. Соответствующие ячейки в таких случаях ограничиваются только общими указаниями сельсовету. Отсюда необходимо важнейшие вопросы предварительно рассматривать в ячейке и в то же время участие отдельных членов партии и особенно членов КСМ в работе тех органов, членами которых они являются, обязательно.

До сих пор ячейками еще не уделяется достаточного внимания работе с делегатками-практикантками, есть еще случаи, когда делегатки-практикантки не извещаются о времени созыва пленумов, секций и комиссий, не нагружаются никакой практической работой,—в дальнейшем необходимо в целях подготовки новых кадров общественниц во всех отраслях советского строительства больше внимания уделить работе с делегатками-практикантками, прикрепляемыми для практической работы в советских, кооперативных и общественных организациях

II

Беспартийный крестьянский актив и работа с ним

А. Характеристика актива

1) Работа партии по оживлению Советов одновременно предполагает обязательное создание широких кадров беспартийного актива, как необходимого условия усиления связи партии с рабочими и крестьянскими массами и вовлечения этих масс в практическую работу Советов.

В деревне эта задача по созданию беспартийного крестьянского актива являлась и в дальнейшем является одной из первостепенных задач партии. Успехи и недостатки в этой области работы могут характеризовать, насколько местные парторганизации усвоили линию ВКП(б) по работе в деревне.

Если судить по материалам комиссий о состоянии беспартийного крестьянского актива, то бесспорно можно констатировать некоторые достижения.

2) Количественный состав актива, в обследованных районах (по 10 сельсоветам) значительно вырос, т. е. на 19,1 проц. или на 181 чел. Общий процент актива к числу избирателей равняется 6 проц. Из приведенных данных следует, что при правильном его использовании со стороны ячеек и райкомов все больше можно укреплять влияние партии на широкие массы крестьянства. По социальным признакам общий состав актива (944 чел.) распределяется следующим образом: батраки составляют 3,6 проц. или 35 чел., бедняки 41,5 проц или 391 чел., середняки 40,1 проц. или 378 чел., сельхозрабочих 5,2 проц. или 49 чел., служащие 9,1 проц. или 86 чел. и прочие 0,5 проц. или 5 чел. Если судить по данным одного (Койдановского) района, то возраст в активе преобладает от 24 до 34 лет. По полу актив распределяется (по данным того же района) таким образом: женщины составляют 39 проц., мужчины 61 проц.

3) Наиболее заметный рост актива идет по линии выборных организаций в деревне: сельсовет, кооперация, ККОВ, общества и проч. Актив, работающий вне выборных организаций, составляет 44 проц. Рост актива за последний год по социальному его составу (по пяти районам) характеризуется следующими данными: за счет батраков актив вырос на 4 проц., за счет сельхозрабочих на 4 проц., за счет бедноты на 44 проц., за счет середняков на 39 проц. и за счет прочих слоев (служащих, интеллигенции и кустарей) вырос на 9 проц.

Из вышеуказанного вытекает, что за последний год актив из бедноты значительно расширяется. Есть некоторое расширение и батрацкого актива, что является бесспорным достижением в работе обследованных парторганизаций.

4) Процентное отношение актива отдельных социальных групп в отношении тех же социальных категорий характеризуется:—актив батраков в отношении к общему коли-

честву батрачества составляет 18 проц., актив бедноты 7 проц., сельхозрабочих 11 проц., середняки 5 проц. и служащие 30 проц. Таким образом наибольшую группу из своей среды выделяет интеллигенция (служащие) и батрачество.

5) Роль в общем активе батрацкого слоя, если судить по распределению общественной нагрузки между отдельными социальными прослойками актива в ряде мест совсем недостаточна, о чем говорят следующие цифры по трем обследованным районам: батрацкого актива вовлечено в практическую работу 6 человек, сельхозрабочих 6 человек, интеллигенции 34 человека, бедняков 77 человек и середняков 81 чел.

6) Таким образом середняцкий беспартийный актив наиболее нагружен общественной работой и занимает в ней первое место, второе бедняки и весьма малое место занимает батрачество. Отсюда вытекает самая настоятельная задача перед всеми организациями КПБ о большем вовлечении в практическую работу батрацкого актива.

7) Наряду с отмеченным ростом актива точно также наблюдается и его утечка, за последний год (по 2-м районам) выбыло из актива 68 человек или 9,8 проц. По социальному составу больший процент (на отходящих) падает на бедняков – 33 человека. Можно судить, что причиной этому, главным образом, является материальная необеспеченность бедняка, который (если он не работает на оплачиваемой работе) уходит на заработки либо в город стремясь поступить на фабрику или завод, либо на временные заработки (лесорубочные работы и проч.). Точно также причиной текучести актива является и то, что при переизбрании ряда лиц они теряются в общей массе крестьянства по тем причинам, что ни ячейка, ни сельсовет, как правило, не ведут с ними работы, даже не учитывают их и теряют с ними связь. Это является одним из существенных недостатков в работе с беспартийным активом. Поэтому категорически необходимо всем организациям КПБ в дальнейшем установить порядок обязательной работы с активистами, выбывающими из состава выборных органов по причинам их переизбрания.

8) Кадры актива характеризуются следующим образом. Если взять данные по обследованным сельсоветам (пяти районов), то всего работают на руководящей работе 149 человек, которые распределяются по социальному составу: бедняков 49 человек 33 проц.; середняков 62 чел. 41 проц.; батраков и рабочих 10 чел. или 6 проц. и служащих 30 человек—20 проц. Рост кадров за последний год выразился в 11 человек или 5 проц. Таким образом в кадрах преобладает группа середняков. По возрасту преобладает возраст от 24 до 34 лет. По полу—женщины составляют (в трех районах) 1 проц. от всего кадра. Из этого следует, что и в отношении кадров актива необходимо всем организациям КПБ усилить повседневную работу по вовлечению в кадры батрачества и бедноты и настоятельно необходимо усилить работу по большему вовлечению женщин, так как процент женщин в кадрах актива недопустимо мал.

Б. Роль беспартийного крестьянского актива и работа с ним

1) Если сравнить общественную нагрузку между партийным и беспартийным активом, то получается большое количественное несоответствие в распределении обязанностей между партийным и беспартийным активом. Это видно из следующих данных по всему Койдановскому району – 165 беспартийных крестьян активистов выполняют 254 обязанности, или 1,5 обязанности на человека, в среднем, а 22 коммуниста выполняют 69 обязанностей или 3,1 обязанности на человека. Примерно то же получается и в других обследованных районах. Из этого вытекает бесспорная необходимость со стороны всех ячеек и райкомов большего вовлечения во все виды советской общественной и хозяйственной работы более широких слоев беспартийного актива. Нужно смелей и без ненужной боязни привлекать беспартийные массы к практической работе.

2) Несомненным является то, что беспартийный крестьянский актив является основной опорой проведения партийной линии в деревне. Это наблюдается при проведении важнейших мероприятий партии и власти как, например, проведение перевыборных кампаний, в вопросах земельной политики, налога и т. д., что видно из заключений Комиссии. Организуется беспартийный актив вокруг ячеек, сельсоветов, кооперации, ККОВ, избы-читальни и других общественных организаций. Самостоятельных организаций актива нет.

3) Работа с беспартийным крестьянским активом хотя имеет некоторые примеры достижений, но в общем поставлена слабо.

На практической работе беспартийный актив зачастую предоставлен самому себе, если не считать отдельных примеров некоторых районов, которые созывали районные совещания активистов по отдельным отраслям работы (совещания селькоров, активистов, работающих по обществам ДН, Мопр'а, избачей и друг.), кроме того практиковались (довольно не регулярно) совещания окружные и центральные (с'езды избачей, селькоров и друг.).

В ряде районов установлена практика краткосрочных (трехнедельных, недельных) курсов для отдельных категорий актива, а также установлена практика созыва расширенных пленумов сельсовета, РИК'а и райкомов. Эту практику созыва районных совещаний актива и расширенных пленумов необходимо практиковать и в дальнейшем более регулярно, как одну из форм воспитания.

4) Вовлечение крестьянского актива в школы, политкружки и т. д. имеют некоторые результаты. Например, в отдельных районах охвачено беспартийного актива школами-передвижками 14 человек, политкружками 93 человека (по двум обследованным районам), при чем значительный процент (более 60 проц.) падает на членов КСМ и малый процент охвата беспартийных крестьян.

Таким образом, в методах и способах делового воспитания беспартийного крестьянского актива наблюдается пестрота. Наряду с бесспорными достижениями имеются случаи полного ничегонеделания. Следствием чего является то обстоятельство, что в отдельных деревнях актив ничем не отличается в своем политическом развитии от остальных масс крестьянства. Делу работы с активом и его политическому воспитанию все парторганизации должны уделить самое серьезное внимание.

5) Практика открытых собраний сельячеек установлена повсеместно и в ряде случаев имеет хорошие результаты по вовлечению беспартийного актива в обсуждение вопросов, рассматриваемых ячейками, а также по приближению значительной его части к жизни партии. Однако нужно отметить, что некоторые ячейки очень мало устраивают открытых собраний, при чем содержание открытых собраний (повестка дня) не серьезно подготовляется. В таких случаях ячейка мало обрастает беспартийным активом. Индивидуальная работа сельячеек, как правило, слабая. Несмотря на ряд указаний со стороны ЦК на усиление индивидуальной работы, райкомами и ячейками до сих пор не достигнуто нужных результатов в деревне. Необходимо категорически усилить индивидуальную работу со стороны всех райкомов и ячеек.

6) Пополнение партии за счет беспартийного актива за последний год (по пяти обследованным районам) выразилось в следующем: принято за год 35 человек. По социальному положению вновь принятые распределяются следующим образом: батраков 3 чел., сельхоз. рабочих 4 чел., бедняков 17, середняков 6, интеллигентов и служащих 5 чел.

Несомненным является то, что приток крестьянства в партию идет исключительно через актив. Причем тяга в партию актива в деревне значительная.

7) Необходимо отметить, что во многих ячейках не уделяется серьезного внимания к разбору заявлений (приему в партию). В ряде ячеек наблюдается полная небрежность к подающим заявления о вступлении в партию, по этой причине в отдельных ячейках большой процент отсева. При чем отказ в приеме в партию нередко ничем не мотивируется. Работы с непринятыми впоследствии не ведется, следствием чего является отход ряда активистов от ячеек.

8) Рост комсомола за последний год выразился на 66 человек или 183,3 проц. — 1 января 26 г. общее количество комсомольцев было 36 человек (сведения по двум сельсоветам Койдановского района). Таким образом за последний год наблюдается повышенный рост КСМ.

В. Об антисоветском активе в деревне

Антисоветский актив составляется из следующих элементов: 1) из кулацких элементов деревни, 2) из „бывших людей" в дореволюционное время, 3) из выходцев разных мелко-буржуазных политических партий (эсеры и проч.), 4) частично из лиц, вычищенных из партии и из советской службы за проступки по должности и 5) из представителей равных религиозных культов. Конечно, группировка этих антисоветских элементов идет вокруг крепкого кулачества, враждебно относящегося к Советской власти (особенно вокруг „обрезанных" по землеустройству) и всеми им полностью отражается кулацкая идеология.

Характер и формы проявления своей работы антисоветские элементы применяют в разных видах. Во-первых, путем индивидуальной агитации против мероприятий власти; во-вторых, путем запугивания бедноты и середняка о надвигающейся войне с Польшей и неизбежности падения Советской власти и прихода поляков; в третьих, кулаки стремятся экономически подчинить под свое влияние (не говоря и о методах подпаивания) и в четвертых, отдельные антисоветские элементы стремятся пролезть (и кое где им удается это) в состав выборных органов деревни (сельсовет, кооперация и др.) на командные посты и оттуда проводить свою политику. Однако, влияние анти-советского актива на широкие слои крестьянства с'ужается в связи с усилением активности бедняцких и середняцких слоев деревни. Основными мерами борьбы с анти-советским активом—полная его изоляция в общественной работе, дальнейшее усиление активности бедняцких и батрацких масс деревни.

III

Заключение:

1. Из всего вышеизложенного вытекает, что в деле оживления советов и работы с крестьянским активом имеется целый ряд достижений, что отдельные образцы хорошей работы необходимо, в качестве обязательного задания, перенести в другие округа БССР. На этих примерах необходимо повсеместно укреплять работу сельсоветов и ячеек. Нужно установить, как правило, что работу сельячеек следует оценивать, в первую очередь, по работе сельсоветов, кооперативов, ККОВ и проч., что имеющиеся недостатки в работе безусловно являются следствием не только об'ективного характера, но и плохой постановки руководящей и практической работы парторганизаций.

2. В целях использования имеющихся хороших примеров в работе ряда сельсоветов и ячеек для укрепления тех организаций, где работа поставлена еще слабо, поручить Орготделу и фракции президиума ЦИК'а разработать на основе настоящих выводов ряд практических мер по укреплению работы сельячеек и сельсоветов.

3. Поручить Орготделу ЦК организовать освещение в печати отдельных вопросов на основе материалов комиссий. Настоящие тезисы разослать всем организациям КП(б)Б для проработки и принятия нужных мер к укреплению работы низовых организаций.

ХРОНІКА

I. Парторганізацыйныя пытаньні

Нарада комсамольцаў-грамадпрацаўнікоў. Талочынскі райком згадзіўся на скліканьне нарады комсамольцаў-сельсаветчыкаў з наступнаю павесткаю дню:

1) Ітогі перавыбараў сельсаветаў; 2) Задачы КСМ у ажыўленьні Саветаў.

Праца савецкіх ячэек. Слуцкі АК правёў абсьледваньне працы савецкіх ячэек па барацьбе з бюрократызмам і па рэжыму эканоміі. Абсьледваньне выявіла, што ячэйкі да гэтай працы прыступілі і маюць некаторыя дасягненьні ў гэтай галіне але праца вядзецца бясплянава і бессыстэмна, ячэйкі ў гэтай працы не зьвязаны з КК-РСІ, адсутнічае з боку ячэек належнае кіраўніцтва эконом-камісіямі і праверкі выкананьня даваемых імі партыйцам-кіраўнікам устаноў дырэктываў.

Акругком рабіў шэраг указаньняў па зьнішчэньню паказаных недахопаў.

Праца кандыдацкіх груп. Нарада сакратароў РК КП(б)Б пры Мазырскім Акругкоме па пытаньню аб працы кандыдацкіх груп адзначыла шэраг дасягненьняў: наладжваецца плянавасьць у працы кандыдацкіх груп, некалькі пашырылася масавая праца, узмацнілася партвыхаваўчая праца. З недахопаў адзначана: адступленьне ад статуту партыі (як вынік адсутнасьці палажэньня аб кандыдацкіх групах), перарабленьне некаторых груп у гурткі самаадукацыі, слабы ўдзел груп у працы грамадзкіх організацый, слабое вывучэньне групамі працы с/с, коопэрацыі і д. п., неўрэгуляванасьць партнагрузкі, невыстарчаючае кіраўніцтва групамі з боку некаторых РК.

Становішча і праца вясковых ячэек. Сененскі РК па дакладу ходчанскай ячэйкі КП(б)Б адзначыў невыкананьне ячэйкай дадзеных Райкомам дырэктываў, падзеньне дысцыпліны, наліччa выпадкаў парушэньня партэтыкі (п'янства), адсутнасьць выхаваўчай працы сярод партыйцаў, адсутнасьць кіраўніцтва грамадзкімі організацыямі, с/с., коопэрацыяй, сялянскімі камітэтамі ўзаемадапамогі і інш.

Пераход на вячэрнюю працу. Рэчыцкі АК пастанавіў з 1-га сакавіка перайсьці на вячэрнюю працу, як АК, так і Гар'ячэйкам КП(б)Б.

II. Пытаньні агітпроппрацы

Антырэлігійная прапаганда. Па дакладу савету „Бязбожнік" Полацкі АК адзначыў слабую організацыйную працу савету і намеціў шэраг мер па ўзмацненьню і організацыйнаму ўпарадкаваньню далейшае антырэлігійнае прапаганды. Намечана організаваць ячэйкі „СБ" пры ўсіх саюзах, прадпрыемствах, клюбах, а таксама пры нардамох і хатах-чытальнях, аформіць райсаветы „СБ", організаваць пры Акрсавеце колектыў антырэлігійнікаў з сэкцыямі: анты-каталіцкай, анты-іўдзейскай, анты-праваслаўнай, анты-лютэранскай і анты-сэктанцкай і з прыцягненьнем у сэкцыі настаўніцтва і працоўнае інтэлігенцыі.

Партасьвета ў горадзе. Ляхаўскі РК заслухаў даклад аб працы раённых - нормальнай і скарочанай школ палітграматы. Адзначаны наступныя дасягненьні: лепшае (у параўнаньні з мінулым) укомплектаваньне школ, здавальняючая ўсваяемасьць, некаторае паляпшэньне ў сэнсе ўвязкі прапрацоўваемага матэрыялу з пытаньнямі сучаснасьці, здавальняючы падбор кіраўнікоў груп. З недахопаў РК адзначыў: слабую сувязь школы з ячэйкамі, невыстарчаючае мэтодычнае кіраўніцтва ўнутры школы, недастаткова поўнае правядзеньне мэтоду разгорнутай гутаркі ў школе з прычыны слабой чытаемасьці матэрыялу слухачамі ўдаму, не заўсёды дастатковае тлумачэньне ў школе пытаньняў, якімі цікавяцца рабочыя з прычыны незнаёмства кіраўнікоў з мясцовымі ўмовамі працы слухачоў.

Кіраўніцтва ячэек насьценгазэтай. Ляхаўскі Райком адзначыў недастатковае ўсваеньне ячэйкамі дырэктыў партыі ў галіне рабселькораўскага руху, у зьвязку з чым маецца шэраг ад'емных бакоў у кіраўніцтве ячэек насьценгазэтамі: назначэньне рэдколегій; камандваньне, папярэдняя праверка допісаў; у частцы ячэек недаацэнка ролі і значэньня насьценгазэт і насьценкораў. Дзякуючы гэтаму большасьць насьценгазэт выходзяць выпадкова, ня масавы, сухі. У зьвязку з гэтым РК даў шэраг указаньняў ячэйкам па зьнішчэньню паказаных недахопаў. У прыватнасьці РК прызнаў мэтазгодным стварыць пры РК камісію па насьценгазэтам.

Праца партыйных школ. Аршанскі АК падвёў папярэднія ітогі працы вячэрніх партыйных школ. Усяго па акрузе маецца 9 нор

мальных і 10 скарочаных партшкол, якімі ахоплена было 50 проц. членаў і кандыдатаў партыі, а таксама ў значнай ступені камсамольскі і беспартыйны актыў. Акругком побач з дасягненьнямі (сваечасовы пачатак працы школ, здавальняючы падбор кіраўнікоў) адзначыў шэраг недахопаў у працы школ: слабая ўвага ячэек і часткова РК КП(б)Б працы школ, размаітасьць у мэтодыцы, слабая ўвязка вучобы з практычнай працай слухачоў, слабая пастаноўка беларусазнаўства ў школе, адсутнасьць у яўрэйскіх школах падручнікаў на яўрэйскай мове і інш.

Становішча яўрэйскай працы. Полацкі Акругком па дакладу яўбюро адзначыў наступныя дасягненьні: узмацненьне партуплыву сярод яўрэйскіх працоўных, большая ўвязка з агульна-партыйнай працай, пашырэньне сеткі яўрэйскіх школ і політасьветустаноў, узмацненьне парткіраўніцтва таварыствам саматужнікаў, узмацненьне коопэраваньня саматужнікаў, рост уцягненьня яўрэйскіх рабочых у профсаюзы. Акругкомам дадзена шэраг партыйных дырэктыў па лініі партыйных організацый аб далейшым узмацненьні працы сярод яўрэйскіх працоўных.

III. Пытаньні працы сярод жанчын.

Жанчыны ў коопэрацыі. Бабруйскім Акругкомам падведзены ітогі перавыбараў слажывецкай коопэрацыі. Колькасьць пайшчыкаў-жанчын за год павялічылася на 125 проц. У коопэрацыйныя органы выбрана 27 жанчын (на 2 больш чым у мінулым годзе). Падрыхтоўчая праца, сярод сялянак к перавыбарам была праведзена невыстарчаюча, у выніку чаго ўдзел жанчын у перавыбарах быў недастатковым. Недастаткова праведзена выхаваўчая праца з выбарным актывам сялянак. Прызнана неабходным у мэтах правядзеньня выхаваўчай працы з выбарнымі жанчынамі стварыць раённыя нарады іх сумесна з членамі крамных камісій і прымацаванымі дэлегаткамі, а таксама ставіць іх справаздачы як на сходах пайшчыц, так і на агульных сходах сялян і на дэлегацкіх сходках.

Нарада сялянак грамадзкіх працаўніц. Аршанскі АК пастанавіў правесьці пад час акругового зьезду саветаў нараду сялянак—грамадзкіх працаўніц.

Гомельскі АК дазволіў жанаддзелу правесьці пад час зьезду саветаў нараду выбарных сялянак і прапанаваў усім Райкомам паслаць на Акруговы зьезд Саветаў з правам дарадчага голасу выбарных сялянак неабраных на зьезд—па дзьве на кожны раён.

Вывучэньне працы жанчын у саветах. Барысаўскім АК пастаноўлена вылучыць камісію з прадстаўнікоў ж.наддзелу, Гарсавету і АВК для вывучэньня працы жанчын у саветах з пункту погляду праверкі выкананьня дырэктыў парторганаў у галіне працы з грамадзкімі працаўніцамі: удзел у перавыбарах, колькасны і якасны склад жанчын членаў с/с, формы і мэтоды кіраўніцтва РК, АВК, РВК працай грамадзкіх працаўніц.

IV. Пытаньні вясковай працы

Праца сярод беднаты. Нарада сакратароў РК КП(б)Б пры Мазырскім АК адзначыла, што работа з беднатой у раёнах да апошняга часу невыстарчаюча разгорнута. Галоўныя недахопы: усё яшчэ слабое знаёмства шэраговай партмасы з заданьнямі і формамі работы з беднатой, невыстарчаючая прапрацоўка гэтага пытаньня ў ячэйках; у шэрагу ячэек прыкмячаецца недаацэнка дыфэрэнцыяцыі вёскі, замазваньне распластаваньня, недаацэнка серадняка, праца праводзіцца ўнеплянава, абмяжоўваецца сходамі беднаты, вучот працы пастаўлен слаба, у шэрагу ячэек ёсьць недавучот інтарэсаў серадняка, у выніку чаго бываюць выпадкі непадтрыманьня беднаты сераднякамі, у ячэйках няма плянаў працы груп беднаты, пераважае пастаноўка агульных пытаньняў, нездавальняюча па таўлена правядзеньне пастаноў бедняцкіх сходаў, няма ніякай праверкі выкананьня пастаноў, **накіроўваемым ячэйкамі належным непартыйным організацыям.**

У адносінах гаспадарчае дапамогі бедноце маюцца наступныя недахопы: у шэрагу раёнаў і большасьці ячэек ня зроблен вучот сродкаў, прызначаных для аказаньня дапамогі бедноце і не вядзецца вучот гэтай дапамогі, невыстарчаючая ўвага асобных ячэек да пытаньня коопэраваньня, няўменьне шэрагу ячэек выкарыстаць гаспадарчую ініцыятыву беднаты, слабая работа КСУзаемадапамогі ў справе вытворчай дапамогі бедноце.

Нарада намеціла шэраг мер дзеля зьнішчэньня паказаных недахопаў.

ІНСТРУКЦІЯ

аб членскіх узносах і адлічэньнях з членаў партыі

Распрацованая на падставе абежніка ЦК Усе КП(б)Б ад 5/II—25 г. № 83.

Разьмер узьніманьня членскіх узносаў з членаў і кандыдатаў партыі ўстанаўліваецца наступны:

1) катэгорыі членскага ўзносу захаваць, згодна статуту—4;

Першая катэгорыя плаціць 1/2% зарплаты; другая—1%, трэцяя—2% і 4—3%.

2) У аснову вылічэньня велічыні членскага ўзносу членамі партыі, рабочымі і служачымі пакласьці ўстаноўлены для данага раёну максімум заработку члена партыі (17 разрад стаўкі адказнага работніка плюс 50% нагрузкі).

Члены партыі, атрымліваючы 75% больш гэтага максімуму плоцяць 3% з заработнай платы.

Члены партыі, атрымліваючы ад 50 да 75% гэтага максімуму, плацяць 2% заработнай платы.

Члены партыі, атрымліваючы ад 25 до 50% гэтага максімуму, плацяць 1% з заработнай платы.

Члены партыі, атрымліваючы менш 25% гэтага максімуму, плацяць 1/2% з заработнай платы:

Увага: Прыклад адлічэньня: **Менск, Віцебск і Гомель (партмакс. 183 р.).**

Атрымоўваючыя	ад 137 р. да 183 р.	плацяць чл. узн.	3%	Зарплаты.
"	ад 91 " да 137 "	" "	2%	"
"	ад 46 " да 91 "	" "	1%	"
"	менш 25% партмакс. г. з. да 46 р.	" "	1/2%	"

Для акруговых гарадоў Беларусі (акрамя Менска, Віцебска і Гомеля)

(партмакс. 164) (17 р + 50% нагрузкі)

Атрымоўваючыя	ад 123 р. да 164 р.	плацяць чл. узн.	3%	з зарплаты.
"	ад 82 " да 123 "	" "	2%	"
"	ад 41 " да 82 "	" "	1%	"
"	менш 25% г. з. да 41 р.	" "	1/2%	"

Для раёнаў Беларусі

(партмакс. 137 руб.)

Атрымоўваючыя	ад 102 р. да 137 р.	плацяць чл. узн.	3%	з зарплаты
"	ад 68 " да 102 "	" "	2%	"
"	ад 34 " да 68 "	" "	1%	"
"	менш 25% партмакс. г. з. да 34 р.	плацяць	1/2%	"

3) Комуністы чырвонаармейцы і вучашчыяся, якія ўтрымоўваюцца на дзяржстыпэндыі плацяць членскі ўзнос у разьмеры 1/2% з стыпэндыі.

4) Беспрацоўныя і знаходзячыяся на соцыяльн. утрыманьні, ад уплаты членскіх узносаў парткомам звальняюцца аб чым, што-месячна партком робіць адзнаку ў іх партбілетах.

5) Члены партыі—члены ЛКСМБ, плацяць членскі ўзнос толькі ў партыю.

6) Для комуністаў сялян, якія займаюцца выключна сельскай гаспадаркай, устанаўліваюцца 2 катэгорыі разьмеру членскага ўзносу. К першай адносяцца комуністы і КСМБ сяляне, як'я плацяць сельска-гаспадарчы падатак; 2-й катэгорыі—сяляне, зьволеныя ад падатку. Для першай катэгорыі членскі ўзнос устанаўліваецца ў 10 кап; для другой ў 5 кап. у месяц.

7) Комуністы-сяляне, батракі, сельска-гаспадарчыя рабочыя, а гэтак сама знаходзячыся на Сав., гаспад. і інш. працы, членскі ўзнос уплачваецца ў залежнасьці ад зарплаты на агульнай падставе з рабочымі і служачамі (§ 3).

8) Разьмер членскага ўзносу для комуністых—саматужнікаў, членаў прадпрыемственных арцелей і іншых т. т. з нявызначаным заработкам, устаноўліваецца акружкомам у кожным асобным выпадку, дапасаваўшы да § 3 гэтай інструкцыі.

9) Комуністкі—хатнія гаспадыні членскі ўзнос плацяць у разьмеры 10 кап. у месяц.

10) Уступіцельны ўзнос уплачваецца пры прыёме ў кандыдаты ў разьмеры 3% з зарплаты. Комуністы сяляне, занятыя выключна сельскай-гаспадаркай, а гэтак сама хатнія гаспадыні, плацяць яго ў разьмеры двайнога месячнага членскага ўзносу.

11) Члены партыі, якія занімаюцца літаратурнай і лектарскай працай (гэтак і тым-якім яна дае пабочны заработак), а гэтак сама займаючымся свабоднымі профэсіямі (урачы, мастакі і інш.) у выпадках калі агульная іх сума заработку перавышае ўстанаўлены партмаксімум для данага акружкому альбо партмаксімум, прадугледжаны ўвагай 1-ай к гэтаму §—25% усяго ізьлішку здаецца ў фонд узаемадапамогі.

Члены ЦВК СССР карыстаюцца максімумам, устаноўленым для Масквы.

Увага 1. Члены партыі работнікі цэнтральных устаноў БССР і ім роўных хаця-бы часова альбо пастаянна знаходзячыхся на тэрыторыі тых альбо іншых

акруг, атрымоўваюць партмаксімум па стаўцы, рэглямэнтаванай асабовымі пастановамі ЦК (сельска-гаспадарчая акадэмія ў Горках, Кіраўніцтва Заходніх чыгунычных шляхоў у Гомелі. Компалітсклад Чырвонай арміі і інш.).

Заработак іншых членаў партыі не павінен перавышаць нормаў адпаведнага партмаксімуму.

Увага 2. Члены партыі, якія маюць літаратурныя і, лектарскія і іншыя, прадугледжаныя ў § 11 заработкі, перавышаючыя сваім разьмерам устаноўлены партмаксімум усялякія адлічэньні, (3% партузнос і % у профсаюз і інш.) плацяць ад сумы ўсяго заробку.

12) На заработную плату рабочых, якія займаюцца фізычнай працай партмаксімум не распаўсюджваецца.

13) Сумы членскіх узносаў, паступіўшыя ў АК КП(б)Б, разьмяркоўваюцца наступным чынам:

а) 75% у касу АК, за кошт свайго каштарысу.

б) Астатнія 25% у фонд узаемадапамогі пры Акружкоме.

в) Фабрычна-заводзкія і сельскія ячэйкі астаўляюць 10% усіх сабраных імі членскіх узносаў у распараджэньне ячэйкі на бягучыя выдаткі, а остатнія 90% здаюцца ў акружкомы.

г) Вайсковыя ячэйкі, а таксама ячэйкі пагранатрадаў і войск ДПУ астаўляюць у сваім распараджэньні на бягучыя выдаткі 50% усіх сабраных імі членскіх узносаў, а астатнія 50% здаюцца ў акружкомы.

Увага. Нагляд за правільным паступленьнем членскіх узносаў, як па КП(б)Б, гэтак і па ЛКСМБ ускладаецца на Акружкомы, Райкомы і Ячэйкі.

14) Членскія ўзносы і партадлічэньні здаюцца выключна ў Бюро Ячэйкі, дзе робіцца аб уплаце адзнака ў партбілеце. Штомесячна, сакратары ячэек, пры імянных сьпісках здаюць грошы ў райком, а апошні здае ў касу акружкому.

15) Гранічнай сумай усіх адлічэньняй для членаў партыі ўстанаўліваецца 7% з месячнага заработку, пры чым гэта сума зьніжаецца ў залежнасьці ад велічыні зарплаты, не перавышая для членаў партыі з найбольш нізкім заработкам) адносячымся да 1 катэгорыі пры ўплаце членскіх узносаў, 4 1/2%. Гэта лічба (7%) складаецца з партузносу (ад 1/2% до 3%) і проф. узнос (2%—1/2%), 4 проф. касу ўзаемадапамогі плюс 1/2% у фонду беспрацоўных, плюс 1/4% на клюб і плюс 1/2% на іншыя адлічэньні; добравольныя таварыствы і г. д.

ПРАВІЛЫ

прыёму ў Камуністычны унівэрсытэт Беларусі імя У. І. Леніна на 1927-28 нав. год.

Камуністычны Унівэрсытэт імя Леніна зьяўляецца Вышэйшай Партыйнай школай Беларусі і ставіць сваёй задачай падрыхтоўку кваліфікаваных партыйных працаўнікоў.

1. У Камуністычны Унівэрсытэт прымаюцца т. т. якія адказваюць наступным умовам:

а) Вытворчы стаж у прамысловасьці, або ў сельскай гаспадарцы ня менш 3-х гадоў.

б) Ня менш чым трохгадовы партыйны стаж (без замены стажам ЛКСМБ) пры ўмове актыўнай партыйнай працы.

в) Узрост ад 22 да 35 гадоў.

г) Пры ўсіх гэтых умовах перавага даецца ўдзельнікам у грамадзянскай вайне і служыўшым у Чырвонай Арміі.

2. Жадаючыя паступіць на 1-шы курс, павінны быць добра пісьменны пабеларуску і парасійску, умець на пісьме выкладаць свае думкі і рабіць арытмэтычныя дзеяньні над цэлымі чысламі і дробамі. Ад паступаючых патрабуецца ўменьне арыентавацца ў палітычных здарэньнях бягучага дню, разуменьне рашэньняў партыйных зьездаў і конфэрэнцый, асабліва XIII і XIV зьезду ЎКП(б), XIV і XV конфэрэнцыі ЎКП(б) і X-га зьезду КП(б)Б, веды па гісторыі партыі ў аб'ёме падручніка Папова, II, або III-га выданьня і правільнае прадстаўленьне аб палітыцы партыі ў пасьля кастрычнікавый пэрыод. Па гісторыі клясавае барацьбы і паліт. экономіі патрэбна мець веды ў разьмеры курсу Партшколы II-й ступені.

Увага 1. Для падрыхтоўчага курсу патрэбна добрая пісьменнасьць парасійску і пабеларуску, уменьне на пісьме выкладаць свае думкі і рабіць арытмэтычныя дзеяньні над цэлымі чысламі і дробамі і мець падрыхтоўку ў разьмеры Соўпартшколы I ступені.

Увага 2. Камандыраваным з далучаных да Беларусі Гомельскае і Рэчыцкае акругаў абмежаваньне пісьменнасьці пабеларуску зьяўляецца ўмоўным і ў кожным асобным выпадку будзе рабіцца выключэньне.

3. Скончыўшыя Саўпартшколы могуць быць прыняты толькі пасьля 2-х гадовай практычнай працы. Асобы з сярэдняй агульнай адукацыяй у Унівэрсытэт ня прымаюцца.

4. Усім партыйным організацыям, якія камандыруюць студэнтаў, прапануецца з максымальнай сур'ёзнасьцю адносіцца да выбару накіроўваемых у Унівэрсытэт, зьвярнуўшы асабовую ўвагу, як на падрыхтаванасьць камандыраваных, так і на сацыяльны падбор і па партстажу.

Асобы з заразнымі (у тым ліку і вэнэрычнымі) хваробамі, нэўрасьценіяй у хранічнай форме, сухотамі і наогул фізычна-слабыя ў Комуністычны Унівэрсытэт ня прымаюцца.

Увага. Інваліднасьць сама па сабе ня можа служыць перашкодай для паступленьня ў Унівэрсытэт.

5. З мэтай папярэдняй праверкі, камандыруемыя павінны прайсьці на мясцох праз адборачныя камісіі пры Акругкомах у складзе: Заг. АПА (старшыня), Заг. Оргаддзелу, Прадстаўніка Акр. Профбюро, Старшыні Палітасьветы і прадстаўніка ад Жанаддзелу.

Пры гэтых-жа камісіях вытвараецца і мэдыцынскі агляд.

Камісіі павінны скончыць адбор не пазьней 20-га ліпеня.

У сваёй працы адборачныя камісіі кіруюцца данымі правіламі прыёму.

6. Адабраным для накіраваньня ў Унівэрсытэт т. т. даецца месячны з 25 жніўня па 5 верасьня водпуск за кошт тых устаноў або прадпрыемстваў, дзе яны працуюць для падрыхтоўкі і паступленьня ў Унівэрсытэт. У гэты водпуск, чарговы водпуск не залічваецца.

Увага. У гэты водпуск, чарговы водпуск не залічваецца.

7. У Камуністычным Унівэрсытэце студэнты здавальняюцца інтэрнатам, стыпэндыямі, пасьцельнай бялізнай і абмундыраваньнем.

8. Унівэрсытэт не бярэ на сябе абавязацельства па забясьпячэньню сямей студэнтаў і сем'і ў інтэрнаце Кам. Унівэрсытэту не зьмяшчаюцца.

9. Камандыруючыя організацыі павінны:

а) Паклапаціцца аб падарожных выдатках камандыруемых.

б) Прыняць на сябе апеку над сямействамі камандыруемых, якія застаюцца на месцы.

в) Паклапаціцца, каб камандыруемыя мелі з сабою нацельную бялізну, абутак і гарнітур, прынамсі на 1 нав. год.

г) Выдаць на рукі асабовую справу і пастанову адборачнай камісіі.

д) Выдаць кароткія зьвесткі аб узросьце, адукацыі, сацыяльным становішчы, нацыянальнасьці, прафэсіі, удзеле ў грамадзянскай вайне, парт. стажы, займаемай пасадзе, партыйнай і савецкай працы, іх характарыстыку і расьпіску камандыруемага ў тым, што ўмовы прыёму яму вядомы, а таксама адбітак вучотнай вайсковай кніжкі, або другога дакумэнту, які сьведчыў-бы аб адносінах да вайсковае павіннасьці.

Без пералічаных дакумэнтаў студэнты прымацца ня будуць.

10. Кандыдаты праходзяць праз мандатную камісію Унівэрсытэту. Прыём будзе утварацца ў Камуністычным Унівэрсытэце ў г. Менску (Унівэрсытэцкая 27), тэрмінам з 1 па 5 верасьня 1927 году.

11. Ня вытрымаўшыя апрабаваньня, або нездавальняючыя правілам прыёму будуць зварачвацца назад.

12. Прысланыя для паступленьня ў Унівэрсытэт будуць прымацца на першы, або на падрыхтоўчы курс у залежнасьці ад іх падрыхтоўкі па заключэньню прыёмачнай камісіі Унівэрсытэту.

РАЗЬМЕРКАВАНЬНЕ:

1. Менскаму	14
2. Гомельскаму	11
3. Віцебскаму	11
4. Бабруйскаму	7
5. Барысаўскаму	7
6. Магілеўскаму	7
7. Рэчыцкаму	5
8. Аршанскаму	6
9. Калінінскаму	5
10. Полацкаму	4
11. Слуцкаму	4
12. Мазырскаму	4

Організацыі пасылаюць у адборачную камісію пры Унівэрсытэце на 50% больш патрэбнага ліку паводле разьмеркаваньня для адпаведнага адбору.

Сакратар ЦК КП(б)Б *Н. Галадзед.*

Загадчык АПА ЦК КП(б)Б *Амбрамчук.*

Рэктар Кам. Унівэрсытэту ім. Леніна *Гэльтман.*

БІБЛІОГРАФІЯ

Н. Коноплин.

Проф. Ширяев В. Н. Участие общества в борьбе с преступностью.

Издание Белгосуниверситета, 1926 год, стр. 39.

Затронутый автором вопрос приобретает у нас все более актуальное значение. Изучение этиологии[1]) преступности показало, что корни преступных деяний необходимо искать в социально-экономических условиях существования данной общественной формации. В настоящее время нет уже сомнений относительно того, что характер общественно-опасных деяний исторически видоизменяется, что каждый социально-политический строй порождает и соответственные анти-общественные проявления.

Еще так называемая социологическая школа уголовного права, теснейшим образом связанная с эпохой развития буржуазного общества, с эпохой его устойчивого социального равновесия и расцвета, признала необходимым отказаться от старых теорий науки уголовного права. Вместо *врожденного* преступника выступают *социальные факторы* преступности.

Представители уголовно-социологической школы должны были теоретически оправдать рост пауперизма, проституции, алкоголизма и других проявлений развивающегося капиталистического строя, но, вместе с этим, необходимо было обратить внимание и на характер борьбы с преступностью, на изменение состава преступлений, на необходимость искоренения преступного элемента.

Представители новой школы не могли не заметить, что главныйконтингент преступников в буржуазном государстве составляют рабочие. На это явление надо было обратить внимание общества и правительства. В результате изучения факторов преступности новая школа уголовного права указала на необходимость введения некоторых социальных реформ для улучшения быта рабочих. Сущность такого „либерализма" очевидна.

Представители уголовно-социологической школы не заметили основного. Они не заметили того, что причина преступности в современном „правовом" государстве находится в теснейшей связи с сущностью капиталистического строя. Они не заметили того, что капиталистический строй и является тем общественным порядком, который переводит в разряд преступного все, что нарушает развитие и равновесие данного строя. Представители этой школы бережно скрывали классовую сущность государства, осторожно обходили непримиримость классовой борьбы, считая, что уголовный закон призван ограждать интересы всего общества,

[1]) Этиология – наука о происхождении преступности.

что интересы, охраняемые нормой уголовного права, одинаково близки всем слоям общества, а потому, естественно, одинаково опасны обществу и нарушители этих интересов. Отсюда другой вывод: все общество, рядом с государством, обязано принять участие в борьбе с преступностью.

Буржуазный характер упомянутой школы в настоящее время выяснен с достаточной убедительностью и полнотой. Чего не в состоянии была сделать буржуазная социологическая школа, сделала школа марксистская. Она не только вскрыла классовую сущность уголовного права, но и доказала, что преступность может исчезнуть только после уничтожения капиталистического строя.

В соответствии с последними выводами и построена вся наша советская уголовная политика. Она насквозь пропитана классовым содержанием, отражает в себе характер советского государства и осуществляет защиту этого государства от всего, что угрожает его основам или нарушает „правопорядок, установленныйрабоче-крестьянской властью на переходный к коммунистическому строю период времени“ (ст. 6 Уг. Код. РСФСР 1926 год). Отсюда вытекает и характер как нашей судебной, так и пенитенциарной[1]) политики. Вполне естественно, что она носит на себе все признаки классовости, ибо вся наша карательная политика выражается в том, чтобы „каждый конкретный шаг ее оценивался с точки зрения классовой цели...“ (из речи т. Крыленко на V Всероссийском с‘езде деятелей советской юстиции).

Вот почему резким диссонансом кажется отрицание подобной постановки вопроса в настоящее время в советском государстве, вот почему анахронизмом кажутся ныне перепевы социологической школы в наших советских университетах и изданиях. Поэтому нельзя пройти мимо работы профессора Ширяева.

Рецензируемая работа, как это отмечает автор в выноске на 3 страницы, представляет собою актовую речь по случаю пятилетия существования Белорусского Государственного Университета. Уже это одно обстоятельство пред‘являет к ней определенные требования. Помимо того, что она должна была выразить принципиальную точку зрения автора, актовая речь проф. Ширяева в данном случае претендовала на нечто большее: она, так сказать, синтезировала научные данные по вопросу об участии общества в борьбе с преступностью; она дала идеологическое оформление этого вопроса и пыталась наметить пути этой борьбы в нашем пролетарском государстве, создать вокруг затронутых в речи вопросов советское общественное мнение. Как видите, задача немаловажная и проблема весьма серьезная.

Как же автор справился с этими вопросами в рецензируемой работе?

Не останавливаясь на довольно обширном и ценном фактическом материале, дающем картину исторического развития преступности и разных форм участия государства и отдельных общественных групп в деле борьбы с преступностью, перехожу к рассмотрению отдельных положений и выводов, дающих представление о характере работы и ее идеологической ценности.

Рассматривая преступление, как явление общественное, автор считает, что участие в борьбе с преступностью должно принимать помимо государства и общество. Такое участие общества расценивается, как неизбежность, которая „диктуется какими-то об‘ективно необходимыми историческими причинами“ (стр. 3).

Какое же автор дает об‘яснение этим причинам?

[1]) Пенитенциарной – карательной.

А вот какое: „Переходя в стадию организованной государственности, облеченной всей полнотой власти, общество не поглощается ею всецело, но сохраняет за собой часть прав для ограждения себя от произвола и злоупотреблений...“ (стр. 3).

При чем, по мысли автора, „сохранением за обществом права на участие в борьбе с преступностью *смягчается острота классовых противоречий, ослабляется классовое начало в правосудии...*“ (Курсив мой. Н. К. Стр. 4). Но это еще не все. Продолжая ту же мысль, автор, понимая государство, как организацию классового характера, считает, что *общество своим участием „в деятельности государственных органов* ведущих борьбу с преступностью, *вносит известный корректив*“, выражающийся в *„потребности установления равновесия социальных противоречий...*“ (Курсив мой. Н. К. Стр. 4).

Практически же это участие выражается в том, что „общество побуждает господствующий класс... не ослаблять энергии в уголовно-правовой защите жизненных интересов общества, *независимо от классовой принадлежности* правонарушителей, и, наоборот, *удерживает излишне широкий размах меча правосудия, как скоро дело касается классовых противников*“. (Стр. 4).

Думается мне, что приведенного вполне достаточно для того, чтобы, не вдаваясь в подробные рассуждения, понять, что к данным положениям автора целиком может быть отнесена мысль, выраженная т. Рязановым по другому поводу, также относящемуся к уголовному праву: „В них и не ночевал марксизм“.

В приведенных положениях автора вы можете найти все: и надклассовое и внеклассовое государство, стоящее в стороне от общества, и признание классовой структуры общества, но с государством - арбитором, примиряющим классовые противоречия; здесь и установление равновесия борющихся общественных групп силами самого же общества, таящего в недрах своих некий „общий“ интерес и т. д. и т. п. Не хватало только договориться до создания „правил социальной дуэли“. (Магазинер). Почему, в самом деле, в этой борьбе заранее не установить определенных позиций, не оборудовать баррикады, не выработать план сражений и этим „обеспечить равенство прав и обязанностей в борьбе, а также одинаковые для всех борющихся условия ее возникновения, течения и прекращения“. (Магазинер).

Аналогичный подход можно найти у автора и в вопросе *о классовом характере уголовного права.* Определяя преступление, как „посягательство на наиболее ценные интересы данной социальной среды (или господствующего в данный момент класса)... вызывающие против себя социальную реакцию“ (стр. 9), автор делает основательную выноску, в которой дается более точная детализация поставленного вопроса. Автор поясняет, как бы желая обратить внимание читателя, на стоящие выше скобки: „*Мы предпочитаем говорить о социальной среде, обществе, коллективе, а не о господствующем классе, так как интересы, охраняемые нормой уголовного закона, в большей своей части одинаково близки всем классам общества,* равно как одинаково опасны всему обществу и нарушители этих интересов: убийца, насильник, хулиган, вор, мошенник, опасный и для буржуа и для пролетария... *Поэтому, в уголовном праве,* где дело идет об охране, прежде всего, наиболее элементарных интересов личности, общества и государства, *классовое начало не имеет того значения, как в других областях права*“. (Курсив везде мой. Н. К., стр. 9).

Таким образом, вслед за пропагандой „равновесие социальных противоречий“, проф. Ширяев дает

следующий, весьма характерный тезис: нормы уголовного права защищают не интересы господствующего класса, а интересы общества социальной среды *вообще*. Проще говоря, уголовное право автором рецензируемой работы рассматривается, как надклассовое явление.

Такая постановка вопроса показывает, что автор находится в идеологическом плену у буржуазной науки уголовного права. Проф. Ширяев не видит или не хочет видеть того, что при помощи норм уголовного права господствующая власть поддерживает свое классовое господство. Буржуазное уголовное право всячески стремится скрыть свое подлинное лицо, для этого ему приходится прятаться под сенью всяких демократических свобод и равенства всех граждан перед законом, ибо только таким путем можно усыпить бдительность и обмануть сознание подымающихся классов.

Буржуазные теоретики, сторонники теории надклассового уголовного права, обыкновенно, в своих доказательствах ссылаются на статьи уголовных кодексов, карающие общее уголовное преступление (убийство, насилие, хулиганство, кража, грабеж и т. п.), вне зависимости от того, к какому классу принадлежит совершивший то или иное преступное деяние. Такая постановка вопроса как-будто нивеллирует интересы всех граждан.

Так ли это на самом деле?

Ограничусь лишь несколькими примерами. Так, по германскому уголовному уложению за нарушение фабрикантом распоряжений и предписаний правительства, изданных для защиты рабочих, закон назначает денежный штраф до 300 марок, но рабочий или служащий за сообщение другому лицу секретов предприятия подлежит денежному штрафу до 3.000 марок, или тюремному заключению до одного года. Кроме того, в пользу фабриканта может быть присужден еще денежный штраф до 10.000 марок. Сила и преимущество владеющих классов проявляется особенно ярко при сравнении наказания за тяжелое преступление против личности и против собственности. По германскому уголовному уложению за побои, раны и удары преследование начинается только по частной жалобе, и наказание до 3-х лет тюрьмы, или штрафа до 1.000 марок, а неквалифицированное воровство преследуется всегда самими властями и наказание достигает 5 лет тюрьмы. Аналогичное же имело место и в нашем до-революционном ул. о нак. Привожу один из наиболее характерных моментов. По ст. 1451 названного уложения убийство господина слугой, хозяина—рабочим считалось более тяжким, чем убийство слуги господином, рабочего—хозяином. Здесь же необходимо отметить присущую всему буржуазному уголовному законодательству *ненаказуемость покушения на телесное повреждение и наказуемость покушения не только на похищение вещи, но и на ее повреждение*. Таким образом, защита права частной собственности буржуазного государства занимает основное место в его уголовном законодательстве.

Поэтому, если говорить о защите интересов и эксплоатируемых классов, то лишь постольку, поскольку это выгодно господствующему классу, так как подобная защита необходима для поддержания всей системы капиталистического государства.

Нельзя поощрять у б и й с т в о, ограбление, изнасилование сестры или жены рабочего, нельзя поощрять поджог избы крестьянина-бедняка, ибо при непринятии соответствующих мер, завтра же подобные эксцессы будут направлены против имущества и жизни представителей буржуазии. Таким образом, имеется в виду не защита благ „*вообще*“, а наличие определенных интересов класса.

Но „ведь подлежали же по уложению о наказаниях усиленной ответственности лица, так называемых,

привилегированных сословий за деяния корыстного характера", заключает профессор Ширяев (стр. 9), как бы заранее отвечая своему оппоненту. Совершенно верно. Уголовный закон буржуазного общества не только, в известном смысле, охраняет собственность и жизнь трудящихся, но, в целях сохранения силы и целостности всей системы капиталистических отношений, направляет свое острие и против тех членов защищаемого им класса, которые своими действиями нарушают интересы господствующего класса в целом.

Точно также и рабочее государство (а не „рабоче-крестьянское", как полагает проф. Ширяев—стр. 9) направляет свои удары против отдельных членов рабочего класса, если они нарушают правопорядок, установленный Октябрем.

„Коммунисты против воровства... потому, что если бы рабочий *по отдельности* брал в *свою* пользу у капиталистов, он не смог бы вести *общей* борьбы, а сам превратился бы в мещанина. Конокрады и домушники, хотя бы они происходили из самого чистого пролетариата, никогда не будут борцами за *класс*. Если бы многие из класса стали воровать, класс распался бы и был бы обессилен. Вот почему у коммунистов правило: не воруй, а то будешь негодяй. Это есть норма не охраны частной собственности, а средство поддержать в целости класс, предохранить его от „деморализации", распада, предостеречь его от неправильных путей... Это есть *классовая* (курсив во всей выдержке Н. Бухарина, Н. К.) норма поведения пролетариата..." [1]).

Наконец, считаю необходимым остановиться на заключительной части работы проф. Ширяева, в которой он намечает пути участия в борьбе с преступностью в условиях советской общественности. Между прочим, трактовка этого вопроса из 39 страниц брошюры занимает всего-на-всего две страницы. Автор, закончив длинные экскурсы в области прошлого и далекого от современной советской действительности, признается в том, что его „изложение было построено на данных, главным образом, западноевропейской практики". Но это, надо полагать, не должно смущать читателя (и слушателя, разумеется? Н. К.), так как „преступность представляет явление не только социальное, но и международное или, правильнее, общенародное, а потому международным характером отличается большая часть мер борьбы с ней". (Стран. 37).

Поэтому автор, „перенесясь из-за границы в условия нашей современной действительности", считает, что „*те же самые формы* участия общества в борьбе с преступностью вполне приложимы и к условиям советской общественности и *усвоение их нашим бытом было бы не только целесообразно, но и желательно*" (стр. 37, курсив мой Н. К.).

Сказано в достаточной степени смело, не менее сильно, но не убедительно.

Советское государство, проводящее свою классовую уголовную политику, конечно, откажется от фетишизирования различных институтов, проводящих уголовную политику буржуазного мира.

Взять—хотя бы для примера—вопрос об оказании помощи освобожденным из мест заключения. Надо полагать, что автору известно, что это дело в капиталистических странах каких-либо значительных размеров не получило. Но сколько разговоров и шума вокруг всяких специальных благотворительных обществ. Здесь и специальные „добровольцы, путем личного воздействия улаживающие семейные неурядицы", „трущобные сестры" армии спасения, занимающиеся возвращением „к честной трудовой жизни сбив-

1) Н. Бухарин. Теория исторического материализма. Гиз. 1921 г.—стр. 178

шихся с пути" „жертв общественного темперамента" и т. д. и т. п. (стр. 15-21).

Советское государство тоже организует помощь освобожденным из мест заключения, но оно берет это дело в свои руки, считая его весьма важной государственной функцией и привлекая к этому делу в качестве помощницы организованную советскую общественность (а не общество вообще. Н. К.).

Мы отказываемся от всякой либеральной сантиментальности и не нужен нам „высококультурный" гумманизм. Не слащавые речи всяких благотворительниц, меценатов и „братьев милосердия", а реальная помощь государства и широкая поддержка его начинаний организациями советской общественности смогут действительно помочь тем, кто временно оказался, в силу ряда причин, выбитым из колеи трудовой жизни.

Поэтому глубоко не прав проф. Ширяев, заявляя, что „силы современного государства не дают ему (государству. Н. К.) возможности" принять на себя бремя организации столь ответственного дела, как приспособление совершившего преступление к интересам коллектива (стр. 38 и 39).

Напрасно автор полагает также, что у нашего государства отсутствует требующаяся в деле борьбы с преступностью гибкость и приспособляемость к обстоятельствам места и времени. На десятом году революции уже можно было убедиться в том, что организм советского государства не поддается окружению уставов и регламентов, делающих наши государственные органы недостаточно чуткими, отзывчивыми и подвижными (стр. 39). Поэтому и „работа уголовного правосудия" не утрачивает у нас своего смысла, ибо у пролетарского государства не может быть расхождения с классовым (а не общественным. Н. К.) правосознанием господствующего класса (стр. 39). Поэтому мы полагаем, что „равнодушия и безучастия", „открытого противодействия правосудию и покровительства преступнику" со стороны советской общественности наше государство не встретит (стр. 39).

Вышеприведенное, думается мне, дает все основания говорить о том, что напечатанная актовая речь проф. Ширяева не может быть рассматриваема как работа, которую можно рекомендовать вниманию нашей советской общественности и, в частности, вниманию нашего пролетарского студенчества. Тем более неприемлема она и как актовая речь.

Все, что касается изложения фактов, сделано добросовестно и более или менее полно; все, что касается принципиальной постановки вопросов и их идеологической сущности, должно быть рассматриваемо, как неудачная попытка пройтись на костылях по болоту буржуазной социологической школы уголовного права.

Адказны рэдактар: *Н. Галадзед.*

Члены рэдколегіі:
А. Сянькевіч.
Рыжоў.
Гоўзман.
А. Александровіч.

ЗЬМЕСТ

Главлитбел № 25368. 2000 экз.

Минск, 2 типлит. БГИ № 1923.